

C. v. R.

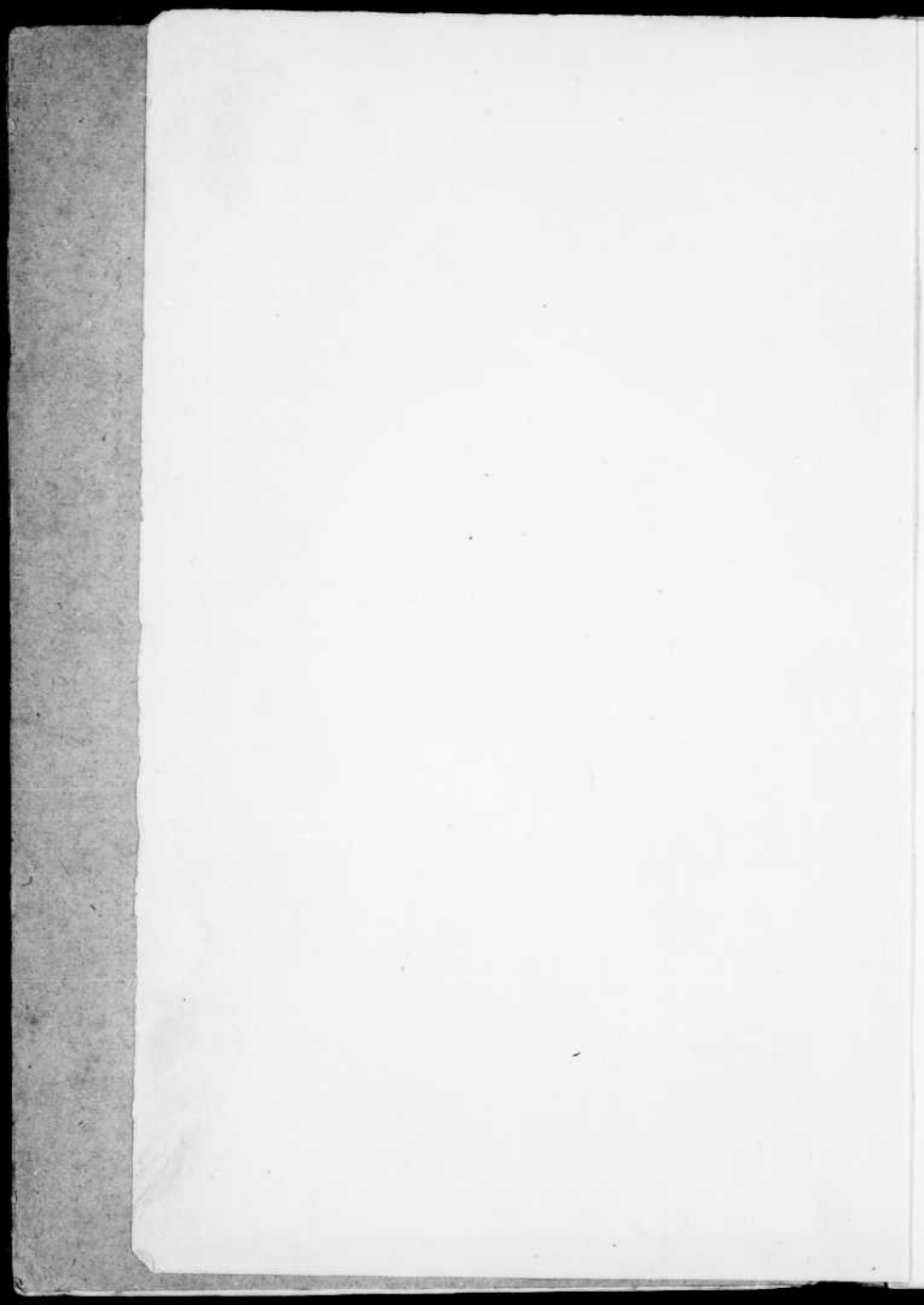

KW 2294

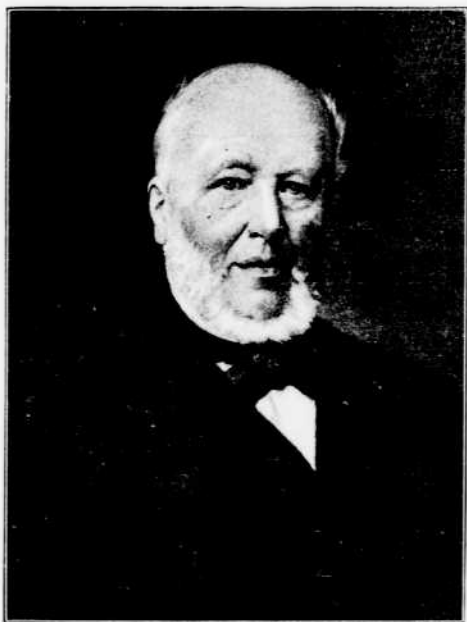
E 29

LIEDEREN EN GEDICHTEN.

E. J. POTGIETER.

Naar de schilderij van H. A. VAN TRIGT.

P

EEN BUNDEL

LIEDEREN EN GEDICHTEN

VAN

E. J. POTGIETER

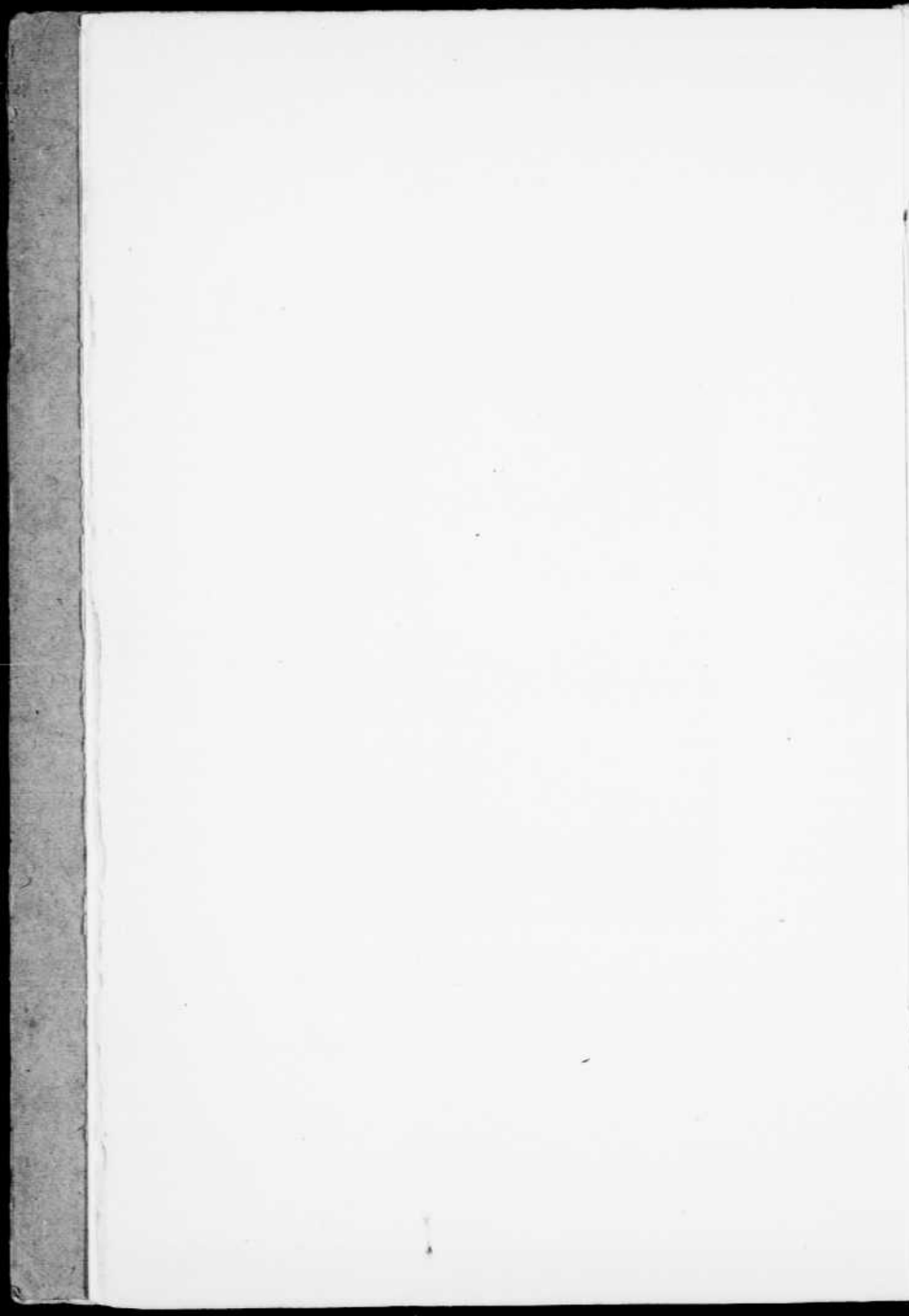
BIJEEVERZAMELD DOOR JOH. C. ZIMMERMAN

ZESDE, GOEDKOOPE DRUK

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK & ZOON

1900

„Potgieter zal nooit populair worden, evenmin als Huygens en Staring.” — Ziedaar eene uitspraak, die tijdens zijn leven en na zijn dood van vele zijden werd vernomen. Populair in de beteekenis van voor allen toegankelijk en bevattelijk, zullen zeker de meeste zijner werken niet mogen genoemd worden. Er behoort inderdaad voorbereiding en studie toe, om ze te leeren verstaan en genieten, om er al de fijnheid en rijkdom van te waardeeren.

En toch zijn er onder zijne liederen — zoowel onder de vroegere als onder de latere — zoovele aanschouwelijke tafereeltjes, aan onze volkshistorie en ons volksleven, aan onze maatschappelijke toestanden en verschijnselen ontleend; toch spreekt er in de uitstortingen des gemoeds zulk eene innigheid en warmte, zoo hooge mate van rein-menschelijke vreugde en smart, dat ze, naar mijne overtuiging, den weg moeten vinden tot het harte en de bevatting des volks.

Mijn onvermoeide vriend, de heer Tjeenk Willink, deelde in die meening en geloofde een goed werk te verrichten door enkele dier gedichten en liederen in een kleinen bundel saam te voegen, om daardoor ook bevorderlijk te zijn aan die voorbe-

reidende studie, tot recht verstand van Potgieter's werken vereischt. — Hij heeft mij de eer aangedaan, mij daarbij te raadplegen. De eenige raad, dien ik hem gaf, was deze, om den Bundel niet eene Bloemlezing te noemen. De gewone critiek toch, die Bloemlezingen treft, is dat iedereen zich verwondert, dat men juist de gedichten gekozen heeft, die er in opgenomen zijn, en iedereen zich verbaast, dat de gedichten weggelaten zijn, die er niet in staan.

Of die welgemene raad hem voor alle andere aanmerkingen zal vrijwaren, moet de tijd leeren, maar zoo wij beiden ons niet geheel bedriegen, kan deze bundel er toe bijdragen om Potgieter meer bekend en bemind te maken bij hen, voor wie zijne werken tot dusver een gesloten boek waren.

AMSTERDAM,
10 September 1881.

JOH. C. ZIMMERMAN.

I N H O U D.

	Blz.
EMMA. Eene heugenis uit België	1
DE TWINTIGJARIGE	4
KLAGT EN TROOST. Aan een meisje	9
DE JONCE PRIESTER	14
AFSCHEID VAN ZWEDEN	24
DE ZANGERES	27
FORTUIN ZOEKEN	34
JACOB WILLEMSZ. Een tooneel uit een onzer zeedorpen in 1808	41
WINTER	49
ORANJELIED. 1675	53
CHARLOTTE. Een herinnering uit de duinen	57
HILDA. (Stokholm.) 1832	62
AAN 'T VENSTERKE VAN ELZEMOËR. 1537.	65
LIEDEKENS VAN BONTEKOE.	77
I. 't Passeren der linie.	83
II. Roeltjen uit de Bonte Koe	88
III. Louw en de waarzegster	92
IV. De zeilwagen van Prince Mouringh	96
V. Machteld	101
VI. Papegaaijen-deuntjen	104
VII. Wijs Klaertjen op 't ijs	106
VIII. Inkeer	115
IX. Jan Compagnie	119
X. Dieuwertjen	124

	Blz.
CORNPUT'S PROFEETSJ. 4 Febr.—24 Febr. 1581	129
✓ GROMMERT. Ludwig Bechstein van verre gevolgd	134
✓ VETERANEN-KLAGT	137
REIS-LUST	141
MINNE EN LIEFDE. De verliefde leeuw.	145
SPEELMANS-DEUNTJE	148
✓ ARME OUDE LUIDJES.	150
DE EERSTE DUIZEND	156
✓ WINTERTJES-SCHILDEREN	165
MAART, MDCCCXLIV	172
DE STILSTAANDERS	179
„EEN WONDER IS DE NIEUWE BEURS!“	183
✓ 'T WAS MAAR EEN WEESJE.	186
HET JAGERTJE	192
HET UURWERK VAN 'T METALEN KRUIS. 10 December 1855	196
HAESJE CLAESDOCHTER OP 'T PRINSENHOF	201
✓ MOEDERROUW	205
BRONBEEK	210
HEUGENIS VAN ZANDVOORT	219

EMMA.

EENE HEUGENIS UIT BELGIE.

Zie, om haar bleeken mond schijnt nog een lach te zweven,
Schoon 't laatste: „goeden nacht!” ons van die lippen klonk;
Het viel der vrome ligt te scheiden uit dit leven,
Of ook maar zestienmaal de lente voor haar blonk:
Daar de eng'lenstoet, die haar in beemd en bosch verzelde,
En van den Meester sprak die al dat schoone schiep,
Ja, meer dan iemand weet van Zijnen hemel meldde,
Straks naakte tot haar sponde en haar naar boven riep.

Nooit ging het groot tooneel der wereld voor haar open:
Waar', had ze dit aanschouwd, zij juichend heengegaan?
Zoodra in 't jong gemoed de driften binnen slopen,
Grijpt ook voor 's levens eind de kille huiv'ring aan!
Vergeefs biedt kenniszucht met zoet gevele haar wieken,
Onze onschuld is geweest, het Eden deinst zoo veêr;
En rijst der zorgen heir met ieder morgenkrieken,
Ter ruste vlijt het niet zich met de schein'ring neêr.

Haar ving'ren beuren nog 't gewijd verzoeningsteeken,
Voor wat zij falen mogt vergevings dierbaar pand;
Ontslapend dacht ze aan Hem en zonder te verbleeken,
Zijn hemel was altoos haar 't ware Vaderland:
Zij kende 't kwaad bij naam om Hem te meer te minnen
Die voor een kruis zijn troon om onzentwil verliet;
Geen vreeze bragt haar ooit zijn regterstoel te binnen,
De liefde is God gelijk: van vreeze weet zij niet!

Wat wenschte ge dat die knop, den stengel afgebroken
Eer 't middag-zonnelicht de zwachtels wijken deed,
Betooverend van gloed ware uit het mos ontloken,
Der vlinders hoogste lust op 't rijk gekleurd tapeet?
Er hebben, argeloos, naar 't zacht gevele geluisterd,
Er hebben, onbedacht, het schalke spel gesmaakt,
Tot in dien gulden droom heur toekomst werd verduisterd,
Tot ze uit den blijdsten lach in tranen zijn ontwaakt!

Wat zucht ge dat die roos haar roeping niet vervulde,
Verwelkt eer zij volbloed ons aantrok door haar geur?
Al dierf zij 't zoetst genot in 't missen van de hulde,
Der schoonheid zege stelt, helaas! zoo vaak te leur!
Haar bleef het leed gespaard dat vele zust'ren voelen,
En 't harte breken doet ofschoon de mond 't ontkent,
Den aanbeden man in gloed te zien verkoelen,
Of, eenzame, onbemind te gaan naar 's levens end.

De bruidskrans kwijnt alreê nog rustende op de lokken,
En tranen zijn de zelf waarmeê men 't echtpaar wijdt;
Geen zomer die zijn trans niet dikwerf ziet betrokken,
Geen herfst wiens hof de storm niet teistert wijd en zijd;
De moeder leeft maar voor, bestaat maar in haar kleenen,
Aan folt'rende angst ter prooi eer vrucht wordt uit den knop!
Ach! zoo ze een ommezien van zaligheid mag weenen,
Weegt één ondankbaar woord niet duizend kussen op?

'k Heb boozen door 't gerucht benijdbaar hooren prijzen,
De rust verbeidde hen op 't donzen leger niet;
Ik heb 't geluk aanschouwd van grooten en van wijzen,
't Was blinkend klatergoud of schikken in 't verdriet;
Ik sloeg het leven ga van onbesproken braven,
Wie liefde blijdschap schonk, en plichtsbetrachting rust,
Verlangend zagen ze uit naar de altijd kalme haven:
Het wisselzieke heerscht op de ondermaansche kust.

Wanneer zich door eene eeuw voortreizens in 't geweste
Aanlokkender verschieft des grijsaards blik ontsloot,
Ik prees zoo somber niet het vroegst verscheiden 't beste,
Maar verder wand'len stelt aan meerder struik'len bloot;
En zwaar is 't na een lang, in strijd doorworsteld leven,
Als 't jongste „goeden nacht” van onze lippen klonk,
Nog om den bleeken mond een lachje te doen zweven:
Beklaag dan Emma niet wie God dat voorregt schonk!

DE TWINTIGJARIGE.

Daar droomt hij, den uchtend gedenkend der jeugd,
Des levens zoo zonnigen morgen,
En treurt om 't gemis van zijn vrede en zijn vreugd
Geweken voor zuchten en zorgen;
Daar zit hij, den blik op de golven gevest,
Of staart er, als zocht hij naar beter gewest
In 't graauw van die wolken verborgen.

Verweesd voor hij wist wat in de ouders hij dierf
Dorst echter zijn toekomst hij prijzen,
In vrienden, als 't open gemoed zich verwierf,
In liefde, wier star hij zag rijzen:
Wie spelde hem 't leed, dat, om schand zonder schuld,
Een hart van zoo blijde verwachting vervuld
Tot eenzame ellend' zou verwijzen?

Geen vloek voor den voogd die zijn roeping verried
 Hun naam van zijn luister beroovend,
 Geen wee over makkers, wier ontrouw hem vliedt
 Alle edeler inspraak verdoovend,
 Ontrolt aan zijn lippen, — schoon mijn'rend alleen
 Beheerscht hij zijn jammer, geklaag en geween
 Onmanlijke zwakheid geloovend.

Voor meêlij te trotsch, voor verklaring te fier,
 Veracht hij het oordeel der menschen;
 Slechts d'eenige meer dan het leven hem dier...
 Hoe durft hij 't, beminrende, wenschen?
 De roos van de liefde eischt een helderen trans,
 Door neev'len bedreigd zoo in geur als in glans
 Verweet hij zich 't vroege verflensen.

Ter kim spoedt de zonne, ter zee spoedt de stroom,
 Een eind' nemen ook onze dagen:
 Dies zou van den bangen, benaauwenden droom
 Des levens hij niet zich beklagen,
 Verstoorden geen eischen der wereld zijn rust,
 De jonkheid verplichtend met blakenden lust
 Naar 't speelgoed der ijd'le te jagen!

Vermogens-bekrompenheid? — antwoordt zijn spot, —
 Eer ik van 't fortuin mij die bedel' —
 Omstrengle 't onscheidbaar bezit en genot;
 Waar droeg zich de winzucht ooit edel?

Vermaardheid? eer ik naar de zeepbel mij rigt
 Behoe voor des lasters venijnigen schicht
 De lauwer ten minste den schedel!

't Gedroomde geluk dier betwijfelbare eer,
 Het heil dier bevreugelde schatten,
 Wat zijn het dan golven die flik'ren op 't meer
 Tot rotsen ze in schuim doen verspatten?
 Een smaad'lijke lach roept hun lof om zijn mond, —
 En cehter ontbrekt hem, bij 't vlijmen der wond
 De moed zijn verlies te bevatten.

Op springt hij, als viel door dat heftig gebaar
 De heug'nis van 't landschap te ontvlugten,
 Waarover een hemel, zoo wolkenloos klaar,
 Hem aanloeg in tal van genuchten,
 Als 't bloeijen der linde in haar scheem'ring hem riep,
 De korenbloem lokte uit het goudgeele diep,
 De twijge zich neeg met haar vruchten.

Vergeefs, — hij smaakt andermaal voorjaars genot: —
 Natuur windt zich los uit haar kluister;
 Hoe 't beekje weêr vloeit! hoe de hage weer bot!
 De wei schijnt te drijven in luister!
 De leeuw'rik stijgt op in 't azuren verschiet
 En hemel en aarde is verrukt van zijn lied, ...
 Maar hem worden de oogen zoo duister!

Toch ziet hij weêr 't huis dat van kindsbeen hij kent,
Wat zou op den drempel hij dralen?
Er binnen weet alles, waar de oogen hij wendt,
Iets zoets uit zijn jeugd te verhalen; —
En echter, daar geurt in het vroege seizoen
Het lieflijkste wit uit het teederste groen:
Mijn lelichtjes — zucht hij — der dalen.

Och, had hij zich slechts wat hij daar heeft gekweekt,
En 't hoofd hem zoo gretig deed bukken, —
De knop die door 't mos er verrassende breekt
De roos die hij nooit weer zal plukken, —
Och, had hij zich niet bij 't gebloemt van dien gaard,
Een lente van hooger, van heiliger aard
Voor geest en gemoed zien ontrukken!

Hoe lag, voor zijn weetlust, het dubbele rijk
Der kunst en der kennis toen open!
Hoe zou naar een taak, die der bijen gelijk
Het schoone ten arbeid hem nopen!
Helaas! welk een drukkende last werd zijn deel,
Zijn aanleg verlooch'nend in 't slaafsche gareel
Der schamele nooddruft te loopen.

Moed! — roept gij hem toe; maar betoont hij dien niet
't Versmaden braveerend der menigt? —
Hoop, — vergt gij, als 't eigen omfloerste verschiet
Den dag met den nacht hem vereenigt!

Al blijft voor uw troosteloos troosten hij doof,
Hem rest in zijn ramp een bezielend geloof
't Geen lijden door louteren lenigt.

Laat eiken veroud'ren en buigen de kruin,
Laat bruisende stroomen verdroogen;
Verkeere in vallei zich het blinkende duin,
Geen ommekeer heerscht in den hoogen;
Tot Hem die den sceppter der werelden tilt,
Den nood van 't gewormt als van 't geestenheir stilt,
Tot Hem slaat hij biddende de oogen!

1828.

KLAGT EN TROOST

AAN EEN MEISJE.

Wat liet gij aan uw rozenlippen
Die bede ontglippen?
Och, waarom vraagt ge wat ik leed?
Nog schuilt voor uw onschuldig harte
In 't ooft des kennisbooms geen smarte,
Of dus het leven u ontgleed!

Schoon wolkjes langs de verre kinnen
Vast dreigend klimmen,
't Is louter luister om u heen:
Laat drijvend dies uw blikken pozen
Op vreugde als gij zoo frisch ziet blozen,
Geniet der jonkheid lieflijkheên!

O weelde, als slechts een wijl de striemen
 Der vlugge riemen
 Van 't bootje ons meervlak rimp'len doen,
 't Omlaag, in ied'ren zin, volkomen
 Een weerschijn van 'tomhoog te droomen,
 Op aardschen hemel hoop te voën!

Gij smaakt haar, — doch de witte vlokken
 In deez' mijn lokken,
 Die sneeuw, aleer de winter kwam,
 Mijn somber peinzen stoort uw ruste
 En angstig vraagt ge mij: wat bluschte
 In hoofd en hart der geestdrift vlam?

Helaas! in steê van de idealen,
 Wier gulden stralen
 Allengs bezwemen in 't verschiet,
 Hoorde alle driften ik vergoden,
 Schoon elke beker dien zij boden
 Zoo wrang een nasmaak achterliet.

Als 't wereldkennis deed verwerven,
 'k Zou graag ze derven
 Mogt op mijn pad terug ik gaan;
 En willig goud en glorie geven
 Om, andermaal begroet door 't leven,
 Weer rein aan moeders schoot te staan.

Maar zoo vergrijp te menigvuldig
Ik niet onschuldig
Noch van de straffe mij beklaag;
Weet ook wat mij aanlokkend vleide,
Wat jamm'rend ik vergeefs beschreide,
Wat onverdiend ik noode draag!

In zuiv'rer dampkring opgenomen,
Hield huiv'rend schromen
Met hevig blaken beurt in mij:
De hartstogt zou den hoogsten luister
Verspreiden over 't aardsche duister,
Door liefdes heil'ge poëzy!

Hoe vloog, zoo dikwerf de avondsterre
Ons riep van verre,
De tijd voor 't minnend paar te snel!
Op welk een toekomst durfde ik bogen!
Geloofde, aanbad, — en werd bedrogen,
En zei de levensvreugd vaarwel!

Getuigen, bij 't verheelde schrikken,
Die vochte blikken,
Van welk een deerenis gij beeft?
Laat meerder dan mijn dank u loonen,
Laat d'englenwacht door trouwe toonen,
Dat zij haar zuster niet begeeft.

Toch heeft mijn hart een reeks van dagen
 Zoo kalm geslagen
 Als nu, o lieve! 't uwe doet, —
 't Gebloemte smetteloos ontloken,
 En 't beekkristal nog niet verbroken,
 Strekte ook ten beeld van mijn gemoed.

Wat zoudt ge u wreed te leur zien stellen
 Dorst ik voorspellen,
 Dat op geen doornen gij zult treên,
 Dat, welke smart haar boog moog heffen,
 Ge u door geen enk'len pijl voelt treffen,
 Gij ongedeerd blijft, gij alleen.

Er zullen tranen u ontvloeijen,
 Uw wang besproeijen,
 Als drupp'len daauw de rozenblaân:
 Maar niet als deze laafnis brengen,
 Daar gij geen meêlij moogt gehengen,
 Daar gij ze in lachjes schuil leert gaan.

O bitt're taak, zich op te tooijen
 En 't hoofd te omplooijen
 Met blad'renvlecht en bloemenkrans!
 Al blijft de worm in 't binnenst knagen,
 Al steekt de blik, ter sluik geslagen,
 Zoo somber af bij al dien glans.

Dat huich'len heet de kunst te leven!
't Is offers geven
Aan d'afgod dien men wereld noemt,
Wien wij om 't zeerst tot slaven strekken;
Hoe kan de wijsste zich onttrekken
Daar dwaasheid in haar kluisters roemt!

Eer gij de vriendschap mogt misprijzen
Dat dus ze u ijzen,
Dat, dierbre! ze u verstommen deed,
Geloof dat ze op de wilde vlooden
Uw boot voor klippen tracht te hoeden,
Die ze ongewaarschuwd zelv' niet meed.

Ik droomde voor een Eden blakend,
Om, droef ontwakend,
Te gruwen van de werk'lijkheid!
Gij wacht u voor dier dweepzucht togen,
Als heur bedwelming is vervlogen,
Zoo vaak, zoo vruchteloos beschreid.

Ver van 't gevoel den toom te vieren,
Leer 't kloek bestieren
En regel door 't verstand uw lot:
Zie uit naar hemelse bestemming,
Dan vraagt ge in bange hartsbeklemming,
Geen troost van menschen, maar van God!

X DE JONGE PRIESTER.

I

I

De zonne neigde 't hoofd ter purperroode kinnen, —
Een enk'le, laatste, straal doet nog de spitse glimmen
Van d'ouden torentop, —
Al flauwer wordt de glans, het heilig kruis genaderd
En blaauwer schijnt de vliet en bruiner het gebladert
En de avondster gaat op.

2

't Is of een wazig floers den hemel scheidt van de aarde, —
Het westewindje strijkt zijn vleugels in de gaarde,
Het beckje murmelt niet, —
Doeh blozend doet de maan haar vloed van zilver stroomen
En beurte houdt in 't loof dier overeeuwde boomen
Der nachtegalen lied!

3

Verzoeking! wijk van mij . . . als hadde ik haar bestreden,
 Als waar 't getijboek straks mijn vingers niet ontgleden
     In 't gretig gade slaan:
 Als volgde ik 't jeugdig paar bij 't in de schaaûw verdwijnen
 Met mijn gedachten niet, tot ze op dat pad herschijnen
     En hand in hand nu gaan.

4

Voort uit deez hof van lust! voort naar mijn naakte celle!
 Waarin geen landschap mij met liefdesdroomen kwelle,
     Waarin ik, op de kniën,
 Den Heiland 't zelfverwijt in tranen toevertrouwe,
 Tot Hij me van omhoog, bewogen door mijn rouwe,
     Vergevende aan zal zien!

II

I

Hoe aarz'lend rigten thans naar 't kruisbeeld zich mijn schreden,
 Al namen ook van hier mijn dankbare avondbeden
     Zoo vaak haar zoete vlugt;
 Wat durve ik 't bij den schijn van 't reine was genaken.
 Is tot Zijne eer, als dit, verteerende te blaken
     Nog mijner ziele zucht?

2

Heb deernis, Gij, die mij van schendig vuur zaagt gloeijen,
 Die weêr mij aan uw voet ziet blozen om de boeijen
     Waarin begeert' mij ving;
 Heb deernis als waarmee Gij op den jongling staardet,
 Dien door Uwe offerbeê zijns rijkdoms Gij vervaardet,
     Die weenend van U ging!

3

Bewaar me er voor, o Heer! die mij 't gelaat bedekke,
 Dat immer, hem gelijk, ik me aan den strijd onttrekke
     En reddeloos verdwaal; —
 Eer onze klagte rijst, kent Gij reeds onze nooden,
 Stil ook de mijne dan, beschaamd tot u gevloeden
     Opdat Uw kracht mij staal!

4

'k Heb voor geen menschelijk oor een zucht mij doen ontglippen
 De drift heersche in mijn borst, de vrede is op mijn lippen,
     De wereld prijst me vroom, —
 Oeh! ijd'le glorie, dat haar oordeel ik durf tarten,
 Daar Gij een reinheid vergt, die voor geen toets des harten
     Tot in ons mijn'ren schroom!

III

1

Wat eisch! in 's levens bloei het leven te verzaken,
 Omhoog, omlaag natuur de liefde te zien smaken
     In alle land en lucht;
 En toch, ondanks 't besef der namelooze weelde,
 Waarmee ze om strijd de plant, het dier, den mensch bedeelde,
     Te gruwen van 't genucht!

2

Verloofden hand in hand, bij 't knielen, te doen leggen
 Om, 't huwlijk wijdend, tot de zaligen te zeggen:
     „Voor de eeuwigheid zijt ge een!”
 Terwijl we in ons gemoed de bittere klagte smooren:
 Geen rozenwinde als die zal ooit uw stam behooren
     Altijd, alom alleen!

3

Een blos van hooger heil te roepen op de wangen
 Der moeder, die haar al houdt in haar kind omvangen,
     Die 't voor den zegen beurt,
 En niet gegriefd te zijn als wij dien plegtig spreken,
 Dat nooit zoo lief een wicht ons d'armpjes toe zal steken,
     Wij, elken band ontscheurd!

4

Voor 't hoogste schoon de zuil in koelheid te gelijken,
 Elk blijk van huis'lijk heil, als waar 't een slang, te ontwijken
     En 't echter daaglijks zien,
 Om 't and'ren en niet ons te wenschen in gebeden
 Is zwaarder dan de proef des kennisbooms in Eden;
     Heer! laat mij haar ontvlien!

IV

1

Waar doolde ik, boet'ling, heen in 't fluiet'ren van die woorden?
 Ik koos het haren kleed, ik greep de geeselkoorden,
     Ik zwoer hem willig trouw,
 Ik bad om in de schaaftw van 't hoog altaar te rusten,
 En nu, waar is de krans die, na den dood der lusten,
     De Kerk mij vlechten zou?

2

Eens scheen hij mij zoo na, als waar' hij reeds gewonnen!
 In reinheid zweemde ik toen naar 't zuiver vocht der bronnen
     Of 't zilver van dat kruis;
 Ach! ik vermoedde niet, waar ik als koorknaap knielde,
 Dat immer and're goed dan vrome 't hart bezieldde
     Der dienaars van Zijn huis!

3

Och! had mijns vaders hand den sluijer van het leven
 Voor 't vurig jongske toen bedachtzaam opgeheven
     Of kloek mijn beê weêrstaan,
 Dan kromp mijn borst nu niet bij 't zien der tempelwanden,
 Dan greep me, op 't onverwachtst, 't Hoogwaardige in de handen,
     Geen koude sidd'ring aan.

4

Wat legge ik 't hem te last? Schat mij de Heer niet schuldig
 Als ik mijn eed Hem breek, als ik maar half Hem huldig,
     Wanneer zoo laauw ik strij?
 Verstommen mag mijn mond, doet Hem Zijn liefde toornen,
 Maar zie, van dat gelaat, zoo wreed gekroond met doornen,
     Spreekt louter medelij!

V

I

Ach! waarom werd, in steê der liefelijke waatren
 Die, door de zon bestraald, hier vonklende om mij klaatren,
     Ginds spieglen onder 't loof,
 Niet zulk een wilde vloed beschoren aan mijn snoeren
 Dat ied're mijmering op rotsen mij zou voeren
     Voor elk gejammer doof?

2

De zee, — de woesteniĳ, — ontbeering en gevaren, —
 Een prediking van 't kruis bloeddorstigen barbaren, —
     Een honderdvoude dood, —
 Hoe zouden zelfs in mij ze een godsgezant ontwikk'len,
 Hoe tot een moed en trouw, hoe tot een ijver prikk'len
     Als die der Heil'gen groot!

3

Mislei 'k mijzelven niet, die op de verste stranden
 Geen hut aanschouwen zou gebouwd door menschenhanden
     Van loover of van leem,
 Dan om, wat hitte of koude ook 't arm gezin deed lijden,
 Beminnend en bemind, den wilde te benijden
     Tot ik van schaamt' bezweem!

4

Hoe verre ik vlugten mogt, wat zou de vlugt mij baten?
 Ofschoon ik heiligdom en haardsteê had verlaten
     Den vijand niet ontvloên,
 Die allen vrede mij meedogenloos doet derven,
 In wiens bestrijding ik als martelaar zal sterven,
     Maar zonder martelkroon!

VI

1

Dat ge arendswieken hadt, gij, jammervolle jaren!
 Die kruipende om zult gaan, eer dat mijn bloed bedaren,
     Mijn hart berusten zal;
 Eer ik de marteling met 's werelds lust te boven
 De taak mij toebedeeld aanbiddende leer loven
     Benijdenswaardst van all'!

2

Op aard' van de aarde niets te hopen of te vreezen, —
 In 't droef omlaag de gids naar 't blijd omhoog te wezen, —
     Een zuiv're liefdevlam, —
 Wat aemt den goeden strijd in 't stof te leeren strijden, —
 't Verdorven menschenkroost dien hemel weër te wijden
     Waaruit het oorsprong nam!

3

O lieflijk ideaal! de kleenen en de grooten
 Al wat te droef geleên, al wat te dwaas genoten,
     Al wat gezondigd heeft,
 Ook na den diepsten val meewarig op te beuren,
 Tot door de duisternis van wie het bitterst treuren
     De hoop verrassendst zweeft;

4

Volkomen priesterschap! alleen voor 't heil'ge blakend,
 In zelfverloochening zijn hoogste weelde smakend,
     Van alle zwakheid vrij,
 Zult ge ook op mijn gemoed uw zoete zege vieren
 Eer dunne vlokken sneeuws mij om den schedel zwieren
     In 's levens wintertij?

VII

1

'k Heb bloem bij bloem des velds zien vóór den tijd verwelken
 Dewijl geen zon haar blaën, dewijl geen daauw haar kelken
     Verkwikt had of gestreeld,
 Hoe mild natuur het vocht ook tot de kiem deed vlieten
 En lichts genoeg bedeelde om vrolijk op te schieten,
     Ik groette in haar mijn beeld!

2

Toch was het telkens me in die wanhoop of: Niet verder!
 Vermanend tot mij klonk; ik zag den Goeden Herder
     Die 't afgedwaalde zocht,
 En hief nog nooit vergeefs tot Hem de smeekende armen:
 Verlosser! zoudt Gij U niet andermaal erbarmen
     Hoe zwaar ik struik'len mogt?

3

Uw dienst kan voor de zucht naar rang en roem behoeden,
Het goud lokt luttel aan wien vriendenzorg wil voeden,

Doeh 't hart behoudt zijn stem;

Wat moederborsten zoog voelt menschedriften zieden,
En vergt de Kerk dat we U haar vuur ten offer bieden,

Geef Gij die eischen klem.

4

Onmeetbaar schijnt het rijk der zeeën aan onze oogen
En grenzenloos 't azuur wanneer de zon die bogen

Verbreedt door stralend goud,

Oneindig zijt slechts Gij in wond'ren van genade!

Leer mij dat ik in haar, in 't hemelsch licht mij bade

Voor 't aardsehe duister koud!

Gothenburg 1831.

A FSCHEID VAN ZWEDEN.

Mijn boot ligt schomm'lende op de ree;
Maar eer de zee
Van u mij scheide,
O Land,
    Waarin des winters hand
Zijn glinsterende tente spant,
En toch de geest van 't Oost mij beidde;
Die, schoon hij in uw barre lucht
Noch palmwijn biedt noch dadelvruucht,
Aartsvaderlijk mijn schreën behoedde
En door der vriendschap zoet genucht
't Gemis van 't lief te huis vergoedde:
o Svea-land! o gastvrij oord!
Uw lof galme in mijn afscheid voort,
Eer nog uw gordel bruine rotsen
In 't deinzend blaauw mijn blik ontschiet
En louter golven om mij klotsen, —
Versmaad des vreemd'lings offer niet!

Vaartwel! vaartwel! mijn ziel vergeet
 In lief noch leed
 U, verre Vrinden!

Mij heugt,

Een blijde droom der jeugd —
 Uw heusche zin, uw gulle vreugd,
 Elk uur dat ons bijeen mogt vinden,
 Op grijs gebergte, in lomm'rig dal,
 Aan feest'lijk maal, bij hoorngeschal,
 Natuur en weelde t'zaam genoten!
 Of, liefste erinn'ring boven all',
 De harten voor elkaër ontsloten!
 't Zij spieglend meir of statig woud
 Getuige was van zoeten kout,
 Getuige was van zoeter fluist'ren,
 Als 't rijk gestarnte van uw trans
 Een teed'rer bede mogt beluist'ren
 Dan loofgespeel of golfgedans!

Weest nog gekust, weest nog gegroet!
 Laat uw gemoed
 Mijn beeld bewaren!

Op zee

Ter vaderlandsche ree
 Drage ik de hoop des weërziens meê:
 Onz' vriendschap trots' de vlugt der jaren!
 Verrast mij! Rust op reis naar 't Zuid
 Een wijle in onze vlakten uit:
 Mijn welkom zal aan d'Amstelboorden
 U streelen in het zoet geluid
 Der zangerigste taal van 't Noorden! —

Koom' tot mij, wie als balling zwerv'
Uit Svea's lucht, van Svea's erf:
Ik zal hem vragen noch verwijten
Wat kruis hij draag', wat drift hij boet',
Maar van uw jongste beë mij kwijten,
Hem troosten als uw vriend, uw bloed!

1832.

DE ZANGERES.

I

I

Doof uit dat licht en schuif die harp ter zij; —
(Studeerend zou ten saai bezoek ik nopen
Wie 't avonduur hier wand'lend voert voorbij,)
Zet, goëlijk kind! dat hooge deurraam open
En wacht in 't voorvertrek mij af.

Hoe zoet
Is 't windje, dat zich louter schijnt te beuren
Ter spreiding van dier linde bloesengeuren,
Daar 't ginder toch den stroom niet rimplen doet.

2

't Wordt bij den glans, ontvloeiende aan den horen
Der bleeke maan, wel anders mij te moe',
Dan in den gloed, van wien de kimmen gloren,
Neigt zich de zon der nieuwe wereld toe:

Al klonk er straks iets bitters uit mijn klagte
 Dat zelfs 't genie maar schaars zoo grootsch besluit,
 Voor weemoed wijkt 't beschamen dier gedaachte:
 Ik ben begaan of weër mijn vader smachtte
 Naar meêgevoel in muzykaal geluid.

3

O tijd! waarin voor hem ik 's avonds speelde
 En meerder harts door mijn gezang verried
 Dan van zoo teer een jeugd zich wachten liet,
 Daar 'k voelde hoe hem troost in tranen streeelde;
 O schemeruur! 't geen ied're heugenis
 Van moederlief deed in zijn borst ontwaken,
 Het laatst genot in 't lang betreurd gemis,
 Waarom zal ik u nimmer dus weër smaken?

4

't Vertrek, waarin zoo droef ik heb geschreid,
 Toen zelfs mijn lach zijn mond niet meer ontplooid, —
 Het graf, waaruit ik antwoord heb verbeid,
 Als ten vaarwel 'k vergeetmijnetjes strooide, —
 Ons huis, — het dorp, — tot d'ouden torentop,
 Hoe deed de voogd uit mijn gezigt die wijken:
 In armoê ging 't gordijn des levens me op;
 Ter stad, ter school, — belofte van den knop!
 Wat zoudt ge bij de volle ontwikk'ling blijken?

II

1

Och! wist de schaar, die mij benijdbaar acht
Zoo vaak mijn spel, mijn zang haar mocht verrukken,
Hoe willig ik de weidsche bloemenpracht,
Gekwist om haar bewond'ring uit te drukken,
Voor 't veldgewas volgaarne ruilen zou
Weleer door wie mij lief had me aangeboden,
Der mannen drift mogt minder mij vergoden,
Meer eerbieds droeg mijn kunne voor de vrouw!

2

Of waant gij dat, o zust'ren! in uw kringen,
Die blikken, laai van hoon en nijd, me ontgaan,
Als gade of zoon mij opleidt om te zingen;
Als slechts naar mij om 't zeerst zij de oogen slaan?
Uw schimp vergalt me 't feestelijk begroeten,
Van schaamte, niet van smarte, worde ik bleek:
Met lachjes zoudt ge elke and're weeze ontmoeten;
Mag ijverzucht mij als vergrijp doen boeten
Dat elk verschiet van huis'lijk heil m'ontweek?

3

Der koortse gloed houdt met der koortse kilte
Dan beurt in mij, — ik wankel voor 't altaar;

Tot van 't orchest de rustelooze schaar
 Bezwoeren blijkt in roerelooze stilte; —
 Al ruischend voert een stroom van harmonie
 Verheffend me in 't melodisch wieg'len mede
 Die naauw van verr' des tempels tinne zie
 Of 't wickenpaar der geestdrift ook verbreedde.

4

Dáár rijst op eens dien chaos van geluid,
 Waarover zich bezielings adem beurde,
 Het paradijs als op den uchtend uit
 Toen de eerste roos voor de eerste gade geurde:
 Der schoonste stem eene ongelijkb're stof
 Paar' leeuwriksvlugt ze aan nachtegalenzoetheid,
 Beschaam' ze om strijd in hooger liefdes lof,
 En, wedergalm der hymne in 't hemelhof,
 Vloei ze over van der Almagt groot- en goedheid!¹

5

Verbaast ge u dat van 't handgeklap mij growwt,
 Dat ik het zoet der zege boete in tranen,
 Zoo vaak aan mij dat jub'len werd vertrouwd,
 En 'k onschuld nog der menschheid deel mogt wanen?
 Wat weelde als die de kunst'nares geniet
 Waar onbewolkt haar de idealen luchten,
 Maar ook wat smart die haalt bij haar verzuchten
 'Benaauwt op nieuw der werk'lijkheid verschiet!

¹ Eva's aria, uit de Schepping van HAYDN.

6

Ach! wekten me uit die wonderzoete droomen,
Ach! troonden me uit die meer dan aardsche sfeer,
Slechts kransen, die van alle zijden komen,
Slechts lofgeschal, weêrklinkend mij ter eer;
Helaas! mij toeft in de oogen van de schare,
Geen blijk dat ik haar opwaarts heb gevoerd:
Der zinnen spel is al wat ik ontware,
Een hulde, een hoon, als geen van u ervare
Hoe weinig ook mijn jammer u ontroert.

7

't Is onze taak door klank en toon te schild'ren
Wat driftendrom in 't stof we zijn ter prooi,
Voor onzen blik ontvouw' zich elke plooi
Des harten bij 't vereed'len en 't verwild'ren:
Geloof mij met die kennis toegerust
En denk u al het bitt're van mijn beker,
Die, aangerand door laster en door lust,
Geen vriend tot schuts, geen gade heb tot wreker!

8

Wie fluistert dat op 't meir van hoop en vrees
Behaagziek met die dwazen 'k mij vermake,
En fluks weer lokk' die straks ik van mij wees,
En dag aan dag naar nieuwe aanbidders hake?
Hoe onregt aan Gods hoogste gaaf zij doet!

Wat ijverzucht ook de aardse minnaresse
 Wat jaloezy ook d' aardse minnaar voedt,
 De kunst eischt meer als onverdeeld gemoed,
 Zij duldt geen dorst dan dien het heil'ge lessche!

III

1

En toch ontmoete ik nooit een maagd gesierd
 Met frisse myrthe en geur'g' oranjebloesem
 Of ik verheel wat mij voor de oogen zwiert,
 Of ik bedwing 't verzuchten van mijn boezem;
 En echter blijft in menig uchtendstond,
 Het droomenheir naar een verschiet mij wijzen,
 Dat juichende ik begroette bij 't verrijzen,
 Dat jamn'rende ik beschreide toen 't verzwond.

2

Al gleed de praecht der lange, blonde lokken
 Ook weeld'rig langs dat hooge voorhoofd neer,
 't Is niet zijn schoon dat mij heeft aangetrokken:
 't Was de ernst, de trouw mij huldigend van veer!
 Idealist, me naauwlijks meer bewuste,
 Die om den zang de zangeres vergat,
 Tot zich de schare in luid gejuich verlustte
 En eensklaps hij de hand mij huiv'rend kuste
 In weelde waar geen woorden hij voor had!

3

Helaas! er gaapte een klove tusschen beiden,
 Alleen in schijn voor 't leven toen vereend;
 Mijn zust'ren! die me uw rust gevaarlijk meent,
 Ik wees hem af, schoon 't hart mij brak bij 't scheiden!
 Geen vlek zal in mijn burgerlijken naam
 Op 't perkament van zijn geslachtsrol kleven!
 Eischt ge ook misschien, dat ik den wensch mij schaam'
 Bij wijle in zijne erinn'ring hem te omzweven?

4

Begooch'ling! wijk . . . . om goud of om gezag,
 Om lauw'ren die eerst op zijne asche groenen,
 Vergeet de man des levens lentedag;
 Ons hart eischt liefde in alle vier saizoenen
 En neemt in 't graf die mee!

Mijn goelijk kind!

(Wier deerenis me zwijgend schijnt te vragen
 Wat troost mijn ziel in 't eenzaam mijn'ren vindt?)
 Sluit digt dat raam, vast toeft u wien gij mint,
 Mijn glorie krimpt bij uw geluk tot klagen!

1833.

FORTUIN ZOEKEN.

Jong zijt ge nog, mijn vriend! toch kent ge reeds het leven;
Wat wachtet gij dan heil, wat vondt ge dan verdriet?
Maar leunende over 't boord van 't vaartuig, dat den steven
Ter afreis wendt naar vreemde dreven,
Beklaagt ge u, zucht ge, weent ge niet!

O! dat ik, koel als gij, het dwaas en ijdel jagen
Naar wat de wereld acht, naar aanzien, roem en goud,
Dien menschen-overvloed, — de geesel onzer dagen, —
Verwachting in den bloei verslagen,
Aanschouwen konde, als gij ze aanschouwt!

Want gij zoekt niet in de Oost een schuilplaats voor uw schande;
Gij jaagt geen blos van schaamte uw' dierb'ren magen aan;
't Was niet uws vaders vloek, die u uit Holland bande;
Wie u verzelle in vreemden lande,
Geen wroeging doet gij met u gaan.

Al wat uw jonkheid dwingt den Oceaan te trotsen,
 Wat is het anders dan teleurgestelde hoop?
 De jeugd verdringt zich hier, zoo als die golven botsen,
 En ligter oogst men graan van rotsen,
 Dan vlijt tot rust voert in Euroop'.

Er resten midd'len, ja: te vleijen of te kruipen;
 Voor goud te klimmen op een vloekb're huw'lijksspond;
 De schreden van zijn gade als dienstknecht na te sluipen;
 Of jaren om een ambt te kuipen:
 Gij waart mijn vriend niet, zoo gij 't kondt.

'k Acht, maar beklag u diep, schoon 'k in uw wenschen deele; —
 O onafhankelijkheid, met zorg en zweet betaald!
 Gij, schoonste droom, wat droom ook 's jonglings harte streele! —
 Bevel blijft dwang, wie ons bevele, —
 Wat heil heeft de aard, dat bij u haalt?

't Is meer dan Vorst te zijn! De Vorsten onzer tijden
 Ontvingen tot hun deel een scherpe doornenkroon;
 De kranke maatschappij wijt hun, verdwaasd, haar lijden;
 Voor hen is 't graf eerst rust van 't strijden,
 De rust van ieder menschenzoon.

't Is meer dan aardsch geluk, zijn eigen heil te scheppen,
 Door niets dan eigen wil in keus van lot gestuit;
 Waarheen 't ons harte lust den vluggen voet te reppen,
 Waar 't Noord des aad'laars wiek hoort kleppen,
 Waar 't eeuwig hoogtijd is in 't Zuid!

En toch beklag 'k u, vriend! niet wijl mij vrees doet beven
 Voor de ongenaê der zee of de ongenaê der lucht;
 Een hooger Magt zendt ze uit de dagen van ons leven!
 Niet voor de taak is afgeweven
 Eindt onze smart of ons genucht.

Ligt zou een droeve klagt min vriendenboezem passen,
 Als de engel van den dood u in een storm verscheen,
 U in zijne armen nam van uit de zoute plassen,
 In 't banamloof u kwam verrassen,
 Dan wen het lot stemde in uw beên.

'k Zou 's nachts uw dierb're schim begroeten bij de schimmen
 Der vroeg verscheid'nen die mijn harte heeft bemind;
 'k Zou met uw moeder 's daags den heuveltop beklimmen,
 En, stierf er 't zonlicht aan de kimmen,
 En weende ze om haar eenig kind,

Bewogen met haar lot, haar blik ten hemel rigten,
 Waar de avondstar door 't graauw der scheem'ring breken zal;
 Haar troosten, dat de Heer de duisternissen zwiechten
 En schooner dag zal aan doen lichten
 Dan ze ooit aanschouwde in 't bloeiend dal,

Waarin haar gaê dien God gediend heeft al zijn dagen, —
 Verkondiger van heil in 's werlds woestenij, —
 Waarin zij, om zijn dood, wel schreijen dorst, niet klagen,
 Wijl zij, die hier op Christus zagen,
 Ginds leven zullen zoo als Hij!

Neen, niet beklagenswaard! wie, zonder vlek op 't wapen,
Jong aftrad van 't tooneel der mensch'lijke ijdelheid;
Beklagenswaardig hij, die, vroeg reeds kaal van slapen,
Oud, jonkheids bloesems hoopt te rapen:
Helaas! het lot dat u verbeidt.

Beheersche uw ranke kiel de winden en de baren
Van Hollands blinkend duin tot Java's gloeiend strand;
Laat tucht uw spieren staal in kracht doen evenaren;
Schip beemden waar woestijnen waren...
Uw jeugd vervliegt in 't vreemde land!

Weérsta, bedwing, verwin 't gevaarlijk vuur der zinnen,
En overheer een lucht, die alles overheert;
Rust in geen wulpschen schoot van Oostersche slavinnen;
Waan 't zoetst op Hollands grond te minnen...
Vergrijsd zijt ge, eer gij tot ons keert!

En als na jaren op de vaderlandsche stroomen
U 't vreugdelied verzelt der roeijers van uw boot,
Zal, schoon uw wederkomst werd in de stad vernomen,
Uw moeder u niet tegenkomen...
Want scheiding is den grijzen dood!

Doch schatten gaardet ge u, en goud verschaft genuchten;
Maar hoe is 't land verkeerd! wie vriend was, werd u vreemd;
Onz' dampkring valt u zwaar na de Ooster-balsemluchten;
Uw speelnoots ziet ge voor u vlugten;
Een heide werd uw rozenbeemd.

Of, wreeder lot, misleid door twee betoov'rende oogen
 Biedt ge uw verdorde hand een jonge schoonheid aan; —
 Te laat, helaas! de slaaf van liefdes alvermogen —
 Om, half gestraft en half bedrogen,
 Beschimpt, verwenscht naar 't graf te gaan.

Dat waar' te duur de gunst der lukgodin betalen!
 En nu — indien ge valt in 't snellen op haar spoor,
 Indien het u mislukt de grillige in te halen,
 Zij op 't gebergt', gij in de dalen,
 Gij offert haar uw jeugd er voor!

Uw lente, uw gouden tijd, het paradijs van 't leven
 Die rang noch roem hergeeft, als 't kreeftgestarnte gloeit;
 Twee zielen door de min tot ééne zaamgeweven,
 Eer 't hart in 's middags naakter dreven
 Ter prooi aan 's werelds wind verschroeit;

't Gelach, 't gestoei, 't gezang, 't gekoos van lieve kleenen,
 De luister van uw huis — de hoogmoed van uw jeugd —
 De lust uws ouderdoms — een eng'lenheir, verschenen
 Om in uw leed met u te weenen,
 Met u te juichen in uw vreugd;

Beware God u voor de folt'rende gedachte, —
 Wen ge onder vreemden zwerft, van elk verlaten zijt —
 Dat cens uw trotschheid dit te weinig zegen achtte,
 Uw hart er niet vergeefs naar smachtte,
 Zoo 't zich geen afgod had gewijd.

Ontzeg die drinkschaal u, hoe zoet haar vocht betoover',
Verbië verbeelding u te erinn'ren aan 't verleên:
Het golvend korenveld omschaaúwd van eikenlover,
En 't blanke meisje, dat, zich over
Het bloemperk spoedend, u verscheen;

De min'lijke onschuld, die ge uw hart hadt aangeboden,
Die elken uchtendstond u wakker had gekust,
Waar' zucht naar mensch'lijk heil voor eerzucht niet gevloten,
Had wereldwijsheid geene nooden
Geteeld dan echt'lijk heil en rust.

Doch wacht u, in uw smart u zelve te vervloeken,
Al rees in 't stervensuur dat beeld voor uw gezigt;
Wie had, gekrenkt als gij, in 's aardrijks verste hoeken
Niet naar een schim van heil gaan zoeken,
Schoon 't hier voor onze voeten ligt?

Het huis'lijk stil geluk van d' ouden ingezetén,
Beroep of boomgaard, die zoo milde vruchten droeg,
Dat de arme werd gespijst, de kranke niet vergeten, —
Een Bijbel, om Gods wet te weten,
Wien onzer is dat nog genoeg?

De stad, de weidsche stad, haar ruischende vermaken,
Geneugten, weelde, tooi, glans, aanzien, luister, pracht,
De wellust zich een naam, een grooten naam te maken,
Is 't wit der koorts, die ons doet blaken;
Dus heeft onze ceuw ons opgebragt.

De armzalige eeuw! — sinds 't zwaard gekeerd is in de scheede,
 De scherpe legerbijl een glimpend kouter werd
 En een ontelb're jeugd hier de oogst schijnt van den vrede,
 Sleept schip bij schip hare offers mede:
 Dáár is de weg nog niet versperd.

De kronkelweg naar goud, den meesten hier gesloten,
 Door tergend onbescheid, door brandende ijverzucht;
 Door dwazen, trotsch op 't bloed waaruit zij zijn gesproten,
 Bloed in een eed'ler strijd vergoten
 En dat geen mind'ren heeft geducht;

De kronkelweg naar goud, aan 't einde van welks paden
 De Mammon d'adelbrief van onzen tijd daar geeft,
 En te eer zijn slaaf vergunt zich in zijn stroom te baden,
 Hoe eer hij pligt en regt verraden,
 De rust der ziel verloren heeft!

Gelukkiger de Araab, die op zijns meesters keem'len
 Des middags 't moede lijf een schamel bed bereidt,
 En onder 't blinkend dak der onbegrensde heem'len,
 Waar langs een vuurgloed schijnt te weem'len,
 Geen schaâuw heeft dan die 't lastdier spreidt;

Dan zulk een erfgenaam van al de pracht van 't Oosten,
 Een Eden om hem heen en in zijn borst een hel!
 Vrees, vriend! die wroeging meer dan 't blaak'rend schedelroosten;
 Ik zal uw droeve moeder troosten;
 De Heer zij met u! — gij, vaarwel!

J A C O B W I L L E M S Z.

EEN TOONEEL UIT EEN ONZER ZEEDORPEN IN 1808.

Doch — de vinger op den mond!
Weten wy, verblinde menschen,
Wat wy van den Hemel wenschen
In een onbedachten stond?

Mr. I. da Costa. *Poëzij.*

Wie Maaïke, in 't bloeijendst van haar leven,
Toen 't jongske dartelde op haar schoot,
Voorspeld had, hoe hij vroeg zou sneven,
De schuldige oorzaak van zijn dood;

Wie tusschen de eerste en laatste kussen,
Die zij zou drukken op zijn mond,
Een wee, door troost noch klagt te sussen,
In 't eenig kind haar had verkond;

Zijn taal had Maaïke niet doen vreezen,
Haar blikken niet van glans beroofd;
Zij had hem 't arg'loos wicht gewezen,
En de onschuld meer dan hem geloofd!

Een engel lachte uit Jacobs oogen;
Haar harte droomde 't schoonst verschiet;
Of dronk hij in zijn eerste togen
Haar reinheid en haar godsvrucht niet?

Forsch was het jongske voor zijn jaren;
Maar nooit voor 's vaders lessen doof;
En toen hij meê ter zee mogt varen,
Wies hij door stormen in geloof.

Aanlok'lijk op der jonkheid paden,
Lokt drift bij drift haar voet van 't spoor;
Maar voor de stem der heil'ge bladen
Had Maaïke's zoon een open oor.

En toch kwam 't uur, dat ze in de trekken
Haars braven mans angst, onrust, zorg,
De wreedste smarte dacht te ontdekken,
Schoon Willem die voor haar verborg.

En toch moest ze op haar bede hooren,
Dat 't goede zaad, door hen gestrooid,
Meer dan ter helfte ging verloren;
Maar wanhoopt moederteêrheid ooit?

Zij vleide zich als Willem zuchtte,
 En temperde zijn gramschapsbrand!
 Tot Jacob 's nachts hun hut ontvlugtte —
 Daar bragt de zee zijn lijk aan strand!

MAAIKE.

Laat mij den laatsten kus hem geven,
 En zeg als ik hem goeden nacht.

WILLEM.

Neen, zie tot Hem met vrees en beven,
 Die over ons dit oordeel bragt!

MAAIKE.

Hij zal niet weder tot ons komen,
 Door vreemde moord'naars ons ontroofd!

WILLEM.

De Heere gaf — Hij heeft genomen,
 De naam des Heeren zij geloofd!

MAAIKE.

Een enk'le kus!

WILLEM.

Neen, zwakke vrouwe!
 Wij hebben om dien zoon gesmeekt,
 En 't kind der vreugd werd kind der rouwe...

MAAIKE.

O zeg niet dat de Heer zich wreekt!
 Of heeft voor vijftientig jaren

Wen stormen huilden langs de reë,
 Ik 't wicht in folt'rend' angst moest baren,
 En gij niet keerdet van de zee
 Eer 'k bij zijn wieg was neêrgezeten,
 Heeft Hij, tot onzer zonden loon,
 Mij in dien bitt'ren nood vergeten?

WILLEM.

Ik heb gebeden om een zoon,
 Ik heb getwijfeld aan Zijn wijsheid,
 En zie, die gift werd onze straf!

MAAIKE.

Ach! hard genoeg valt vroege grijsheid,
 Al schetst ge God zoo wreed niet af!
 In Christus bidden we: „Onze Vader!”

WILLEM.

„Uw wil geschië!” dat bad ik niet.
 Maar, Maaïke, neen! geen voetstap nader
 Tot d' afgod, die ons van zich stiet.

MAAIKE.

Kan dus het hart eens vaders spreken?
 Ik ben zoo straf niet van gemoed:
 'k Zie hem nog de armpjes tot mij steken,
 'k Hoor nog zijn stamelenden groet.
 Hier plagt hij met een handvol schelpen
 Vernoeëgd te spelen aan mijn zij,
 En wenschte dat hij u kon helpen
 En eens de steun mogt zijn van mij!
 Wie kon den knaap in 't hutje houën,
 Als hij 't bekende zeil op zee

Diep in de verte dacht te aanschouwen?
 Gij bragt hem op uw schouders meê!
 O! 't was op zijn gelaat te lezen
 Al wat er omging in zijn hart,
 Wanneer hij soms door u geprezen,
 Om 't oude lied geliefkoosd werd;
 En nog zie 'k op zijn bolle wangen —
 U had de fransche deun verstoord —
 Zijn eerste droeve tranen hangen . . .

WILLEM.

Neen, Maaïke! ga aldus niet voort;
 De erinn'ring zou mijn hart doen breken.
 Wie heeft den haat voor 't Fransch gebroed,
 Wie heeft ze in 's knaapjes borst ontsteken?
 Had ik hem anders opgevoed!
 Hem voer een huiv'ring door de leden,
 Als ik den droeven stond gedacht,
 Waarin men, dertien jaar geleden,
 Den braven Prins naar Eng'land bragt;
 Als ik hem 't Holland, dat ik kende,
 Ons Holland van weleer, beschreef
 En klaagde dat in 's volks ellende
 Er slechts de naam van overbleef.
 Hoe vurig tintelden zijne oogen,
 Wen ik van Israels redding las,
 En om des Heeren alvermogen,
 Bij al ons leed, vol hope was!
 Wat deed ik vaak op zee hem bidden,
 Als de ochtendgloed in 't oosten blonk:
 „Breng, Heer! den Prins weêr in ons midden
 Wiens Huis ons land de vrijheid schonk!”

En hoe, als hij 't had aangeheven,
 Hoe heb ik 't overkropt gemoed
 Dan in 't Wilhelmus lucht gegeven! . . . .

Zie, daardoor struikelde zijn voet!
 Geen zonde scheen 't de wet te schenden
 Van hem, die 't goed van allen nam,
 En, steunende op zijne oorlogsbenden,
 Heel 't aardrijk zette in vuur en vlam!
 'k Heb voedsel aan zijn haat gegeven;
 Die heeft tot lage sluikerij
 Hem, niet uit geldzucht, aangedreven; —
 Had God 't vergrijp bezocht aan mij!
 Gij weet hoe vaak ik Jacob smeekte,
 Hoe ik mijn kind oneerlijk schold,
 Hoe ik mijn brood met tranen weekte,
 Hoe hij mijn lang geduld vergold.
 Toen ik den gruwel wilde keeren,
 Weerstond hij mij voor de eerste maal; —
 O Maaïke, 't is de wil des Heeren,
 Dat ik in hem mijn schuld betaal!

MAAIKE.

Heeft Hij dan lust in onze smarte?

WILLEM.

En wie verblindde Jacobs oog?
 En wie verstokte Jacobs harte,
 Dat hem mijn vloek als lood niet woog?
 Voorspelde hij geen blijder dagen,
 Waarin hij d' Erfprins dienen wou?
 Daarginder ligt de boom verslagen,
 Die 't hoofd ons overschaauwen zou!

MAAIKE.

De Heer zal hem zijn schuld vergeven!

WILLEM

Wat vleit ge u met vergiffenis?
Hij stierf in 't kwaad; — er staat geschreven:
„Den Keizer wat des Keizers is!”

Zoo niets haar 't naad'rend leed verkondde,
Toen Maaikes oog van vreugde blonk,
De Heer goot balsem in haar wonde
Eer Jacobs lijk ten grave zonk,

Uit deernis weigerde Hij 't morgen
De schrikb're gaaf der profetsij;
Maar als wij weenen in 't verborgen,
Zijn ons Zijn eng'len steeds nabij!

En 't zij ze 't kleed eens leeraars dragen
Of komen in 't gewaad eens vrinds,
Hun troost verkeert ons bitter klagen
In de onderworpenheid eens kinds.

Wat kalmte Willems hart vervulde
Eer de avondscheem'ring nederstreek,
Toen vroomheid hem Gods liefde onthulde
En wrake voor genade week!

Het zomerwolkje, zwaar van regen,
Strooit drupp'lend weldaën van omhoog;
Maar zoeter dan die frissche zegen
Voor 't kruid, dat zich aâmechtig boog,

Was voor der oud'ren starende oogen
Hun tranenvloed bij Jacobs lijk:
't Weërbarstig kind was hun onttoegen,
Het sluim'rend kind vroeg liefdeblijk.

En Maaike sloeg nog eens hare armen
Om wien haar arm gedragen had,
En wou den kouden mond verwarmen,
Die haar zoo vaak om kussen bad.

Maar Willem nam van d'eengeboren
De regterhand, als 't mannen past,
En drukte, in stille smart verloren,
Een wijl haar aan zijn harte vast.

Toen sprak de stem des heilprofeten,
Die naar zijn lijk hen had geleid:
"t Vernuft moge aarde en hemel meten,
Maar wie meet Gods barmhartigheid?"

WINTER.

'k Prees ernst en kracht in 't Noordsche landschap schoon;
En wenschte nooit om bonter loofgewiegel,
Waar de achtbare eik zijn statelijke kroon
Weërkaatsen zag door blaauwen waterspiegel;
Of den bij den, geworteld op een rots,
Geen zonnestraal liet dringen door zijn twijgen,
Neen, wit van schuim, de loten neêr deed zijgen,
Als minden zij der stortbeek woest geklots.
Er was muziek op de onafzienb're vlakte,
Waar de eeuw'ge wind den gouden oceaen,
Schier rusteloos, met sidd'ring scheen te slaan,
Den zilv'ren tooi der hooge wilgen knakte;
Er was muziek op 't galmende gebergt',
In 's donders knal, schor raat'lende om de klippen;
'k Vereerde er 't schoon, dat huiv'rende eerbied vergt, —
En toch, geen lof zijns winters van mijn lippen.

'k Heb nooit gesmacht naar 't bloemenkweekend Zuid;
 Mijn borst verlangt geen balsenvolle luchten;
 Ik gierde als knaap op 't ijs mijn blijdschap uit,
 En smaak nog weelde in dart'le schaatsgenuchten;
 Maar 't was vergeefsch naar 't feest daar rond te zien;
 Sneeuw effende er de bergen en de dalen;
 En zon of maan mogt de eenzaamheid bestralen,
 Zij bleef me een beeld der zandwoestijne biën.
 't Was droever nog: de bergspits, half bedolven,
 Vergoedde er mij, in 't grenzenloos verschiet,
 Een wolk van stof, een drom van keem'len niet;
 Voor hengstgebriesch weêrklonk 't gehuil der wolven
 En 't naar getoet des seinhoorns van den boer,
 Die, wyl 't gebroed zijn huisgezin belaagde,
 Een kogel wierp in 't half verroeste roer
 En 't gansche dorp ter hulp, ter heirvaart daagde.

Mijn Vaderland! uw winter heb ik lief,
 Geen dwingeland wat ademt overheerend,
 Van 't oogenblik, dat hij ten troon zich hief,
 In 't rustig rijk de rust van 't graf begeerend.
 Hier is Natuur in 't sluim'ren weeld'rig schoon:
 De graauwe wolk, den vorst vooruitgetrokken,
 Strooide over 't land slechts enk'le witte vlokken;
 't Schijnt eêlgesteente, ontvallen aan zijn kroon.
 Dwaas wie hem schetst als aan de grens des levens!
 Viel heerscherstaf ooit stramme handen ligt?
 De kracht der jeugd straalt van zijn aangezigt,
 Der jonkheid lust in gulle blijdschap tevens.
 Een vreugdekreet verwelkomt hem in 't dal;
 De heuvelkling doet luid haar jubel hooren,

En 't weem'lend volk zwiert over 't stroomkristal:
De Mingodes is hier op 't ijs geboren.

De vloed bekoort, wanneer een bloemenkrans
Zijne oevers tooit en 't vischjen opwaart spartelt,
Wijl 't zonnlicht de golfjes noodt ten dans:
Maar als de jeugd op 't spieg'lend stroomvlak dartelt,
En 's minnaars vaart den wind op zijde streeft,
Daar reeds zijn blik van verr' den dorpskerktoren,
Der liefste zijn, door 't nevelwaas ziet gloren,
Zijn hart van vreugd en niet van koude beeft;
Als bloem noch vrucht aan dorre stengels hangen,
Maar zachter fulp, dan om de perzik rondt,
Maar zoeter roos dan ooit de Meimaand vond,
Den stouten knaap verbeiden op haar wangen;
En 't zalig paar naar 't eenzaamst hoekje rent,
Waar paai noch best hun eersten kus beluistert, —
Dan wenscht alleen de winzucht om de lent',
Wijl 't vlugge schip aan d'oever ligt gekluisterd.

Van ongeduld bestijg' zij 't in de bijt
En spell' den dooi uit 's hemels graauwe wolken;
Ik volg haar niet; ik gun der vreugd haar tijd;
Hoe boeijen mij haar schelle zilv'ren tolken!
De hoefslag klinkt op 't marmer dat ons draagt;
Ter zij, ter zij! geen pijl gewiekter snelde,
Dan 't edel ros, welks komst het windje ons meldde,
Dat weêrlichtvlug ons is voorbijgejaagd.
Maar 't keert en stapt en trippelvoet en steigert
Met breede borst en vonkenschietend oog;

Der manen pracht rijst flikkerend omhoog;
 Wiens hart zoo koel, die 't luiden bijval weigert,
 Of denkt aan 't goud, waarmee de slede praalt,
 De luipaardvacht zijn afgunst op voelt wekken?
 't Zal de armoë zijn, die ginder eenzaam dwaalt,
 En lompem mist, om 't schamel kroost te dekken!

Ik heb u lief, mijn dierbaar Vaderland!
 Maar 'k ben om u niet ongeregt voor 't Noorden:
 Daar zag ik schaars een dorre bedelhand;
 Schaars zoekt de nood er baat door vrome woorden.
 Het ijz'ren volk heeft ijzeren geduld,
 't Kromt borst en nek om 's adels juk te dragen;
 Al moet zijn kroost aan brood van boomschors knagen,
 Toch looft het God en wijt het eigen schuld.
 Zoo 't eerbied eischt, gelijk zijn grijze bergen,
 Uw rijkdom, nooit voor 't leed des naasten koel,
 Vervult de borst met zaliger gevoel;
 Bewond'ring is 't; het weldoen mag ze vergen.
 'k Zag vaak bij ons, in 't barre jaargetij,
 Den tranenvloed der dankbare armoë leken,
 En acht — gij duldt geen weidsche vleijerij —
 Des 't Winterfeest het lieflijkste in uw streken.

1839.

ORANJELIED.

1675

TOELICHTING.

Het was eene geestige opmerking van een mijner vrienden, dat alle poëzij der schilderijen van ter Burgh in de muzijk-instrumenten schuilt, welke men op de meeste stukken van dezen meester aantreft. Ik deel haar mede, ter verontschuldiging, dat ik, bij de gravure van een zijner kunstjuweelen, geen stukje schreef, dat er „volmaakt op toepasselijk is”, pleegt men te zeggen, — dat den toestand der personen verduidelijkt, zoo gij wilt. Doch behoeft het musicceerend paar, op het bij dit liedje gevoegde plaatje, eene verklaring? Ik twijfel er aan, tenzij men de gissingen, of het onderzoek al dan niet een toon of wel een noot geldt, noodzakelijk achte, om het eenvoudig-schoone en naïf-natuurlijke der voorstelling te genieten.

Maar nu mijn lied! Ik aarzel waarlijk het mede te deelen. Zoo het eenige verdienste hebben mogt, moest zij in de historische kleur liggen, en deze eischt al weder de opheldering eener toespeling op het verblijf van den tienjarigen Prins Willem III te Amsterdam in 1660; de rampen, welke den laatsten tijd van het Bewind van de Witt eene treurige vermaardheid gaven; en het beleg van Naarden in 1673. Opdat ik niet den barenden berg gelijke, deel ik haar aan het slot mede, voor wie geduld heeft het stukje ten einde te lezen.

1

Toen de Aemstelvloed
 Zijn ridderstoet,
 De oranjesjerp om 't lijf geslagen,
 De pluimen wapp'rende op den hoed,
 In 't spoor van 't vorst'lijk kind zag jagen,
 Toen hief de zwaan
 Een lofzang aan:
 Lang leve Oranje!

2

De krijgstrompet
 Zijn wild genet
 In vuur ontstak en op deed klav'ren,
 Maar Fredriks kleinzoon, niet ontzet,
 De hulp terugwees van Heer Wav'ren,
 Dies 't volk een held
 In hem voerspelt:
 Lang leve Oranje!

3

Den blijden dag
 Volgt droef geklag;
 De Vijverberg verneemt zijn zuchten;
 Waar 's Vaders staf te heerschen plag,
 Daar zeet'len die zijn gaven duchten,
 En God slechts hoort
 't Gefluisterd woord:
 Lang leve Oranje!

4

Maar wee ons land!
 Het Sticht in brand
     Verkondt des Franschen Sultans woede.
     Wie neemt, het slagzwaard in de hand,
 Nu de Aemstelsteêmaagd in zijn hoede?
 Na 't bang gezocht
 Weergalmt de lucht:
     Lang leve Oranje!

5

Zijn jeugd hield woord;
 Zijn krijsroem gloort
     Aan de oosterkim uit Naardens veste;
     't Verraad, de plond'ring en de moord
 Ontvlugten het bevrijd geweste;
 De schelle faam
 Prijst luid zijn naam:
     Lang leve Oranje!

6

Doch de Aemstelmaagd
 Hem offers draagt
     Uit alle vier de werelddeelen,
     En knielend God den zegen vraagt,
 Haar erf met Vorsten te bedeelen,
 Als hij haar trouw
 In leed en rouw:
     Lang leve Oranje!

OPHELDERING.

Wagenaar verhaalt, in het XVIIde boek zijner *Amsterdams Geschiedenissen*, uitvoerig het Vorstelijk onthaal, dat de Koninklijke Prinses, Weduwe van Willem II, en Willem III, haar Zoon, in Junij 1660 te Amsterdam genoten. „Op den achttienden,” zegt hij, „deedt de jonge Prins een’ keer door de stad te paarde, aan ’t Hoofd der Amsterdamsche Ridder-schap, die met Oranjesjerpen en pluimen versierd was.” Vondel vereeuwigde dien rid in zijn dichtstuk: *De Ridderschap van Amsterdam*.

Heer Waveren en Tulp bewaeren ’t spoor
Des Princen als geoeffende manhaften.

Men houde het mij ten goede, dat ik den eersten de hand aan den teugel van het Vorstelijk knaapje deed slaan.

De toestand van Willem III, onder het bestuur van de Witt, het verbod, om voor den Prins te bidden, enz. zijn bekend, even als Lodewijk XIV's inval in de Nederlanden, het gevaar waarin Amsterdam verkeerde, en de ontruiming van Naarden door de Franschen, op 11 Sept. 1673, door het beleid van Willem III.

Het laatste couplet verplicht mij andermaal naar Wagenaar te verwijzen, in het XXste Boek zijner bovengenoemde *Amst. Gesch.* Hij gewaagt er van den voorslag van Amsterdam, om den boedel des Princen van eene schuld van twee millioenen te ontheffen, opdat deze Willem III niet langer zou weêrhouden naar een huwelijk te trachten, als aan zijnen staat betaamde.

CHARLOTTE.

EENE HERINNERING UIT DE DUINEN.

I

't Was zomer tot op Hollands duinen;
't Was middag, enkel licht en vreê;
Geen windje voerde van hun kruinen
Het blinkend zand ter vlakke meê;
Geen koeltje rimpelde de zee:
En 'k smaakte er, in gepeins verloren,
Half neêrgevlïjd, het schaarsch genucht,
Omhoog, omlaag, uit land en lucht,
De stilte huid'rende aan te hooren,
De harmonie van oceaen
En westerkimme gâ te slaan,
Tot mij een lieflijk ruischen streelede,
Tot gij verscheent uit de eikenblaên,
Gij, louter schoonheid, jeugd en weelde!

2

Uw blanke wangen zachtkens bloosden,
 Omschaduw'd door der lokken pracht,
 Toen de allerliefste voetjes poosden,
 Die ik bedeed met wieken dacht,
 Wijl 't paar u zwevend boven bragt;
 Uw blanker boezem mij deed dolen,
 En wenschen 't glanzig huifsatijn,
 Neen, 't luchtig zwierend gaas te zijn,
 Waarin hij weeld'rig lag verscholen;
 Uw hand, de blankste die ik prees,
 In 't mollig dons de plek mij wees,
 U Koningin des Duins te groeten,
 'k Haar toch niet kuste schoon ik rees:
 U boeide een wereld aan uw voeten!

3

Ai! mogt de kunst haar voorhang scheuren,
 Natuur doen zien in hoogtijdsdos:
 Een zee van stralen en van kleuren,
 De beemd, — het dal, — de vloed, — het bosch, —
 Een blinkend zeil, een vliegend ros!
 En naast het frische groen der dreven,
 En bij het spieg'lend blaauw des strooms,
 De bloemenkrans des oeverzoms,
 De sikkels juichende opgeheven;
 En tusschen 't graan, ter wederzij
 Van 't wit kasteel, de woudpartij,
 En in 't verschiet de torenspitsen,

Die, uit de graauwe wolkenrij,
Van d' oostertrans ons tegenflitsen.

4

Uw blik zich in dien rijkdom baadde:
Wel wreed wie zulk genieten stoort!
Mijn phantasie sloeg de uwe gade,
Neen, streek met haar door 't heerlijk oord
Op d' adem van het windje voort;
Want nergens lustte 't u te wijlen;
Gij scheent van 't hooggetorend dak,
Dat door het zwaar geboomte stak,
Naar 't bruine mos van 't stulpje te ijlen,
En wenddet van zijn duivenpaar
Uw blikken naar den ooijevaar,
En hielt die straks weêr neêrgeslagen,
Of niets ter wereld fraaijer waar',
Dan 't vierspan voor den ligten wagen.

5

O tooverschoone luchtkasteelen,
Waarin de hoop de jonkheid noodt!
Hoe ik uw wederschijn zag spelen
Om 't blinkend wit, het frissche rood
Van 't mondje dat zich half ontsloot!
Er woei een aëm van louter zegen,
Er woei een aëm van louter min,
Het landschap uit, het landschap in,

De vlakten langs, de duinen tegen;
 Een paradijsdreef loeg de baan
 Des levens der beweeg'lijke aan,
 Die op driedubb'le gaaf mogt bogen, —
 Tot ze omzag naar den oceaen,
 En tranen dreven in hare oogen.

6

't Was niet de melody der waat'ren,
 Die 't lot van 't aardsche haar verried;
 Geen weeklagt hoorde de oever klaat'ren,
 Geen wolkend schuim rolde in 't verschieft
 De donders aan voor 't plegtig lied.
 Een heir van tintelende lichten
 Scheen over 't blaauw tapeet verspreid:
 De beeldt'nis der oneindigheid
 Deed blos en lach en vreugde zwichten,
 Verjoeg hare idealen-rij;
 Want anders klinkt de profeetsij
 Der zee ons toe dan 't lied der gaarde:
 Jeugd, schoonheid, weelde gaan voorbij,
 Voorbij de heerlijkheid der aarde!

7

Een huiv'ring door uw leden trilde;
 Er sprak slechts eerbied uit dien schroom.
 Wie 's levens gaven kwistte of spilde,
 U, dart'lende aan bebloemden zoom,

U bleef het spiegelklare stroom!
 En daarom vouwde gij de handen,
 Toen de eeuwigheid haar sluijer hief;
 Gij hadt alleen onschuldig lief:
 Het reukwerk dat de vromen branden!
 Al hadt gij straks de bloeiende aard'
 Met gretige oogen aangestaard,
 Als zou ze u niets dan wellust geven,
 Gij waart gereed in vlugge vaart
 Naar 's hemels Eng'len op te zweven!

8

Uw lippen plooiden zich ten: „Vader!”
 Gij hebt Hem onbespied geloofd;
 Ik trad u, Heilige! niet nader;
 Mijn aardsche drift hadt ge uitgedoofd;
 Ik smeekte zegen op uw hoofd!
 Maar toen ik vele blijde dagen
 En schoone jaren voor u vroeg,
 Mijn oogen op een duinroos sloeg,
 Waaraan een wreede worm mogt knagen,
 De half geslaakte beë bestierf...

Schoon 't ouderhart u noode dierf,
 Wie zou u weër op aard verlangen,
 Wier onschuld zich de kroon verwierf,
 Die wij ten prijs van boete ontvangen?

／ H I L D A .

[STOKHOLM.]

1832

1

'k Weet niet of Hildaas harte beefde,
Toen zij den weidschen gastenkring
Zoo bloê, zoo schuchter binnenzweefde,
Daar aller oog aan 't hare hing;
Maar 't heugt mij, hoe haar achttien jaren
De bleeke glorie sierlijk stond,
Die 't goud der dartelende haren
Om slapen en om koonen wond, —
Hoe, zoetste hulde, 't streelend fluist'ren
Haar komst verbreidde door de zaal,
Tot zelfs de schoonsten moesten luist'ren
Naar 't voorspel van haar zegepraal, —

Hoe, koningin van al de starren
 Die straalden uit azure lucht,
 Slechts Hilda 't wufte heir deed marren,
 Slechts Hilda 't meêvoerde in haar vlugt, —
 Hoe alles naar haar wenken draaide,
 Ik 't wierookvat der poëzij
 Voor 't hoogaltaar der schoonheid zwaaide, —
 Helaas, mijn ijd'le profetsij!

2

Ik zag haar weêr: zij had gekozen;
 Wel mogt het smetteloos satijn,
 Omslinderd van slechts witte rozen,
 Haar zinnebeeld, haar bruidstooi zijn.
 Daar hief, terwijl zij boeiend danste,
 De schalksche van het lokkig haar
 De mirt, die 't nu voor 't lest omkranste,
 En bood mij dien; ik zong zoo waar! —
 Ik zag haar weêr: zij had geleden,
 Maar leed, dat schreijen doet van vreugd,
 Ten prijs der liefste aanvalligheden,
 Het vuur des blik, het waas der jeugd;
 En blij deed 's egaës kreet zich hooren,
 En teeder smolt haar dank er in:
 Den zaal'gen was een kind geboren,
 Een kind, — aanschouw'lijk werd hun min!
 Een kind! . . . zie, toen ik van ter zijde
 Hun aardsehen hemel gadesloeg,
 Toen voelde ik dat ik hem benijdde, —
 Hem, dien men dra ten grave droeg!

Het woord „tot weerzien!” werd gesproken
Voor Hilda van zijn sponde trad,
En schoon haar harte was gebroken,
’t Gebroken hart bewaarde dat;
Want toen de wereld op haar lippen
De mare nam van and’reu echt,
Liet zij zich naauw de klagte ontglippen:
„Die wereld weet niet wat zij zegt,”
Of schreed ter wieg van ’t vroeg verweesde,
Van ’t arg’loos spelend knaapje voort,
En vroeg het, of ’t haar ontrouw vreesde,
En hield zijn lach voor wederwoord;
Maar toen zij ’t, aan haar borst gevlogen,
Straks ophief naar zijn schilderij,
En ze aanzag met vast hemelsche oogen,
Als was hij zelf haar weêr nabij;
Toen wenschte ik dier verlaten vrouwe
Dat paradijs na dees woestijn,
Waarin de liefde, ’t schoon, de trouwe,
De Godgelijke onsterflijk zijn!

1840.

AAN 'T VENSTERKE VAN ELZEMOËR.

1537.

„Jan van Noortig, Heere in Noortig en van Noortigerhout, die zonder wettige nazaten is komen te overlijden (15??), geen kinderen nalatende, dan twee Bastaardzoonen, die in hetzelfde verdrag met den naam van — — ende Jongen Jan worden genoemd.”

*Kabinet van Nederl. en Kleefsche Oudheden.
Het Dorp Noordwijkerhout.*

„Karel van Egmond, Hertog van Gelderland, heeft (1517) een gedeelte van de *Zwarte Bende* in zijnen dienst aangenomen, op voorwaarde, dat zij, ééns een stuk gelds van hem zouden ontvangen, en naderhandt van den roof levende, hem evenwel zouden gehoorzamen. Met dat volk veroverde hij niet alleen Hinlopen, Dokkum, en andere Vriesche steden, maar zij kwamen ook over de Zuiderzee, vermeesterden Alkmaar, en persten de burgers geld af, om van de verwoesting van de gansche stad bevrijd te zijn. Verder verbrandden zij Sparendam, Egmond en Beverwijk.”

G. SUIKERS en J. VERBURG, *Algemeene Kerkelijke en Wereldlijke Geschiedenissen des behenden Aardkloots. Geschiedenissen van Hollandt.*

Elzemoêr van Noortgerhout,
 Die, haast tachtig jaren oud,
 Man en dochter had berouwd,
     Slechts in droeve erinn'ring leefde,
 Elzemoêr, de vrome ziel,
 Zich in 't schemerdonker hiel
 Of zij dutte bij haar wiel
 En de klos der hand ontviel,
     Die vast beefde.

IJlings school haar kleinkroost zaam
 Aan 't omwingerd, open raam.
 Maaïke zuchtte: „Dat hij kwaam!” —
     „Weet ge niet hoe wevers dralen?”
 Spotte Geerte; Brechtje loeg
 Schalks de zusters toe, en vroeg:
 „Raadt eens wie mijn falie droeg?”
 „Mis — weêr mis — nog eens — genoeg —
     „k Zal 't verhalen.

„Molenaar of Valkenier?
 „k Ben den melkmuil veel te fier;
 „De and're zoekt slechts goed kwartier;
     „Wat zou te onzent hem bekoren?
 „Driemaal fij, Mijnheer de Schout!
 „Ik ben jong en hij is oud;
 „Oef! hem heugt mijn les in 't woud:
 „'t Frissche bronnat stoof zoo koud
     „Om zijne ooren.

„t Was een koopmanszoon uit stad.
 „Heer! wat sprong hij, vlug en rad,
 „t Brieschend paard met schuim bespat,
     „Af, en mij in 't groene op zijde:
 „Kuste . . . — wat? — „mijn poez'le hand,“
 „En beloofde een mooie kant,
 „Slot van goud en diamant;
 „k Zal de rijkste zijn van 't land:
     „Weest toch blijde!“

Maaïke sloeg het lichtblauw oog
 Angstig naar de dart'le omhoog:
 „Zoo de linker u bedroog!“ —
     „St!“ gebod de onthutste deerne;
 Neen, de poes van Elzemoër
 Sleepte 't vlas maar langs den vloer.
 „Geert!“ sprak Brecht: „gij wilt geen boer;
 „Doch, zoo u mijn luk weêrvoer,
     „Riept gij: „Geerne!“ —

„Toch niet,“ zei het maagdelijn:
 „Eigen glans, geen wedershijn!
 „Weet ge wat ik liefst zou zijn?
     „Niemand's dierste, Rhijnsburgs vrouwe!
 „O, dat ik van adel waar!
 „k Liet geen vlugge speelnootschaar
 „Bloemen vlechten door mijn haar;
 „Aan Marye's hoogaltaar
     „Zwoer ik trouwe!

„Heil de Abdisse! — 'k Ben te Oestgeest,
 „Toen de Keizer kwam van 't feest,
 „Bij de ontmoeting ben 'k geweest
     „Van die Magtigen der Aarde!
 „Uit een wolk van stof verscheen
 „Hij, — zijn hofstoet om hem heen;
 „Paadjes, Eed'len, Ridders, neen!
 „Ik zag hem slechts, en nog één:
     „Zij te paarde.

„Buigend trad hij haar te moet
 „Van zijn wagen; — bij zijn groet
 „Wuifde langs haar kleinen voet
     „De eële hagelwitte veder;
 „En de wereldheerschappij
 „Boog zich voor de kloosterpij:
 „„Mijn gebiënde vrouw!” sprak hij,¹
 „Knielend op de slinke; zij
     „Bukte neder.

„„Rijs toch Heer!” Hij rees niet op;
 „Maar om 's kleppers trotschen kop,
 „Langs den gouden zadelknop,
     „Zwierden reeds de zijden toomen;
 „„Rijs!” herhaalde ze: en haar hand
 „Hief den Keizer uit het zand.
 „„Leef de Abdis!” van allen kant
 „Galmden 't weër, daar 't volk van 't land
     „Toe kwam stroomen.

¹ Historisch.

„Leve Karel!” en haar paard,
 „Zulk een meesteresse waard,
 „Strekte ootmoedig zich ter aard;
     „Zij zonk neder in den zadel,
 „'t Steigerde op en brieschte luid.
 „Ai, hoe bitter borst ik uit:
 „„Waarom 't lot mijn eerzucht stuit?
 „'k Wierd te Rhijnsburg 's hemels bruid
     „„Waar 'k van adel!””

Maaïke sprak met teed'ren zucht:
 „Geert, gij kent geen mingenucht!
 „Maar, bijlo! ik hoor gerucht...”
     En zij rees en kleurde en blikte
 't Venster uit, — de wingerdblaën
 Weken fluks, — hij zag haar aan!
 Moest hij dus van verre staan?
 „Snorre!” scheen het wiel te gaan;
     Hoe zij schrikte!

„Kinderslief, ontsteekt het licht!”
 Met een droevig aangezigt
 Duwde Maaïke 't venster digt,
     Dorst geen afscheidsgroet hem wuiven,
 't Lampje flikkerde aan de schouw.
 Momp'lend zeide de oude vrouw:
 „'t Woord des Heeren is getrouw!
 „Ik slechts doornen lezen zou,
     „En geen druiven!”

Luide sprak zij: „k Heb gehoord,
 „Wat u aanlokt en bekoort;
 „Kinderslief! gaat dus niet voort!”
 't Hart viel op 't gelaat te lezen:
 Schaamrood hield zich Brechtje op zij',
 Onder 't roeren van den brij;
 Geert zag uit naar heerschappij;
 Maaïke dacht misschien, waar hij
 Nu zou wezen.

„Luistert, hoe 't uw moeder ging!
 „'t Oog der jonkheid aan haar hing;
 „Maar zij wisselde geen ring,
 „Was met erf noch dorp tevreden;
 „'t Kriede vrijers om onz' deur.
 „„Kies nu, kind! te kust, te keur.”
 „Sprak ik; zij was doof er veur, —
 „Zoo 'k nog op Sint-Jacob treur,
 „'t Is met reden!

„„Klare!” riep ik, 's uchtends vroeg,
 „Toen uw grootvaêr 't zeissen sloeg
 „In ons koren; de akker droeg
 „Nimmer voller, zwaarder halmen
 „Dan dat jaar; — de man niet dacht,
 „Als de vreugd hem huiswaarts bragt,
 „Dat zijn Elze's bitt're klagt
 „Reeds weërgalmd, heel den nacht
 „Zou weërgalmen!

„Klare!” riep ik; maar geen woord
 „Uit haar slaapsteê werd gehoord.
 „Klare, Klare! droomt gij voort?”
     „Jezus! 't kind was niet te vinden;
 „k Bad den Heidens! „Geef 't weêrom!”
 „Sassen, Lisse, Hillegom,
 „Zwierf ik, zoekend, door en om;
 „Alle dorpen waren stom,
     „Alle winden!

„k Wist niet wie den schat ons nam,
 „Tot van 't Huis de mare kwam:
 „De oude Heer is allen gram;
     „Jonge Jan van Noortge vlugtte!” —
 „Lacy! 'k had te vaak gezien,
 „Dat hij ciersels 't kind kwam biên,
 „Haar gebeên den wulp te ontvliên,
 „Uit wiens blik ons, grijze liên,
     Jammer luchtte.

„En uw grootvaêr vloekte haar...”
 Maar der vrouw, haast tachtig jaar,
 Viel de erinnering te zwaar:
     Elzemoêr hield op en schreide;
 Maaïke, die ter hulp haar vloog,
 't Lokkig hoofd meêwarig boog:
 „Stramme wangen wisch gij droog,
 „Dat Marye u zeeg'nen moog'!
     „Waar zijn beide?”

Brecht ter sluik, ontdaan en bleek,
 't Voorschoot langs haar wimpers streek,
 Uit den donk'ren hoek niet week; —

„Jan van Noortge was een basterd,”
 Smaalde Geerte in wreev'le spijt.

„Harde dochter, als ge zijt!

„Wreke God op u 't verwijt,

„Dat uw moeder, uit den tijd,

„Schimpend lastert!

„Zie, wijl 't kind was doorgegaan,

„Brak de morgen spoedig aan,

„Die me bij de baar zag staan,

„In de lange, zwarte wijlen;

„Maar des Heeren moeder weet,

„Hoe 'k voor haar nog bad in 't leed,

„Zeven jaar geloften deed, —

„Hoe 'k naar 't venster, op haar kreet,

„Voort wou ijlen.

„„Moeder!” klonk het als weleer,

„Maar zoo blij, zoo zoet niet meer;

„Kinderslief! ik viel omveer:

„'k Zag mijn dochter in ellende!

„'t Vreeselijk gerucht sprak waar:

„Grootvaêrs vloek verzelde haar;

„Noortge's zoon werd plonderaar,

„Hopman van een gruwb're schaar,

„Zwarte Bende!

„Overmand van rouw en schrik,
 „Was 't mij in dien oogenblik
 „Of ik stierf, — hoe duizelde ik!
     „Wat al Klares om mij henen!
 „Klaartje dat in 't wieg'ke sprong,
 „Klare die het Kerslied zong,
 „Klarelief zoo schoon als jong,
 „Klaartje om wie de dorpsjeugd dong, —
     „'k Sloeg aan 't weenen;

„En ik strompelde ter deur.
 „Moeder Gods! zij stond er veur,
 „Als de dood zoo bleek van kleur,
     „Weduw met drie schaam'le weezen, —
 „Arme wichters, die waart gij! —
 „Doch zij kwam niet digter bij.
 „„Klare, kind! ai kom tot mij!
 „„Dat u God genadig zij;
     „„Ik zal 't wezen!“

„Maaike! gij riept: „Grootemoê!“
 „Staakt mij beide uw armpjes toe...
 „„Even als ik 't nu nog doe,““
     Snikte ze aan haar voeten wijlend; —
 „Maar ik kreeg mijn kind niet weêr,“
 Klaagde de oude: „'t Wijkermeer
 „Zag zij om haar, heinde en veer:
 „„Werp er me in, dáár naast mijn Heer!“
     „Bad zij ijlend.

„Geerte, die van hoogmoed blaakt!
 „Brechtje, die naar schatten haakt!
 „Weert den Booze! bidt en waakt!
     „Hoe uw moeder stervend boette
 „Voor haar zucht naar eer en goud!
 „Kruiste ik mij ook honderdvoud,
 „'k Wierd van schrik als ijs zoo koud,
 „Toen zij riep: „Mij grouwt, mij grouwt
     „ „Van ZIJN groete.”

„ „Dochterke! wien ziet gij dan?”
 „Vroeg vergeefs de vrome Man, —
 „ „Lees een misse voor mijn Jan;
     „ „Hij is onbereg't gestorven!”
 „Borst zij bitter schreijend uit:
 „ „Klare was zijn mooie bruid;
 „ „Klare droeg zijn rijken buit,
 „ „Onder schor trompetgeluid
     „ „Stout verworven.

„ „Niet voor Gelre vallen ze aan,
 „ „Voor den Vorst der zwarte vaan! —
 „ „Ziet gij ginds den rooden haan?
     „ „Dat is zijn verwinningsteeken.”
 „En haar lach werd razernij,
 „Tot zij kermde: „Laat me vrij!
 „ „'k Weef een wollen kleed voor mij;
 „ „'k Van uw kant, uw fulp, uw zij,
     „ „Bloed zie leken.

„Satan wijk!“ In 's Heeren naam
 „Vouwden wij haar handen zaam;
 „Goeden nacht!“ toen stakte de aem.
     „Laten wij voor moeder bidden,
 „Kinderslief!“ En ten gebeên
 Knielden zij om de oude heen.
 't Lampje straalde niet alleen:
 Elzemoër een heil'ge scheen,
     In hun midden.

„Amen!“ En haar vingertop
 Beefde naar hare oogleên op.
 „Amen!“ Op den leuningknop
     Bleef de dorre regte rusten;
 't Hoofd uit kromme schouders rees:
 „Brecht en Geerte! Uw dwaasheid prees
 „Wat u God ten deel niet wees!
 „Dat uw moeder u geneez'
     „Van uw lusten.

„'t Hart zich met zijn kring vernoeg';
 „'t Vele haalt niet bij 't genoeg.
 „Biecht me, Brecht! wat hij u vroeg!“
     't Blozend meiske niets verheelde
 Van zijn bede in 't elzenwoud:
 „Heil u, zoo hij woord u houdt!
 „Mits ge in hem den man aanschouwt,
 „Dien ge ook gaarne nemen zoudt
     „Zonder weelde.

„Geerte! die naar aanzien jaagt,
 „Hooge moed den Duivel haagt,
 „Zieh te laat den val beklaagt.”

’t Kind rees op uit somber peinzen.

„„Waarom bragt ge ons niet op ’t Huis?”” —
 „Deerne! uw trotschheid is niet pluis;
 „Eer gebrek in eigen kluis,
 „Dan gescholden voor gespuis
 „In paleizen!” —

„Elzemoër! Vergeef haar ’t woord,”
 Smeekte Brecht, trok Geerte voort;
 „Elzemoër! wees niet verstoord!”

„Kind! wier gunst zoudt gij niet winnen?”

Sprak de best: „Volg, Geert! mijn raad;
 „Liefde alleen ons hart verzaadt.
 „Maaike! zie eens uit op straat,
 „Zoo uw knecht nog buiten staat,
 „Laat hem binnen!”

LIEDEKENS VAN BONTEKOE.

„Aan de kant van de Revier komende daer de Praeuw lag, stond daer een hoop Inwoonders; en haperden geweldig tegen elkander; het scheen dat de eene wilde hebben dat ik voer en de ander niet. Ik greep een of twee uit den hoop by den arm, en stuwde se na de Praeuw toe, om te varen gelyk of ik noch Meester was, en ik was boven half Knechte niet. Sy sagen er soo vreesselyk uit als Dollemannen, doch lieten haer geseggen: en twee gingen met my in de Praeuw, de eene ging agter sitten, en de ander voor: elk met een scheppertjen in de hand, en staken af; sy hadden elk een Kris op haer syde steken, synde een geweer of het een Ponjaerd was, met vlammen. Doen wy wat gevaren hadden, kwam de agterste na my toe, want ik sat midden in de Praeuw, en wees dat hy geld wilde hebben. Ik taste in myn dief sak, haelde er een kwartjen uit, en gaf het hem. Hy stond en bekeek het, en wiste niet wat hy doen wilde; doch nam het ten lesten, en wond het in syn Kleedjen dat hy om syn middel hadde, de voorste siende dat syn Maet wat gekregen had, kwam mede na my toe, en wees my dat hy ook wat hebben wilde; ik dat siende, haelde weder een kwartjen uit myn dief sak: en gaf het hem. Hy stond en bekeek het mede, 't leek dat hy in twyffel was of hy het geld wilde nemen, dan of hy my wilde aentasten, 't welk sy ligt soudon hebben kunnen doen, want ik hadde geen

geweer, en sy hadden elk een Kris op syde. Daer sat ik als een schaepe tusschen twee Wolven, met duisend vreesen; God weet hoe ik te moede was: voeren also voor stroom af; omtrent ten halver weeg aan de boot synde, begonnen sy te tieren en te parlementen, het scheen aen alle teekenen dat sy my om den hals wilden brengen. Ik dit siende, was soo benauwt dat my het hart in myn lyf trilde en beefde van vrees, keerden my derhalven tot God: bad hem om genade en dat hy my verstand wilde geven, wat my best in die gelegenheid stond te doen: en het scheen of my inwendig geseid wierd, dat ik singen soude, hetwelk ik dede: hoewel ik in sulke benauwdheid was, en song dat het door de boomen en Bossehagie klonk, want de Revier was aan beide syden met hooge boomen bewassen. En als sy dit sagen, begon den te laghen, gaepden dat men haer in de keel sien kon, soo dat het leek dat sy meenden, dat ik geen swarigheid van haer maekte; doch ik was heel anders in myn herte gesteld, als ik vertrouwd dat sy meenden; wy raekten te met soo verre voort dat ik de boot sag leggen. Doe ging ik staan en wuifden ons volk toe: die my siende dadelyk na my toe kwamen, by de kant de Revier langs, enz.

*Gedenkwaardige Beschrijving van de Achtjarige en zeer Arontuurlijke
Reise van Willem IJsbrautz. Bontekoe van Hoorn, gedaan na Oost-
Indiën, pag. 20.*

Sumatra dreef in vloeiend goud,
Dat van de hooge kamferboomen,
Die heerschers in een Indisch woud,
Op peperstruik en oobarhout,
Op beek en mos scheen neêr te stroomen.
Schoon welkomstgroet en liefdebeê
Den lichtvorst noodigden in zee,
Wier golven ruischten van verlangen,
Eer de oceaانبriid hem gedwee
In de open armen mogt ontvangen,
Riep hij een lang, een zoet vaarwel
U toe, o geurige Archipel!
En alles baadde zich in luister,
En alles dronk het vier der min
Van zon en zee wellustig in:
De tijger lekte in 't scheem'rig duister
Van 't roode hol zijn bronstig lief,
Terwijl zich de olifant verhief,
Om, met van drift gewiekte voeten,
Zijn gemalinne in 't bosch te ontmoeten,
Dat louter liefdespellen zag
In 't uur des echts van nacht en dag.

Helaas! de mensch voedde and're driften:
Daar gleed, langs oevers, rijk omzoomd
Van laag gewas en hoog geboomt'
Welks schaduw 't vocht van kleur deed schiften

En 't vonk'lend goud in donker blaauw
 Verkeerde, een ranke, ruwe praauw
 Op breeden vloed vast sneller voort,
 Den haat, welligt den dood aan boord!

Een drietal mannen mogt ze dragen:
 Twee wilden, naakt en bruin van leên,
 Een witte schort om 't lijf geslagen,
 Waaruit de scherpe kris verscheen;
 Twee wilden, afgericht op 't jagen,
 Maar die naar 't schuw gediert' niet zagen.
 Dat beurt'lings opsprong en verdween.
 Waarom zij naar den boog niet tastten,
 Wanneer ze een anteloop verrasten,
 Schalk spelende op het oevermos;
 Waarom geen werpspiets stooft in 't bosch,
 Waar casuarissen hun pluimen
 Van vloeib're paarden deden schuimen,
 Daar gaaikens staarden op hun dos?
 Zij lieten 't, wyl ze een prooi beloerden,
 Die school in 't loof, noch dook in 't nat,
 Een blanke, dien zij met zich voerden,
 Een blanke, die in 't midden zat,
 Die aan zijn heup geen wapen had,
 En, schoon geen banden hem omsnoerden,
 Toch opzag en den Heere bad!

Wel mogt hij! Was op Texels reede,
 Toen de oostewind ten leste woei,
 En vlag en zeil zich grootsch verbreedde
 En 't schip geslaakt werd uit zijn boei,
 Het hem voerspeld, hoe ramp bij ramp

Op reis hem dagen zou ten kamp;
 Hoe wreed de hoop hem zou bedriegen,
 Die hem zoo fier te roer deed staan,
 Als lachte Java reeds hem aan;
 Hoe in den verren oceaan
 Zijn kiel, 't *Nieuw-Hoorn*, in brand zou vliegen,
 Hij, Willem Ysbrandtsz Bontekoe,
 Had omgewend, de zeevaart moê!
 En echter, 't leed was koen gedragen —
 Vergeef dat woord van ijd'len trots;
 In ootmoed schiep zijn ziel behagen —
 Hij droeg het, waard de hoede Gods,
 Die hem beschermde in 't golfgeklots,
 Het laaije vaartuig uitgeslagen,
 Die, voor den ingang van den nacht,
 De scheepsboot tot zijn redding bragt.
 Hij droeg het, zoo als echte vromen
 Het jamm'ren doen, — des Heeren wil
 Erbiedend, zweeg hij werkzaam stil:
 Des avonds kermende ingenomen
 Viel 's uchtends nieuw gevaar te schromen;
 De hulk was wel aan 't vier ontkomen,
 Maar dreef, ontbloot van naald en zeil,
 Der luimen van de baren veil.
 En zie, hij onderwierp de winden,
 Om 't sprietjen van de veege schuit
 Sloeg 't noodzeil dat hij zaam deed binden,
 De smalle banen klaat'rend uit;
 't Gestarnt zou hem den weg doen vinden!
 En week de dag en viel de nacht,
 En rees geen land bij 't morgengloren,
 En deed de hongerkreet zich hooren,

En stilde niet dan dorst die klagt,
Slechts hij had moed, had troost voor allen,
Die zuchtten aan het kleene boord,
En hield op deze reê hun woord,

Maar nu!

Zou hij, in gruwb'ren moord,
Hier weerloos, ongewroken vallen,
Gescheiden van den trouwen stoet,
Die met hem, eer nog de uchtend daagde,
Om lijftogt aan den wal zich waagde,
De streek, het dorp was ingespoed?
Ach! geen dier makkers had de wilden
Mistrouwd als hij, om 't valsch gelach,
Waarmeê de schaar hun worst'ling zag,
Toen zij hun kracht den buffel spilden,
Die 't koord des leiders scheurde als rag;
Het dier, door hen vooruit betaald,
Vervolgd, en toch niet ingehaald.
„Neen, broeders,” mogt hij hen bezweren,
„Blijft zonder buks, blijft zonder dolk,
„Van nacht niet wijlen bij dit volk.”
Zij scholden hem een onheilstolk;
Zij wilden naar de kust niet keeren.
Dáár droeg de prauw hem naar de boot;
Dáár bad hij: „Heere! zie mijn nood!”

Te regt; want onder 't peinzend staren
Naar schuinschen stam, naar wond'ren boom¹,
Die schermen weefde van zijn blâren,

¹ De *Bombax*, of zijde-katoenboom.

Wiens bloesem, wuivende op den stroom,
 De sneeuwvlok scheen dier balsemluchten,
 Had hem een bont faizantenpaar,
 In 't loof gedoken, doen verzuchten:
 „Dat ik zoo vrij, zoo veilig waar!”
 En even of de toon dier klagte
 Zijn lot den roeijers had ontvouwd,
 Werd de een, die straks zijn wenken wachtte,
 Werd de aêr, die eerst hem meester achtte,
 Geblaakt door lust naar bloed en goud.
 Ter sluik was de achterste opgesprongen;
 Hem meldde 't vlijmend tandgesis.
 De voorste zwaaide met den kris,
 En spelde... doch hij was bedwongen.
 Een kleine gift van luttel geld
 Had beide een wijl te vreê gesteld;
 En zwijgend ging 't op gulden baren
 De landstreek uit, der haven toe;
 Neen, eensklaps kweelde Bontekoe
 Als waar' zijn togt een spelevaren:

I

'T PASSEREN DER LINIE.

STEM: Wie had op Sinxen nacht

Gedacht.

Flanusch Liedeken.

SCHEEPSVOLK.

Daar rijst de god der zee
 Alreê,
 Een wierkrans om de lokken,

Hij brengt zijn bolle weêrhelft meê;
 'k Wou dat hij 't wat meerminnen deê,
 Al moest ik er voor dokken.

Wat vreemde stoet heeft hij
 Op zij,

Het viertal werelddeelen.
 Die Azië is een oude prij;
 Die Afrika te zwart voor mij;
 Wie drommel zou haar stelen?

NEPTUNUS.

Wat hebben malle maats
 Al praats!
 Mijn staf jeukt in mijn ving'ren.
 Wat volkslag ben je? van wat plaats?
 Lieg niet, of jij zult buiten gaats
 En lucht en zee zien slingren.

DE SCHIPPER.

Wij zagen in Kijkduin,
 Neptuin,
 Het leste van ons landjen;
 Mijn scheepjen heet, — kijk niet zoo schuin,
 Ons volk zei, jij was in je tuin:
 „Het Amsterdamsche Santjen”.

NEPTUNUS.

Ik dacht het, toen 'k je vlag
 Straks zag:
 Ik mag haar kleur wel zetten.

Maar drokker maak jij 't dan je plag;
'k Hoor alle week, 'k hoor ieder dag
't Wilhelmus nou trompetten.

DE SCHIPPER.

Wel, Oudjen! 't hartig lied
Is niet
Voor luije Jan geschreven,
Maar zeg eens of je in jou gebied
Ons nou van harte welkom hiet,
Wat offer moet ik geven?

NEPTUNUS.

Wat offer, Troe, toe, troe
Brr, oe!
Zoo doop ik al mijn hachjens.
Amerika! spuit harder toe;
Europe! ben je nou al moe?
Op, wijf! wat doe je 't zachtjens!

DE SCHIPPER.

Hei, hola! oude snaak,
't Was raak;
Wij druipen door ons kleêren.
't Is maar een kletserig vermaak;
Ik zal je, mits die regen staak,
Een mooijen duit vereeren.

NEPTUNUS.

't Is alleman om poen
Te doen!
Geef op, en 'k zal je sparen.

Ja, zoo van nacht een Spaansch galjoen
 In 't zog jou volkjen na mogt spoên,
 Niet klappen van je varen.

Of wil je, dat ik tuig:

„t Was ruig;

„t Had hair tot op de tanden.”

Zoo gun mij 't scheeren met de duig;
 't Volk tart me al met hoezee-gejuich;
 Goê reis naar de Oosterlanden! —

~~~~~

Aeloudheid! 't was geen ijd'le droom,
 Dat Orpheus, spelende aan den stroom,
 Op forsken klank van stem en snaren
 En aarde en lucht ten rei deed varen;
 Dat hij in weêrgâlooze luit
 Den schepter der natuur omklemde,
 Die leeuwen en die tijgers temde:
 Hier werkte een deuntje wond'ren uit;
 Een blij gelach, een vrolijk tieren
 Verzelde 't staåg en volgde 't lang;
 Het was of 't schalke beurtgezang
 De woestaards van geneugt' deed gieren;
 Als zagen zij het scheepsfeest vieren,
 Zoo juichten ze uitgelaten toe,
 En ruimer aemde Bontekoe.
 De veete tusschen werelddeelen
 Trad niet zoo schril als straks aan 't licht;
 De sterkte was op nieuw gezwicht,
 Dewijl 't verstand weêr dorst bevelen.
 Vast minder hach'lijk stond de kans

Des weereloozen blanken mans!
 Zijn hoofd hing langer niet gebogen,
 Zijn regterhand niet strak op zij;
 Er luchtte een fierheid uit zijn oogen,
 Die aanspraak maakte op heerschappij —
 Hij voelde zich ter helft weêr vrij.

En toch, schoon 't onbesuisd geschater,
 Om 't wild gebaar verknocht aan 't lied,
 Weêrgalmdde langs het bosch van riet,
 Dat spiegelde in het effen water,
 Toch lachte hij van harte niet.
 O, 't was in 't bidden om zijn leven
 Gewis door God hem ingegeven:
 „Het zingen redde u van den dood!”
 En ijlings had hij van zijn lippen
 Het lied, het wijsjen laten glippen;
 Dat, eer hij nadacht, deze ontschoot;
 Maar 't was geen klagt, maar 't was geen bede;
 't Prees ijd'le vreugd, 't zong wuft gejoel,
 En wroeging trad in plaats van vrede, —
 Aandoenlijk, Christelijk gevoel!

Wie heeft die teêrheid van geweten
 Des sterken voorgeslachts niet lief?
 Een schakel van de onzigtb're keten,
 Waar langs het zich tot God verhief!
 Een wijle peinzens, — toen bedaarde
 Het zelfverwijt in 't vroom gemoed,
 't Geen 't luchtig deuntjen zich verklaarde
 Uit d' angst, door schok op schok gevoed,
 Uit koortsig brein, de prooi van 't bloed,
 Dat onbewust is wat het doet.

Eene and're wijl' — zijn vingers wischten
 Het vocht af, dat in de oogen rees;
 't Was woeste lust noch bloode vrees,
 Die van de keus des lieds beslisten;
 De Heere was 't, die 't spoor hem wees!
 Of viel Zijn vinger niet te aanschouwen
 In d' ommekeer van 't wilde paar?
 Hier voegden klagten, droef noch zwaar,
 Noch psalmen van den Harpenaar,
 Die Isrel stemden tot vertrouwen,
 Die Bontekoe, een hurkjen groot,
 Al opzei aan zijn moeders schoot.
 Hij moest, zijns ondanks, vrolijk wezen,
 En zuster Roeltjen werd geprezen,
 Zijns vaders hulpe, sinds de dood
 Der brave vrouwe de oogen sloot:

II

/ ROELTJEN UIT DE BONTEKOE.

STEM: So haest Gysjen had vernomen,
 Bredero.

TOELICHTING.

Willem IJsbrantszoon Bontekoe, in 1587 te Hoorn geboren, heette eigenlijk Decker, maar werd, daar zijn vader eene herberg hield, *de Bontekoe* genoemd, in zijne jeugd meestal Willem *uit de Bontekoe* geheeten, en behield later dien naam. „Eene woning bij het Hoofd,” zegt de heer C. A. Abbing, in zijne *Beknopte Geschiedenis der stad Hoorn, enz.* (Hoorn, Gebr. Vermande, 1839) „vertoont nog in den gevel zijn sprekend wapen.”

IJsbrant-baas heef drokke nering;
 Schoon een man van luttel praats,
 Lokt zijn huis schier alle maats,
 Wordt hij rijk van hun vertering.
 Vraagt ge: waar komt dit bij toe?
 Ga eens naar de Bonte Koe.

Frisscher krans hangt nergens buiten
 Dan zijn groene wingerdtak;
 Maar zoo daar zijn roem in stak,
 Mogt hij op zijn duim wel fluiten,
 De eene quant riep d' aèr niet toe:
 Gaat ge meê ter Bonte Koê?

Spieg'len kan er zich een pronker
 In het tin van kroes en kan;
 Maar zoo menig vroeden man,
 Maar zoo menig hoofschen jonker
 Lonkt er zoeter spiegel toe:
 Gaan we naar de Bonte Koe?

IJsbrant-baas weet wel van wanten;
 Om een flinke, knappe deern
 Loopt de jonkheid ter taveern:
 Mooije schenkster, duizend klanten:
 Dochterlief brengt daar je toe,
 Roeltjen uit de Bonte Koe!

Noch een fijn mennisten zusjen,
 Noch een bloode pimpelmees,
 Weet zij niets van angst of vrees
 Voor een handdruk, voor een kusjen;
 Toch laat zij niet alles toe,
 Roeltjen uit de Bonte Koe.

Waaghals wie haar durft omvangen!
 Want haar hand is geen fluweel;
 Schorre strijkstok op de veêl
 Van een paar gebaarde wangen,
 Speelt zij rechts en links maar toe,
 Roeltjen uit de Bonte Koe.

IJsbrant-baas houdt haar in eere:
 Beugel, bouwen, haak en huik,
 Alles draagt zij pronk en puik,
 Vrijers krijgt ze heinde en veere:
 „Maar ik zie voor Roeltjen toe,”
 Zegt de waard der Bonte Koe.

Als, om 't klappen van zijn schijven,
 Haar een lansk van trouwen praat,
 Of een wulp haar gadeslaat,
 Die zijn boël in 't riet liet drijven,
 Roept hij: „Duimkruid hoort er toe,
 „Voor een waard der Bonte Koe.”

„Vaderlief! wij hebben mony,”
 Zeit ze dan, „in overvloed.
 „Zoudt ge zuur zien, zag ik zoet?”
 En zij streelt zijn bolle trony.
 „Roeltjens liefste, stem het toe,
 „Wordt de waard der Bonte Koe.” —

Erinn'ring voerde in haar gebied
 Hem mede, toen hij 't zingen staakte;
 Hij zag den schelmschen vrijer niet,
 Die 't wijsjen in een omzien maakte,

En 't hartsgeheim van Roeltjen ried;
Het was of weér zijn jeugd ontwaakte,
Een lusthof groende in 't lief verschiet.
O geur'ge sneeuw der meidoornstruiken!
Hoe vaak plagt Wim, al kloek van leên,
Schoon naauw zijn vijftiende ingetreên,
Des achternoens in u te duiken,
Om ruikers voor de schouw te pluiken,
En de oogen maar uit joks te luiken,
Als Roeltjen kwam met stille schreên.
Het aardig kind van zeven jaren,
Een wolk van frisschen levenslust,
Wou hem verrassen in zijn rust,
En trok hem bij de blonde haren,
En werd gegrepen en gekust.
Dan vroeg ze om op zijn knie te rijden,
En riep: „Zie zoo, dat gaat te hoof!”
En scheurde een twijgjen uit het loof,
En dacht den klepper te kastijden,
Wijl aan haar voet de bloesem stooft;
En nu — nu school ze in luwt van blaëren,
Want gierend aan zijn arm ontglipt,
Want zwierend van het paard gewipt,
Was zij de boschjens ingevaren,
En riep van verre: „'t Is geen kind,
„Die Roeltjen in den donker vindt!”
Dan rees hij op en zou haar vangen,
En tilde haar de scheen'ring uit,
Terwijl zij knorde: „Stoute guit!”
Of boos hem kneep in beî zijn wangen,
Of bad, die wilde weelde moè:
„Ei, kweel eens wat, ik luister toe.”

En lang had Roeltjen niet te dringen,
 Was 't vreemd dat de Oost hem 't hoorde zingen?
 't Lief kind scheen aan zijn zij' te springen:

III

LOUW EN DE WAARZEGSTER.

STEM: Ach, ach, nog eens ach,
 'k Wou, zei Joosjen, dat ik 't zag.

DE WAARZEGSTER.

Louw, Louw, flinke Louw!
 Wel, hoe heb ik het met jou?
 Heugt je niet hoe maats we waren,
 Toen je zoudt naar Groenland varen?
 „Moertjen!” zei je, 'k ga naar zee,
 „Geef me een amuletties meê!”
 En ik zocht eens in het zootjen,
 Dat ik erfde van mijn grootjen;
 Maar het sticht niet hier op straat,
 Ook herken je mij al, maat!
 Ai, hoe ging het met het visschen?
 Greep je een walvisch bij de klissen?
 Heb je er zeven t'huis gebragt?
 Zie, ik droomde 't menig nacht.

Stil, stil! guitjen, stil!
 Scheld het voor geen malle gril,
 Mogt je beeld niet bij me wezen,
 Als ik jou planeet moest lezen,

Voor je vrijsterken, mooi-Aagt,
 Daar je mij niet eens naar vraagt!
 't Is een jeugdje van een meisjes;
 Zoen je haar nog wel een reisjen?
 Komt er van je hijlik wat?
 'k Wou dat ik haar jaren had,
 Maat! ik bleef al even pover,
 Maar jou diefzak vloeit wis over
 Van dukaten, flinke Louw!
 Wel, hoe heb ik het met jou?

LOUW.

Wijf! wijf! weërگاасch wijf!
 Te olijk hadt je mij bij 't lijf:
 Toen ik, in de boot gesprongen,
 Beertjen met zijn beide jongen
 Uit de schotsen duiken zag,
 Riep ik: „Komt maar voor den dag!”
 Wou ik haan de voorste wezen,
 Want je zei 'k had niets te vreezen,
 Maar, wat meenje? met zijn klauw
 Bragt hij deerlijk mij in 't naauw,
 En ik zwoer je zoudt het boeten.
 Hola hei! niet uit de voeten!
 Ik ben nog aan 't einde niet
 Van mijn amuletties-lied.

Erg, erg, eens zoo erg
 Ging 't me bij den Spitsenberg:
 Kijk, daar kwam een walvisch boven,
 En de twee fonteinen stoven,

En de harpoenier kreeg prik;
 „Vrij,” zoo dacht ik, „vrij loop ik.”
 Fut! toen hij zijn staart maar zwaaide,
 Was 't of aarde en hemel draaide;
 Vloekte ik jou niet als de pest,
 Weet, ik lag ook buiten west!
 Maar je vroegt straks naar Mooi-Aagtjen:
 Hieldt je dan een oog op 't maagdjen?
 Voor den drommel, weërgaasch wijf!
 Heb me nou niet weër bij 't lijf!

DE WAARZEGSTER.

Louw, Louw, flinke Louw!
 Als of ik je foppen zou!
 Wis was jou de spreuk vergeten,
 Die de kroon zet op de keten:
 „Ebro — flavi — pactolus,
 „Dolu — ico — avamus!”
 Hadt je dat er bij gepreveld,
 Beertjen had je niet gekneveld,
 En geen walvisch jou weërstaan;
 Zie me maar zoo fremd niet aan.
 Vraag het Marten, vraag het Flipjen,
 Nou al reeders op het tipjen,
 Of ooit lanspunt of harpoen
 Meer dan deze spreuk mogt doen.

Maar, maar, jonge vaèr!
 Een en nog een zijn een paar.
 Hoor, ik zal je een and're leeren,
 Om je meisjen te bezweren,
 Dat zij je alles klappen zal:

Wie een zoentjen van haar stal,
 Wie zij streelde met een kusjen ...
 Stuif niet op, zij heeft een zusjen.
 Kom van avond bij me, maat!
 Als de star in 't westen staat,
 En mijn keteltjen zal zingen,
 En mijn katertjen zal springen,
 En ik ben wat, flinke Louw!
 Of mooi-Aagtjen blijkt je trouw. —

Ach, spoedig werd het beeld verdrongen
 Der minnelijke onnoozelheid,
 Die hem, den wilden bootmansjougen,
 Zoo dikwerf 't wijsjen werd gezongen,
 Om t'huis te blijven had geleid!
 Hij zuchtte luid, hij dacht te poozen, —
 Maar 't wachten viel zijn makkers zwaar,
 Onstuimig werd hun handgebaar;
 Wat liedjen moest er nu gekozen?
 Daar schoot een aardig feit hem in,
 Dat Holland in verbazing zette,
 Toen heinde en veer de krijgsgodin
 Den lof van Nieuwpoorts held trompette.
 Een stoffe was 't voor elpen lier!
 Helaas! hem werd zij niet gegeven,
 Die, zonder dichterlijken zwier,
 Voor 't volk het wonder had beschreven ...
 Doch reeds was 't wijsjen aangeheven:

IV

DE ZEILWAGEN VAN PRINCE MOURINGH.

1600.

STEM: Als 't begint.

TOELICHTING.

Ik weet niet beter te doen, ten einde ook het gros der lezers de toespelingen in dit liedje versta, dan de volgende plaats uit het opstel *Simon Stevin*, in de *Bijdragen tot de Geschiedenis der Wetenschappen en Letteren in Nederland*, door J. P. van Cappelle, (Amst. van der Hey en Zn. 1821) hier af te schrijven:

„In het voortreffelijk werk van den onsterfelijken Hugo de Groot, getiteld: *Vergelijking der Gemeenebesten*, komt de volgende zeer opmerkelijke plaats voor: „Onlangs hebben wij ook aangevangen op het land te varen; want wij bezitten wagens, die door den wind gedreven worden, met zeilen voorzien zijn en viermaal zooveel spoed maken als een schip, daar zij met geen baren, die er tegen aan stroomen, te worstelen hebben, maar door vlaktens heensnellende, met een ongelooflijken spoed voortvliegen, en, hetgeen ik vergen mag dat men mij als een ooggetuige geloove, de winden, door welke zij in beweging geraken, schier ontvlugten. Ik heb het bijgewoond, toen men er binnen minder dan twee uren tijds veertien van onze mijlen meê heeft afgelegd, waarvan iedere den weg van één uur bevat.” De aantekeningen van Meerman op deze plaats, gepaard met hetgene men elders aantreft, berigten ons, dat Maurits dezen wagen naar een ontwerp van Stevin had doen vervaardigen, aan wien alzoo de eer der uitvinding toekomt. Zeer gelukkig viel de proef uit, welke de Stadhouder met denzelfden nam, zoo men gist in den herfst van het jaar 1600. Op den wagen bevonden zich acht en twintig personen, waaronder

Maurits zelf, de broeder van den Koning van Denemarken, Graaf Hendrik van Nassau, de Ambassadeur van Frankrijk, en, hetgene opmerking verdient, ook de Admirant van Arragon, Franciscus de Mendosa, die in den slag bij Nieuwpoort was gevangen. Ook de Groot, toen nog jong, woonde dezen togt bij. Men voer met eenen zuid-oosten wind van Scheveningen. De Stadhouder nam het roer in de hand en voerde het zeil. Toen dreef de wind den wagen met zulk eene snelheid voort, dat hij niet scheen te rollen, maar te vliegen, en in twee uren tijds te Petten aankwam. Geene paarden konden hem volgen; hij ontging bijna 's menschen oog. Eenmaal stuurde Maurits hem uit kortswijl in zee, waarover velen zich dapper ontzettekeden; doch door eene geringe wending van het roer bragt hij hem in zijnen vorigen koers op het strand." T. a. p. blz. 21 en 22.

Men houde het mij ten goede, dat ik mij aan geene vergelijking wage met de fraaije verzen, waarin deze togt door De Groot en door Huygens is vereeuwigd. Lord Gray, in het 5de couplet, heb ik ontleend aan Van Meteren's beschrijving van den slag bij Nieuwpoort: „Milord ofte Baroen van Gray — ende meer andere soo Enghelsehe, Fransche, als Hoogduytsche Heeren van adel, die sonder eenig bevel Prince Mauritz verselschapten." Dat ik Elisabeth een minnaar meer heb gegeven, zal men mij niet euvel duiden. Welligt zal men het ergerlijker vinden, dat ik Z. K. H. den Hertog van Holstein en broeder des Konings van Denemarken, „*Fanden ta dij!*" of „dat de Duivel u hale!" laat roepen, en hem bovendien roode knevels heb gegeven; doch het laatste scheen mij nog al nationaal toe, en het eerste heeft Mr. de Busenval, Ambassadeur van Hendrik IV bij de Staten, waarschijnlijk niet verstaan. In een volksliedje mogt de laatste niet anders dan Bulleval heeten. Het slot, *Lactor et Emergo*, (ik worstel, maar ik drijf boven), de bekende spreuk der Zeeuwen, werd door het onderwerp van zelf ingegeven.

Prince Mouringh reed langs zee
 In zijn wond're koets met masten;
 Half het Haagsche hof was mee;
 Groote eijzen, rare kwasten.

Nog te noen bij Scheveling
 Snelden ze al vóór twee langs Petten,
 Toen het holdebolder ging
 En de koensten zich ontzetten:
 Flap zei 't zeil en krak het roer;
 's Prinsen koets te water voer.

Lijnregt stooft ze in 't golfgebruis,
 En men staakte 't vleijend prijzen;
 Ieder wenschte zich te huis;
 Ieder vroeg: Zal ze ooit weer rijzen?
 Alle tongslag sloeg een vloek;
 Alle groote banjerts pepen,
 En van angst werd buis en broek
 Stuk gescheurd en kaal geknepen;
 Prince Mouringh zag zoo snip,
 Of hij vreesde voor zijn schip.

„Narren!“ riep een Moffenheer,
*„Wo Hans Michel soll ertrinken,
 „Nicht in dieses salzes Meer.
 „In ein Weinfasz wirst du sinken!“*
„Das versprach...“ Daar nam een golf,
 Die aan hem zich wou verwarmen,
 Die hem sissende overdolf,
 Forsch den likkebroêr in de armen.
 Oef! zijn neus zoo vierig-rood,
 Bleek te bros voor zulk een stoot.

De Admirant van Arragon
 Zat zijn handschoen los te rijten;
 't Scheen dat zich de quant bezon,
 Of hij blaffen zou of bijten.

Grimmig sprak hij tot den Prins:
 "Krenkt ge mij een enkel haartjen!"
 En hij streck de sik zijns kins,
 "Zeker heeft die muis een staartjen!"
 Maar zijn bleekheid dacht er bij:
 "*Sante Madre!* baat dat mij?"

"*Beautiful!*" begon Lord Gray,
 Toen de zon door 't water straalde:
 "Lord!" daar stooft zijn muts in zee,
 Die met blaauwe veëren praalde,
 "*Help, fetch back!*" — "t Blijve onbeproefd,"
 Riep de Prins; "laat gaan die pluimen,
 "Daar hij twintig jaar op snoeft!
 "Alle wijven hebben luimen;
 "Maar Elisabeth was mal,
 "Zoo zij kaatste met dien bal."

"*Fanden ta dig!*" klonk in 't want,
 En de Deen, met roode knevels,
 Zag hoe Frankrijks afgezant
 Laf zich vasthield aan zijn stevels.
 "*Ah! ne me refusez pas,*
 "*Prenez moi à la remorque.*" —
 "Non, Monsieur, à vous le pas!"
 Bulleval had uit met snorken,
 Als een lammetjen gedwee:
 "*Henri Quatre en saura gré.*"

„Lactor et Emergo!” riep
 Prince Mouringh, en de wagen
 Eensklaps weêr ter kuste liep,
 Waar men Petten op zag dagen.
„Lactor et Emergo!” klonk
 Uit den mond van al de gasten,
 Toen de Prins er 't welkom dronk,
 En ze in puik van mossels brasten.
 Mouringh zei tot d' Admirant:
„Et Emergo Volk als Land!”

En nu, wat dacht hij onder 't zingen?
 „Dat liedjen,” zei hij, „haal de droes!”
 Hij zag de naakte woestelingen
 Het bruine lijf in bogten wringen,
 Alsof dier talen mengelmoes
 Hun 't hoofd deed draaien als een roes;
 't Werd schuddend gillen, schaat'rend weenen;
 Zij hingen over 't prauwtjen henen
 Dat schommelde uit den evenaar,
 En 't water stooft hun tot de scheenen;
 Nog duchtten zij geen lijfsgevaar:
 Een oogwenk en den stroom ten buit,
 Had zingen en had lagchen uit!
 Maar neen, zij zagen 't en zij tastten
 Ten scheppertjens, — al wolkend vloog
 Het vocht, waarin hun voeten plasten,
 Van ied're zij der boot omhoog;

En weêr was ze in een omzien droog,
 Weêr moest hen zijn gezang vergasten.
 Wie zich aan Breëro's deuntjens stiet,
 Hij luist're naar wat volgde niet:

V

/ M A C H T E L D.

STEM: Wijkker Bie'je, die by 't beekje.
 Vondel.

Machteld had wel hooren luiden,
 Wat of vensterkens beduiden
 Die des avonds open staan;
 Maar een weinig frissche koelte
 Was zoo welkom na de zoelte,
 En het hare stond maar aan.

Ook scheen 't zuchtjen louter weelde,
 't Zij het schalk haar boezem streelde,
 't Zij het suisde in 't blonde haar;
 Echter wuifde 't uit het loover
 IJlings meer dan geuren over,
 Zoet accoord van stem en snaar.

Als zij 't venster nu ging sluiten,
 Zou de minnezanger buiten,
 Haar in de onderkeurs bespiên;
 En dies zocht zij, schaamrood, schuchter,
 Met de vingers om den lichter,
 Achter 't saai gordijn te vliên.

Maar al had zij hooren praten,
 Dat hij dra wordt ingelaten
 Die 't ons op zijn luit bediedt,
 Niet te luist'ren naar zijn bede,
 Niet te naad'ren, ook geen schrede,
 Dat gedoogde 't hartjen niet.

Op haar bloote, blanke voetjens,
 Sloop zij zachtjens, sloop zij zoetjens
 Dies naar 't raam. Wat fraaije val!
 Hoor, hij zong niet: Wil mij minnen!
 Hoor, hij bad niet: Laat mij binnen!
 Neen, hij prees haar schoonst van all'.

Was het waarheid wat hij kweelde,
 Dat „de lieve lach, die speelde
 „Om haar lipjens, „kus mij!” riep,
 „Maar dat de opslag van haar oogjens,
 „Wacht hield bij die nektartoogjens?”
 Hoe zij naar den luechter liep!

Zie, al had zij hooren preêken,
 Dat de booze liefst zijn treken
 Uitspeelt achter 't spiegelglas,
 Waarom zou zij, nu slechts muren
 Haar bespieden, niet eens gluren,
 Of zij de allermooiste was?

En zij keek eens en zij knikte,
 En zij keek weêr en zij blikte
 Op haar vlugge beentjens neêr;
 En zij danste een passedijsjen,

Naar een zacht geneuried wijsjen,
En zij knikte keer op keer.

Maar het was, terwijl zij zwierde,
Of het luik op 't hengsel gierde,
Of... doch langer geen geluid;
Echter kraakte vast de wingerd,
Om haar vensterken geslingerd....

Wie sprong binnen? 't Licht woei uit! —

En echter hebt gij 't lied beluisterd?
Een and're vraag, 'k was dies gewis,
Vol lachs of vol van ergernis?
Neen, niet gemeesmuild, niet gefluisterd,
Getuig wat uw verbeelding is:
Of schalke als die van vroeger dagen,
Wier wicken, gift van scherts en lust,
Op 't feestmaal werden uitgeslagen,
Haar smetteloosheid zich bewust,
Die zonder blaam, die zonder vrees
Het menschelijke mensch'lijk prees;
Of... laat mij haar onreine noemen,
Die onder dubb'len sluijer kleurt,
Die eischt dat we ied're drift verbloemen,
Wijl ze elken zegen heeft verbeurd:
Wit graf waarbij de minne treurt!

Wat of zich Bontekoe verbeeldde?
Dat Machtelds minnaar binnen kwam,
Met zoete wordekens haar streefde,

En, louter liefde, louter weelde,
 Een kus stal eer hij afscheid nam?
 En ... waarlijk verder dacht hij niet. —
 't Bosschaadje hoorde een ander lied:

VI

/ PAPEGAAIJEN-DEUNTJEN.

STEM: Lorretjen.

Wat leide ik toch een leven,
 Het prinsjen van de buurt!
 Mijn stok is bruin gewreven,
 Mijn kooi is glad geschuurd,
 En ik kan klontjens krijgen,
 Voor 't praten en voor 't zwijgen.
 Ai! Lorretjen,
 Kaporretjen,
 Kapoe, kapoe, kapoe,
 Houd mij je bekjen toe!

En zou ik mij dan storen
 Aan 't smalen van dien knaap,
 Die steeds wat nieuws wil hooren,
 Die me uitscheldt voor een aap,
 En mij zoo graag zou dwingen,
 Een eigen lied te zingen?
 Neen, Lorretjen,
 Kaporretjen,
 Kapoe, kapoe, kapoe,
 Is daar te snugger toe!

Ik ken wel mijns gelijken,
 Die wand'len over straat,
 Die met een degen prijken,
 Die zitten in den raad;
 Zij kregen 't beste hapjen
 Door krek te doen als Papjen.
     Een Lorretjen,
     Kaporretjen,
 Kapoe, kapoe, kapoe,
 Waar past die al niet toe? —

'k Weet niet of u de les zal snaken;
 De wilden lichten luide er om,
 Terwijl 't refrein op eens een drom
 Van papegaaijen deed ontwaken:
 Daar klonk 't kapoe; daar galmde 't weër;
 De vogels wisten van geen schuwte;
 De zoolte riep het tot de luwte,
     Het strand den stroom toe keer op keer.
 En Bontekoe dacht onder 't schaat'ren
 Des wilden wouds, der wilde waat'ren:
 „Zing voort, ik ken geen liedjens meer.”

En toch, toen 't woest geschreeuw bedaarde,
 Dat zelfs zijn roeijers dra verdroot,
 En 't paar weër rust'loos op hem staarde,
 En half hem smeekte en half gebood,
 Was hij niet slechts gereed te kweelen,
 Maar werd zijn toon zoo vol, zoo vrij,

Of 't lief tooneel van vrijerij,
 Dat blanke Maas of gulden IJ
 Op 't marmer van zijn vloed zag spelen,
 Een warmte hem mogt mededeelen,
 Als reed hij schaats, als vrijde hij:

VII

WIJS KLAERTJEN OP 'T IJS.

STEM: Mijn zoetje!

Ik moetje (*met variatie*).

Starter.

Wijs Klaertjen
 Zou 't paartjen,
 Liefst zamen alleen,
 Verzellen
 Of kwellen,
 't Was moeder schier één,
 Mits 't zusjen
 Elk kusjen
 Haar klappen mogt t'huis:
 Op 't ijs met zijn beiden hield de oude niet pluis.

Min bloode
 Dan noode
 Ging 't vrijsterken meê;
 Te waken,
 Te laken,
 Voedt vriendschap noch vree,

En Govert,
 Betooverd
 Door Elze zijn lief,
 De borst gaf den drommel van haar "houdt den dief!"

Hoe prachte,
 Hoe lachte
 Die olijke guit,
 Bij 't winden
 En 't binden
 't Wijs zusterken uit!
 Zij gromde,
 Zij bromde
 Om 't schalke gezeur,
 Bij 't kitt'len der voetjens voor dooven mans deur.

"Mag praten
 "Niet baten,"
 Was moederliefs woord
 "Men jage
 "Den trage
 "Door voorbeelden voort!"
 Dies rende
 In 't ende
 Ons meisken het paar
 Vooruit, naar de baan, in de woelige schaar.

Eerst reed zij;
 Toen gleed zij;
 Straks peinsde ze een poos:
 "Die terger!

„Ik erger
 „Mij niet aan 't gekoos.
 „Omhelze
 „Hij Elze,
 „Mits verre van stad!“ —

Toen keek ze eens, of zus op het stoeltjen nog zat.

Waratje,
 Mijn schatje,
 't Bleek dwaas overleg.
 Zij blikte, —
 Zij schrikte, —
 Het paartjen was weg!
 Wat riep zij!
 Wat liep zij!
 Half spijt en half vrees,
 En luisterde niet, schoon de jonkheid haar prees.

Toch staarde,
 Toch waarde
 Getrouw haar op zij
 De rapste,
 De knapste
 Der dartele rij,
 Noeh jonker,
 Noeh pronker,
 Maar geestige guit,
 Haar aan, — om haar heen, — en borst eindelijk uit:

„Mooi Grietje!
 „Dat hiet-je,

„Of wel, liefste Leen
 „Of Antjen,
 „Mijn Santjen!
 „Maar dat is al een.
 „Schalk zoetje!
 „Nu moet je
 „Met mij op de baan:
 „Wij kunnen nooit jonger een flikkertjen slaan.”

Met greep hij,
 Met kneep hij
 Haar worst'lende hand,
 En zeide
 En beidde:
 „Spreek op, — naar wat kant?” —
 „Ik heet niet ... —
 „Ik weet niet ... —
 „Ik zoek Elze-zus.”
 „Leg op dan, mooi meisjes, wij vinden haar flus.”

Zij gluurde eens,
 Zij tuurde eens
 Wie hij wel geleck;
 Toen bloosde,
 Toen poosde,
 Toen werd zij schier bleek;
 En 't gapen
 Der knapen,
 Die 't aanzagen, moe,
 Stak Klaertjen haar vingers Flip bevende toe.

O Joosjen,
 Mijn Troosjen,
 Wat reden zij snel!
 Wat beende,
 Wat leende
 Zij weelderig wel!
 De molen,
 Verscholen
 In 't graauw van de lucht,
 Verrees — was op zij — was voorbij in hun vlugt.

't Ging schriller,
 't Werd stiller
 Op 't ijs om hen heen.
 „Dra komen
 „Die boomen
 „Dan zijn wij alleen!”
 Sprak 't kwantjen,
 Die 't handjen
 Nu vaster nog kneep.
 Wel wilde zij 't ligten, toch bleef zij op sleep.

„Daar achter
 „Geen wachter,
 „Die nijdig bespiedt;
 „Voor kunstjens
 „Uw gunstjens,
 „Dat weigert ge niet!”
 Met ijlden,
 Met wijlden
 Ze op de eenzame plek,
 En Flip knoopte teeder zijn doek om haar nek.

„Rust, meisjes!
 „Van 't reisjen;
 „Ik merk, je bent moê.”
 Hij rende,
 Hij wendde,
 Zij lachte hem toe:
 „k Heb fraaijer
 „Geen draaijer
 „Gezien op de baan,
 „Dan jij, die tot zesmaal beentje over kunt slaan.”

Flip keerde;
 Zij weerde
 Den stoutert wel af,
 Maar pruilde
 Noch druilde,
 Wat pas het ook gaf.
 „Hoe heetje!”
 „Dat weetje. —”
 „k Geloof haast van ja,”
 Zoo sprak hij en trok met zijn schaatspunt een K.

Eilacie!
 Tentatie
 Dient ijlings ontsneld;
 Op dralen
 Rijmt falen;
 Dra struikelt die helt!
 Vast sling'ren
 Zijn ving'ren
 Om 't lijfjen zich heen,
 Hij kust, zij kust weder. Ach! waren ze alleen!

Maar gluipen,
 Maar sluipen
 Die vrolijke twee,
 Maar rijden,
 Maar glijden
 Zij niet naar de steê?
 Zij komen,
 Vernomen
 Door hem noch door haar;
 't Zijn Govert en Elze; hoe schatert het paar!

„Wel zwager!”
 De plager
 Verrast hen alzo.
 „Wel, zoetje!”
 „Ik groetje,
 „Ik stoor je maar noô.
 „De vrijheid
 „Is blijheid,
 „Is t'huis op het ijs.
 „Elk kiest zich een liefjen: zoo wil het 's lands wijs.”

Luid schreijend,
 Hem beënd,
 Houdt Klaertjen 't gezigt,
 Bij 't blozen
 Om 't kozen
 Op 't ijsvlak gerigt,
 En zuchtend
 En duchtend
 Reikt ze Elze de hand.
 „De linke,” roept Flip, „want de regte is mijn pand!”

„Neen, vrees niet,
 „Neen, wees niet
 „Eenkennig, lief kind!
 „Al knort zij,
 „Toch wordt gij
 „Opregt'lijk bemind.
 „Ik zocht je,
 „Ik mogt je
 „Al lang gaarne zien,
 „En 'k vraag je vóór Lichtmis nog van je oude liên.”

„Ai, Klaertjen!
 „'t Is 't aertjen
 „Van onz' aller moé;”
 Spreekt zusjen
 Na 't kusjen
 't Wijs vrijsterken toe.
 „'k Betrapje,
 „'k Verklapje
 „Dies toch niet te huis.
 „Op 't ijs met zijn drieën, dat schat ik een kruis!” —

Al telt gij geeuwende de blaên,
 Verkwist om slechts een schaats te slaan,
 Voor hem school in de eenvoudige woorden
 Een tooverspel, dat riep naar 't Noorden!
 Vergeefs was de avondwind belaên
 Met myrrhe en mastik, langs de boorden
 Des vloods al walmende opgegaan,

Uit duizend kelken van gebloemt',
 Die 't Oost hare offerschalen noemt.
 Hij walgde van zijn week'lijk wuiven;
 Hem dorstte naar den geest der kracht,
 Die de aard herschept in eenen nacht,
 De graauwe wolken weg doet stuiven,
 De starren oproept tot zijn wacht,
 En, als hem de uchtend tegenlacht,
 Het veld, dat rijm en sneeuw omhuiven,
 Heel 't landschap tint'len ziet van pracht,
 Een vonk'lende juweelenschacht.
 Maar niet alleen het forsehe streelen
 Der 't bloed be vleugelde lucht
 Was de oorzaak van zijn diepen zucht:
 Hij droomde van een klein gehucht;
 Hij zag der landjeugd schalke spelen
 In de arresleê, bij 't schaatsgenuecht;
 En 't liefste meisjes uit de schaar,
 Dacht zij aan hem als hij aan haar?

Dáár fluisterden zijn reisgezellen,
 En trager werd de vaart der prauw;
 Wat nieuwe ellend moest hij zich spellen?
 Hen scheen een fol'trende angst te kwellen;
 Maar wat — wat bragt hen dus in 't naauw?
 Al heerschte aan 't strand maar stilte en schaâuw,
 Toch neigden zij ten golven de ooren,
 Toch weêrlichtte op 't verschiet hun blik, —
 Een wijle drijvens — dubb'le schrik!
 Ook hij zag nu het woudvier gloren;
 Ook hem deed zich de krijgsgang hooren,
 Wier flaauwe klanken 't paar al ving

Toen 't nog zoo pijsnel zeevaart ging;
 En hij verstond uit hun gebaren,
 Hij las het in hun schroom en spijt,
 Dat achter 't rood gordijn dier blaëren
 Tien, vijftig, honderd krijgers waren,
 Met hen en met hun stam in strijd!

Het strand werd levend wijd en zijd!

Op eens verkeerden hun gezigten,
 Terwijl de kris des voorsten rees,
 En de and're greep naar boog en schichten,
 En proef nam van de kracht der pees:
 Ze ontveinsden mannelijk de vrees,
 Zoodra der vlammen feller lichten
 Hen d'oversterken vijand wees;
 Zij wilden niet dan strijdend zwichten!
 En leenden naauw den blanke 't oor,
 Die, toen de prauw het strand genaakte,
 't Geen 't wilde volk ten vuurdans koor,
 Een lied zong — dat een heek'laar maakte:

VIII

I N K E E R.

STEM: Q. De paai gaf 't voor geen roerdomp op,

X. Het quantjen zong gelijk een lijster.

Beurlzang.

DE OOM.

De wereld, die in 't booze ligt,
 Verdwijnt als rook uit mijn gezicht;

'k Heb dies alle ijdelheid verzaakt,
En straks mijn testament gemaakt.

DE NEEF.

Het lekk're gulden Rhijnsche wijntjen
Smaakt mij wel eens zoo zoet bij Trijntjen.
Wat kijk ik graag, bij lange togen,
Mijn boeltjen door de fluit in de oogen!

DE OOM.

Wat zou mijn neef met schijven doen?
At hij zijn korentjen niet groen?
Al wat ik spaarde wierd verkwist;
Ik wil geen snollen bij mijn kist!

DE NEEF.

Zoo Oompjen-Grommert zijn dukaten
Mij dezen avond na mogt laten,
'k Zou morgen 't meisjen prachtig dossen,
En kocht een boeijer en twee vossen.

DE OOM.

Dies maakte ik alles aan de kerk,
En krijg een lofdicht op mijn zerk.
En echter, 't is mijn naaste bloed;
Hij heet toch, als mijn vader, Knoet.

DE NEEF.

Wat zou ik als een banjer pragchen!
Hoe liefelijk zou Trijntjen lagchen,
En, arme deern, mij dra verliezen!
'k Had dan uit juffers maar te kiezen.

DE OOM.

„Het geld,” zoo sprak de vrome man,
 „Behoort den regten erven, Jan!
 „En wie dies zalig sterven wil . . .”
 Wel, waarom niet een codicil?

DE NEEF.

Bijlo! wanneer mij dat wou lukken,
 Zei ik: „adie mijn guitenstukken!”
 En zou, wie had het kunnen droomen?
 Door schoonvaër nog op 't kussen komen.

DE OOM.

Hoe stel ik best 't legaat op schrift?
 't Legaat? dat ware een halve gift:
 Hij heeft wat noodig, naar ik raam;
 Hij is de leste van mijn naam!

DE NEEF.

Het is wel waar wat looze Gijs zeit:
 „De tabbaard, jongen! geeft de wijsheid,”
 Maar 't eischt, voorwaar! al lange mouwen,
 Om er mijn aapjen in te houën.

DE OOM.

Maar 't lofdicht, dat ik had verwacht,
 Wijl ik de kerk zoo ruim bedacht!
 'k Weet niet hoe 'k uit dien maalstroom kom;
 Roep den notaris toch weërom!

DE NEEF.

't Is zonder heksen toch te leeren;
 Ik ken wel erger, die regeeren.

Staat niet in 't Burgermeesters boekjen:
 „Wijs bij de lui, mal om een hoekjen?” —

Een korte wijle zweeg 't getier
 Der uitgelaten rei van wilden,
 Die in een laaije zee van vier
 De spietsen, die hun vingers drilden,
 Nu dompelden ten gloënden doop,
 En fluks in vogelvluggen loop
 Die midden uit de vlammen tilden.
 Een oogwenk zweeg de ruwe hoop,
 Om over 't roode vlak der baren,
 Het praauwkje grimmig aan te staren;
 Maar de invloed van het schalke lied
 Verloochende ook bij hen zich niet!
 Zij deden 't sein des vredes wapp'ren,
 En de ouderdom herriep de dapp'ren,
 Die om den erfwrok lang gehuisd,
 Vast in den breeden vloed zich waagden
 En, heup en borst van schuim ombruist,
 De waap'nen in de slinke vuist,
 Het roeijerpaar ten kampstrijd daagden. —
 Aeh! kind'ren van het zelfde land,
 Maar die elkanders rust belaagden,
 Om onderscheid in offerand'!

Was hun de blanke vreemd'ling heilig,
 Of achtten zij een man zoo koen
 Voor 't kwetsen van hun spietsen veilig?

Wie lust had om de vraag te doen,
 Niet hij die wenkte voort te spoên;
 En 't paar weerstreefde hem niet langer.
 De breede stroom, der zee genaakt,
 Scheen uit zijn kronkelboei geslaakt.
 Hoe blij, hoe lustig zong de zanger:

IX

JAN COMPAGNIE ¹,

STEM: Speelnootjens heft eens vrolijk an.
Bruilofstiedeken.

De trommel van de Staten werft:
 Lang leev' de Prins, hoezee!
 Maar zoo men in het veld niet sterft,
 Wat brengt men er uit meê?
 Een stijven arm, een houten poot;
 De drommel hale die!
 Is 't geldjen op, en komt de nood,
 Ik ken Jan Compagnie.

Wat hielp dat brammetje in zijn tijd
 Al meisjens 't hoofd op hol!

---

¹ De O. I. Compagnie werd, zooals men weet, den 20sten April 1602 opgerigt. Zie over haren spoedig toenemenden bloei: *La Richesse de la Hollande à Londres aux Dépens de la Compagnie*, pag. 33 s.

Wat had dat boefjen wijd en zijd
 Den kerfstok spoedig vol!
 „Weg!” riep zijn vaêr, en „wee!” zijn moêr.
 „Mijn rijk is uit, adie!”
 Hoe arm hij naar Oost-Inje voer,
 Hij werd Jan Compagnie.

't Was in en uit met d'Amboinees;
 Hij prees zijn specerij.
 Maar toffelde den Portugees,
 En had de handen vrij.
 Ter nood verliep nog jaar en dag,
 Daar kwam een vloot in 't Vlie,
 De rijkste, die ooit Holland zag;
 Haar zond Jan Compagnie.

De wilde snaak werd groot sinjeur;
 Hem huift het zwarte volk
 In wierookwalm en ambergeur;
 Hij lucht er uit een wolk!
 Met vonkelende sluijerkroon
 — Juweelen sieren die —
 Weerspiegelt daar op gouden troon
 Mijnheer Jan Compagnie.

In 't palmbosch klinkt de schelle luit
 Der Bajaderen-schaar:
 Hij kiest van daag de schoonste er uit,
 En morgen weêr een aêr.
 „Wat baatte me al mijn overloed,
 „Het rijk, dat ik gebiê,
 „Ontbrak mij hier het zoetste zoet;
 „Omhels Jan Compagnie!”

Maar 's ochtends kijkt hij uit in zee:
 Oranje blanje bleu!
 Een schip doemt op; hij roeit ter reë,
 Als was hij 't rusten beu:
 „Weest welkom, maats! hoe lang je reis?
 „k Ben blij dat ik je zie.
 „Hoe vaart de Prins? Is 't nog geen pais?
 „Wie zoekt Jan Compagnie?”

„Ik!” roept dan menig losse guit,
 Die, baasjen van de baan,
 Vroeg scheidde van zijn mooijen duit;
 Hij spreekt hem vrolijk aan:
 „Heb jij geraasd, mijn eële vent!
 „Wie deed het niet, ai, wie?
 „k Was als de bonte hond bekend;
 „k Wierd toch Jan Compagnie!”

En, wonder! na een jaar vier, vijf,
 Hijscht elk er 't zeil in top,
 En reedt een schip en neemt een wijf,
 Staat voor een ton niet op.
 'k Staar dies mijn pot niet zuinig aan,
 Schoon ik den boôm al zie,
 En laat der Staten trommel slaan:
 Lang leef Jan Compagnie! —

Wat droeg naar 't suiz'lend bamboesloover
 Het koeltjen, aangesneld uit zee,

Die ruwe klanken vrolijk over!
 Wat scheen het wilde paar gedwee,
 Toen 't praauw-tjen voortstooft naar de reë!
 Zij staarden onder 't luchtig ijlen,
 Beheerscht door d'indruk van het lied,
 Nu oost- dan westwaarts in 't verschieft,
 Of 't licht, dat aan de kim bleef wijlen,
 Hun nog geen zeekasteel verried;
 Want beide waren ze onder 't schaat'ren
 Der leste wijs van Bontekoe,
 Bij 't luid „Jan Compagnie” te moë,
 Als riep hij uit den schoot der waat'ren
 Den geest op van het verre West,
 Die d'oorlogsbliksem in de handen,
 Verscheen aan de Indiaansche stranden,
 En fluks zijn troon er had gevest,
 Alreë vermaard in de Oosterlanden,
 Voor leeuwenkuil en arendsnest.

't Was ijdel duchten, ijdel staren;
 Geen wolk van rook, geen flits van vier
 Schoot over 't zilv'ren vlak der baren;
 Geen schip, op tal van masten fier,
 Viel langs de gansche reë te ontwaren;
 Wat vaartuig bragt den blanke hier?
 De wilden vroegen 't, schoon hij rees
 En 't zeilenpaar der boot hun wees.
 Half duikende onder kokosboomen,
 Ontsnapte ze in de baai 't gezigt.
 Daar gaf hij 't sein — en werd vernomen;
 Daar riep hij luid — zij gleed aan 't licht:
 Helaas! hij zag haar naauw'lijks komen,

Of hield den blik ter zee gerigt,
 Als greep een feller smart hem aan
 Dan 't man'lijk harte kon weêrstaan.
 O vijftienjarig ijdel streven!
 O hoop, zoo lang vergeefs gevoed!
 Hoe vrolijk had hij van den steven
 Den Ooster-Oceaan begroet,
 Den kijker in de hand geheven,
 En lucht gezien en land vermoed,
 Tot schril de kreet weërgalmde in 't want:
 „Brand, Schipper! brand, in 't ruim is brand!”
 Weêr dwarrelde alles hem voor de oogen,
 Nu hij dat vrees'lijk uur gedacht,
 De bleeke schrik, — de bange klagt, —
 De flaauwe hoop, — het ijdel pogen, —
 De vlam, die schoot van steê tot steê,
 Het noodgeschrei: „de boot in zee!”
 En toen, het toppunt der ellenden,
 Geen tucht meer — hoe? geen zelfbedwang,
 Voor sluike vlugt het wild gedrang
 Van wie geen mensch'lijkheid meer kenden;
 't Gekerm, — 't gebed, — een dof gerucht...
 En schip en manschap in de lucht!

Toch werd uit die herinneringen
 Van heil en hoop, van vlam en vier,
 De mijneraar door 't luid getier
 Gewekt, genoopt, voor 't laatst te zingen,
 Wat beeld kon zulk een rouw verdringen?

X

DIEUWERTJEN.

STEM: Klaare, wat heeft er uw hertjen verlept.
Hooft.

Dieuwertjen! heugt je nog de avond voor Paasch?
Eer ik je vragen ging, stapte ik mijn plaats,
Mijn woning, mijn schuren, mijn stal nog eens om,
Vast peinzend: tot alles is zij welleskom.

Wit van den hagel, maar warm trots de kou',
Haalde ik de klink op: je zat bij de schouw;
Ik ligte mijn mantel; jij wierpt op het vier
Een mutserd, en 'k dacht: zij ziet gaarne mij hier.

Echter was 't later als jeukte mijn scheen,
Schoof ik je digter, je schooft verder heen,
En toen 'k, bij de kast, om het jawoord je vroeg,
Was 't vreemd, dat de fluit niet aan diggelen sloeg.

Vreezen en beven — het had schier geen end':
't Huis van je moeder was jij zoo gewend,
Al droeg ik ten leste in mijn armen je er uit,
Ons dorpjen zag nimmer een droeviger bruid.

Dieuwertjen! heugt je nog de avond voor Paasch?
Onder dat wiegekleed giert onze Claes.
Ai, kus hem, en zeg, zoo het nog stond te doen,
Of jij nu wel aarzelen zoudt zoo als toen!

O liefde, die in Hollands streken
 Alom altaren zaagt ontsteken,
 Eer kiesch den voorrang won van kuisch
 En gouden ketens fulpen banden
 Vervingen in de Zeven Landen,
 O liefde! in 't woelig krijgsgedruisch
 Bij onze heldenvaad'ren t'huis!
 Wie schetst uw wonder alvermogen
 Op 't onverdorvene geslacht,
 Dat klagt noch knieval wou gedoogen,
 Dat, louter licht en lust in de oogen,
 Het schoon zijn hulde al juichend bragt,
 En toch zijn eerbied voor de vrouw
 Verkondde in echtelijke trouw!
 Wat harte dat gij niet regeerdet,
 Wat harte dat gij niet herschiept,
 Gij, die den vroeden schalkheid leerdet,
 De lachjens tot den stugste riept,
 Beheerscheresse van de jeugd,
 Haar hoogste heil, haar hoogste deugd!

Hoe 't aardig beeld van huw'lijksweelde,
 Dat aanlokte uit het slechte lied,
 Het droef gemoed des zwervers streefde, —
 Hem deerde, toen hij 't lagehend kweelde,
 Zijn gister en zijn morgen niet!
 Zoo min zijn worst'ling met de golven,
 Waarin hij, na den gruwb'ren slag,
 Een lange wijle was bedolven,
 Waaruit hij, toen hij 't licht herzag,
 Niets hoorde dan het bang geklag
 Van hen, die, 't vlamvend graf ontstegen,

In 't rustelooze nederzegen;
 Als 't stil verzuchten om den dood,
 Toen laaije dorst en wreede nood
 Het scheepsvolk onder 't angstig varen,
 Ten voedsel dat hen overschoot,
 De jongens vratig aan deed staren,
 't Gebrek dien gruwel schier gebood,
 Wierp langer uit het droef verleden
 Zijn schaduw dreigende over 't heden.
 En zijn verschiet? 't Was of de kust
 Van Java opdoemde uit de baren;
 En bleek door twee en dertig jaren
 Het vuur der jeugd nog niet gebluscht:
 Zijn baard verried reeds graauwe baren;
 Hij had ten verd'ren tocht geen lust;¹
 De kiel, waarmeê hij 't huis zou varen,
 Lag op de reede al uitgerust.

---

¹ Het is bekend dat Bontekoe eerst na lang omzwerven in 1625 in het Vaderland terugkeerde; de stemming, waarin ik hem aan het einde mijner vertelling doe verkeerren, schijnt mij gemotiveerd uit eene plaats in zijn *Journal*, bl. 43: „Ik van voornemen synde om my niet de eerste gelegenheid na Holland te transporteeren, bevindende dat het spreekwoord waer, en uit de ervarentheid bekrachtigd is, ieder vogel is gaern daer hij uitgebroeid is: want wat schoone Landen, Kusten of Rijken dat men beseid en besiet, wat konditiën, profjitten en vermakelykheden dat men geniet, 't souden ons maer pyn wesen, so die hope ons niet onderhiel, van dat selfde eens na te vertellen in ons Vaderland, want om die hope heeten onse Reizen, Reizen; anders souden tusschen de ballingschap, en sulk hoopeloos reizen, niet veel verschil zijn.” — De gissing eener liefde en die van een huwelijk, achte ik te waarschijnlijker, daar het zelfs der welwillende nasporingen van mijnen oudheidkundigen vriend, den heer Mr. W. J. C. van Hasselt, niet is mogen gelukken iets van zijn verder wedervaren te vinden.

Eens minnaars hoop heeft aad'laars wiken;
 Hoe schoot hij ze aan! hoe snelde hij
 Van uit het oord van 't uchtendkrieken
 Naar 't avondrijk de Kaap voorbij!
 Daar deed de wind in 't loof der palmen
 Den groet der koop'ren keel weërgalmen;
 's Lands vlagge wapperde op Guinee!
 Daar tintelden de witte kruinen
 Van Hollands wachtgelijke duinen!
 Hoe seinde hij de Hoornsehe reê!
 En nu de huid'ring, die 't ontmoeten
 Der overwelbeminde kust
 — Waarin misschien de dierste al rust! —
 Voorafgaat, — neen! het wuivend groeten
 Van Guurtjens kleine, blanke hand,
 Wier pink weërschittert van zijn pand!
 Zie, had de knaap voor jong'lingsdroomen,
 Voor goud of roem uw zegen veil,
 O bruiloftsvreugde! o huw'lijkshheil!
 De man is wijzer weërgelkomen,
 Een bloeiend kroost, een brave vrouw, —
 Ai, niets en gaat voor de echte trouw!

„Ha, schipper!”

Holland was verdwenen!
 Sumatra's kust, het wilde paar,
 Hij werd die ijlings weer gewaar;
 Hij stuurde 't prauwtjen landwaarts henen
 Ter plek, waarop zijn trouwe schaar
 Hem toefde, er met de boot verschenen:
 Hij was ontkomen aan 't gevaar!

Wie eischt van mij de groep te schetsen
 Van 't scheepsvolk dat hem blijde ontving?
 Slechts Rembrandts hand zou 't waardig etsen;
 Hij 't lichtpunt van den donk'ren kring,
 Die luist'rende aan zijn lippen hing!
 't Geheim des meesters ging verloren,
 En daarom zij u 't woord genoeg:
 Dat ieder zich nieuwsgierig droeg,
 Om 't lang verhaal ten eind te hooren,
 En elk toch, door verbazingskreet,
 Hem afbrak en herhalen deed.

„Wat lot onz' makkers is beschoren,
 „Helaas! wij zullen 't morgen zien!
 „En nu, ik kan niet meer, goê liên!
 „Slaapt wel! mijn keel is heesch van 't zingen.“
 Dat stiet hij, met een schor geluid,
 In 't eind den moeden gorgel uit.
 „Tot morgen!“ zeiden zij en gingen
 Naar hunne loovertenten toe.
 Een omtrek nog van Bontekoe:
 Hij boog zich voor den Heere neder
 Vóór dat de slaap zijne oogen look,
 — Een vol gemoed is dubbel teeder —
 En Guurtjens beeld verscheen hem weder,
 En voor zijn Guurtjen bad hij ook!

CORNPOTS PROFEETSJ,

4 Feb.—24 Feb. 1581.

Drie hoenders streken uit de lucht
Op 't veege Steenwijk neder,
En gierden, in al lager vlugt,
Langs 't marktplein heen en weder;
Daar greep een jongske er naar, en zie
Hij had de schuwerts één, twee, drie;
Hoe bloosden onder 't vangen
Zijn bleeke, maag're wangen!

Maar schoon hij aan zijn moeder dacht,
Die 's avonds bitter schreide,
Als zij maar vroeg te bed hem bragt,
Wijl bier noch brood hen beidde,
En snikte: „Schaap! de spinde is leég,
„Ik gaf u alles wat ik kreeg!”
Toch maakte hij zijn voeten
Niet vlug om haar te ontmoeten.

Er school een krijgsman in den knaap
 Hij zag, sints zeven weken,
 Zijn vader voor zich in zijn slaap,
 Van Spaansch rapier doorsteken, —
 En telkens als de nare nacht
 Het lijk weër tot zijn kribbe bragt,
 Sprong om zijn onvermogen
 Hem 't vier des spijs uit de oogen.

„Een duif brengt kondschap in 't beleg,
 „Wat deze?” dacht de jongen,
 En was al met zijn vangst op weg,
 Den wal al op gesprongen;
 Hij maakte er fluks den toegang ruim
 Door 't blijd gewuif met wiek en pluim,
 Al had zich heel een menigt'
 Voor 's hopmans tent vereenigd.

Het was een uitgevaste schaar,
 Die 't stedeke op wou geven,
 Wier rauwe kreet, wier woest misbaar
 Den koenste mogt doen beven, —
 Toch stooft de knaap naar Cornput voort
 En deed zoo vroed als vroom zijn woord,
 En liet de drie patrijzen
 Den hongerenden wijzen.

Daar klonk de stemme van den held,
 In 't harnas op de wallen:
 „Grijpt moed, al leeg'ren ginds in 't veld
 „Des vijands duizendtallen,
 „Grijpt moed, al acht zich Rennenbergh
 „Den Staten en den Prinse te erg,

„Dit wonder kwam van boven:
 „Een teekèn die gelooven!

„Toen 't wankelmoedig Israël
 „In Sin's woestijne doolde,
 „Ontstak de Heere gram noch fel,
 „Schoon 't last'rend zamenschoolde,
 „De zuil van vier, de wolkkolom,
 „Zij zwenkten niet ten diensthuis om:
 „Maar manne en kwakkels daalden,
 „Zoo ver hun tenten paalden.

„Ons is de honger scherper plaag
 „Dan 't zwaard van legerdrommen,
 „Dan vierig-roode kogelvlaag;
 „Ook onze klagten klommen!
 „Drievuldig weet gij is de Heer:
 „En ziet, drie hoenders daalden neêr,
 „Drie weken nog van lijden,
 „Dan zal ons God bevrijden!

„Aï, schaamt u dies het ongeduld,
 „Dat donk're wegen lastert;
 „Onze aller beê waar' reeds vervuld,
 „Was niet ons hart verbasterd:
 „Maar Hij is in alle eeuwigheid
 „Dezelfde voor wie Hem verbeidt!”
 Toen zweeg hij en sloeg de oogen
 Eerbiedig naar den hoogen.

De helft der schaar droop langzaam af
 Om, onder 't gaan, te momp'len

Dat 's vijands heir, zijn waan ten straf,
 Hem dra zou overromp'len;
 Doch de aère helfte boog het hoofd,
 Als werd door haar zijn woord geloofd,
 Als was hij bij het teeken
 In zienergloed ontsteken.

Maar, eer hij in zijn tente ging,
 Blonk 't edelste vertrouwen
 In 't knaapje dat het drietal ving
 En geen er wou behoûen:
 "t Is waar, wij leden honger, heer!
 "Maar gij ook, en aan u hangt meer!"
 Schoon haar de held niet duldde,
 Hoe streelend was die hulde!

"Beware God mij dat ik 't brood
 "Van weêuw en wees zou eten!
 "U zullen rijkaards trots den nood
 "Er schepels koorn voor meten.
 "Doch, eer gij huiswaarts u gaat spoèn,
 "Ik heb een legerknaap van doen,
 "Wilt gij uw moeder vragen,
 "Of gij mijn zwaard moogt dragen?"

Een bos van vreugd was 't wederwoord,
 De borst kon schier niet spreken:
 "Mijn vader... hebben zij... vermoord,
 "Och, of ik hem mocht wreken!"
 Weg vloog hij, — maar viel bier en meel,
 Voor 't wild, der weêuw ook ruim ten deel,
 Eer de avond was gevallen
 Bragt zij hem op de wallen.

En hij gedacht de profetsij
In twintig bange dagen, —
De derde week kroop niet voorbij
Eer juichen volgde op klagen:
Bij 't een en twintigst uchtendrood
Zag hij dat 's nachts de vijand vlood,
En Steenwijk hoorde psalmen
Van lof en dank weërgalmen!

1840.

/ G R O M M E R T.

LUDWIG BECHSTEIN VAN VERRE GEVOLGD.

Alles verdriet me,
Wijl ik verdrietig ben,
Alles verdriet me.

Tè koud is 't wintertij!
Tè ras de lent' voorbij!
Tè heet de zomernoen!
Wien zou de herfst voldoen?
Brengt hij de muggen niet,
Muggen, mijn kwelverdriet?
Muggen, al wat men ziet!
Dorren als groenen,
'k Haat die saizoenen!

'k Roep bij 't gedruisch in stad:
 „Of ik al buiten zat!”
 'k Zucht bij de rust van 't veld:
 „Hoe me die stilte kwelt!”
 'k Mompel, bij elk bezoek:
 „Liever 't vervelendst boek!”
 Toch zit ik in mijn' hoek
 Dikwerf te kijven:
 „Lamzalig schrijven!”

'k Hou van geen' zonneshijn, —
 Moet ik geblakerd zijn?
 'k Hou van geen' regenvlaag, —
 Nat, is te huis mijn plaag:
 Mij is de wind te guur,
 Mij is het brood te duur,
 Mij is de wijn te zuur:
 Bierpap of zuivel
 Gun ik den duivel!

Ginds wordt geschertst, gespeeld;
 Ginds wordt gedanst, gekweeld;
 Ginds viert men blijdschap bot:
 Wis zijn ze stapel zot,
 Hier schijnt van top tot teen,
 Heel het gezelschap steen!
 Spreek toch, of ik ga heen:
 Liet ge mij komen,
 Om te zien droomen?

Waar ik ook ga of sta,
Sluipt me mijn schaduw na,
Altoos vervolgt ze mij:
„Ergernis! laat me vrij!”
Maar als ze van mij vlugt,
— Dank zij een graauwe lucht —
Hoe ik dan morre en zucht’:
„Als een blaauw scheentje
„Sta 'k in mijn ééntje!”

Alles verdriet me,
Wijl ik verdrietig ben,
Alles verdriet me!

/ VETERANEN-KLAGT.

Tien centen daags voor zeven man!...
Des legers diensten zijn vergeten, —
Al wie er huis van houden kan,
Die mag den droes te slim af heeten.
Wis komt het op 't bekrimpen an!
Maar wijf en kinders eischen eten,
En stil hunn' honger daar eens van:
Tien centen! — zou de Koning 't weten?

Als ik nu maar een ambacht kon!
Maar 'k moest zoo vroeg in 't veld voor Napje,
Een jaar na 't Spaansch lawaai begon,
Waarachtig, geen studenten-grapje! —
Wat plaag, die niet dat volk verzon!
't Vergiftte zelfs 't gestolen hapje:
't Is waar, wij kusten menig non
En hielden menig paap voor 't lapje!

Hoe heugt mij nog onz' adjudant,
 Onmenschlijk door zijn lief verzopen
 Aan 'k weet niet welken waterkant;
 'k Mogt, repje scheerje, 't koppel stroopen,
 'k Mogt duiken wis een groot kwartier,
 Zijne oogen gingen niet weër open;
 En ik bleef simpel fuselier, —
 Tien centen daags om me af te koopen!

Uit Spanje zou 't den Rus te lijf,
 Guerilla's dáár en hier Kozakken,
 Het was al éénerlei bedrijf,
 Maar Moscow heeft de kool gebakken;
 Sinds stonden alle vingers stijf,
 Sinds viel geen *dobry* meer te pakken, —
 Was dat een Land! een voet vier, vijf,
 Ter keel toe in de sneeuw te zakken!

Mijn makkers dood verzwaarde 't kruis;
 Ik had zijn hoofdwond flink verbonden
 Met een gekaapt baskiren-buis;
 „Groet,” zei hij, „groet wie mij bestonden,”
 Hij lag vast stiller dan een muis,
 „Groet ook,” daar bloedden weër zijn wonden,
 „Wat zul jij — welkom we - zen thuis!”
 Tien centen daags voor zeven monden!

Ik bragt ons dorp in rep en roer,
 Maar de één'ge, die mij hart'lijk kuste,
 Dat was mijn oude, blinde moër:
 „Jou vaër,” zei zij, „is lang ter ruste!”

Ik zag wel aan mijn' manken broër,
Dat hem het deelen kwalijk lustte.

Dewijl zijn wijfje er slecht bij voer,
Die in de wieg hun tweeling suste.

Het deed mij zeer, maar 'k wist goed raad:
„Oranje boven! beter tijden!

„Hou wat je hebt, ik blijf soldaat!”
En Jaantje mogt als Jan me lijden,
Er werd van Elba drok gepraat,
Voor Vorst en Volk was 't lust te strijden!

Ook zegt men, dat de Leeuw nog staat:¹
Tien centen daags wie hem bevrijden!

Ligt was ik nu een groot Sinjeur,
Had ik voor de Oost toen dienst genomen;

Ik liet het niet om 't laf gezeur, —
De dood mag op zijn' tijd eerst komen!

Maar Luik lag lief, maar Luik ging veur:
Geen Waalsch geschimp had ik te schromen:

„*Ce brave a servi l'Empereur!*”
En wie kon van een' opstand droomen?

Toch kwam hij, en toch trokken we af:
Hoe vaak wij op hun bende stieten,

Wij hadden geen verlot ter straf,
Het moest een vreedzaam scheiden hieten;

Schoon 't vee ons kruid voor klare gaf,
Onz' trouw bleek in niet weêr te schieten;

Al vond er menig borst zijn graf, —
Tien centen daags voor wie het lieten!

¹ Op het veld van Waterloo.

„Lang leev' de Prins!" Hoe vloden zij,
 Zoodra Hij 't „Voorwaarts!" uit mogt spreken;
 Een matte boon ontwrichtte mij,
 Toch bleef ik bij den trein niet steken.
 Ook ik heb Hasselt's burgerij
 Hem buigende om genaë zien smeeken;
 Wie, bliksem! riep er Franschen bij?
 Wij hadden regt onze eer te wreken!

'k Werd Veteraan, en nam een vrouw.
 „Oud mal gaat bovenal," eilacie!
 'k Zei altoos: als ik ooit eens trouw,
 Geen weêuw, al voert ze nog zoo'n staatsie!
 En 't was of 't ook zoo wezen zou:
 Jong Aafje leidde me in tentatie,
 Vijf kinders, vijfmaal naberouw, —
 Tien centen daags, ondankb're natie!

Hoe slecht het met de schatkist sta,
 Ook onze vord'ring zij gekweten!
 Voor trouwe zonder wederga
 Tien centen daags! zou Willem 't weten?
 Hij voerde ons aan bij Quatre-bras,
 En kan Hij Bautersem vergeten?
 Het waar' des Veldheers eer te na,
 Zoo 't krijgsvolk bedelbrood moest eten!

REIS-LUST.

Golf bij golfje zag ik dansen
Op het zonnig IJ,
Luchtig stoof de rei in 't glansen
't Steigerhoofd voorbij:
Of mij de eigen aandrift spoorde,
De eigen lust naar zee,
Ging ik, die haar lokstem hoorde.
In gedachte meê.

Hoe het schuim om 't bootje krulde,
Dat ter brik mij droeg!
Hoe de wind de zeilen vulde,
Daar 't genot uit sloeg!
Stad en werf, — paleis en toren,
Dook ten waterrand,
Alles scheen in 't zwerk verloren:
Goeden nacht, mijn Land!

In den vreemde rond te dwalen,
 Waar het fel azuur
 't Statig palmenwoud doet praden
 In een zee van vuur; —
 In den vreemde rond te dolen,
 Waar de luchtstroom vlijmt
 Uit des ijsbeers donk're holen,
 En de naalde zwijmt; —

Onder 't worst'len met de zeeën
 Stormen 't hoofd te biën, —
 Op de schaarst bezochte reeën
 't Wilde volk te zien, —
 Alle taal en tong te hooren,
 Lang gewenscht genucht!
 Eind'lijk zijt ge mij beschoren...
 't Krijtgebergte vlugt!

Hoor! het schip neemt wraak van 't marren,
 't Eischt gevierden toom;
 And're heem'len, and're starren,
 Groet ik in mijn droom...
 IJlins grijpt des eerbieds kilte,
 Grijpt me een sidd'ring aan,
 Voor het rijk van storm en stilte,
 Voor den Oceaan!

Alle waat'ren, alle stroomen,
 't Vloeiend vier van 't Zuid,
 t IJs aan 't grimmig Noord ontkomen
 Stort in hem zich uit;

't Oosten voedt hem als het Westen,
 Waant ge dat het baat?
 Overal blijft ruimte resten,
 Ruimte nooit verzaad!

't Is het schrikkelijk verheven',
 't Is voldoende kracht,
 Die geboden wenscht te geven,
 Noeh geboden wacht!
 Overmaat van louter sterkte,
 Die niet winnend zwicht, —
 En wie toch natuur beperkte,
 't Land is in 't gezigt.

Hoe die wereld op gaat doemen,
 Hoe zij ons verkwikt!
 Bosschen, als een krans van bloemen,
 Om 't gebergt' gestrikt,
 Steden, als een zwerm van bijen,
 Strijkend langs de kust:
 Valseher Goden heerschappijen,
 Maar zich Hem bewust!

Hem verkondigt die pagode,
 Hem die minaret,
 Hem 't altaar der versche zode,
 Hem de steenen wet!
 Onder alle hemelstreken,
 Onder elk genot,
 Onder ieder tranenleken
 Stijgt de geest tot God!

Fantazie van rijper jaren!
Voor uw hooger eisch
Zwicht de tooverkracht dier baren,
Vlugt de waan der reis;
Heel den aardbol om te zeilen
Was als knaap mijn dicht:
's Levens dieper zee te peilen
Is des mannen pligt!

*Aan de Nieuwe Stads-Herberg
te Amsterdam.*

1841.

MINNE EN LIEFDE.¹

DE VERLIEFDE LEEUW.

Amour, amour, quand tu nous tiens,
On peut bien dire: adieu prudence!
La Fontaine, *Fables*.

Alles wat ademt beheerschende magt!
Alles wat ademt verrukkende weede!
Schoon men alreë in der fabelen nacht
Willig der schoonheid den sceppter bedeelde,
Over de ruwste, de ontembaarste kracht;
Minne! wie de oudheid haar lofgezag kweelde,
Minne! wier hymne zij sloot met een klagt,
Hoe uw genot sinds de jong'lingschap streelde,
Steeds werd uw wellust in tranen herdacht!

¹ Elk mijner lezers kent La Fontaine's *Fables*; vele hunner herinneren zich, dat onder deze *Le Lion Amoureux* voorkomt, opgedragen aan Made-moiselle de Sévigné: en echter noodig ik hen uit, haar nog eenmaal te lezen, om te zien, hoezeer de geest, waarin *le bon homme* het feit opvatte,

Schemert geen waarheid ons toe uit den schijn?
 Lusten, die de oogen des liebaarts doen gloren,
 Onwederstaanbaar als de aanloksels zijn:
 Blikken, wier glansen tot dartelheid sporen,
 Lippen en boezem, wier schaamte verdwijn'
 Als, in 'tgenot der omhelzing verloren,
 Weelde verdubbelt door streelende pijn!...
 Voor het gevaar heeft hij oogen noch ooren,
 Wee den getemden Monarch der woestijn!

't Is de verblindings der koortsige jeugd
 Als zij de levensdrift adem voelt halen
 En in de ontwakende kracht zich verheugt, —
 Als, voor het eerste, twee oogen haar stralen
 Of zij een' hemel ontsloten van vreugd; —
 Als zij der wellust bedwelmende schalen
 Niet van zich afstoot voor eed'ler geneugt', —
 Als zij den blik der begeerte doet dwalen —
 Als zich de hartstogt niet loutert tot deugd!

---

onderscheiden is van dien, waarin de schilder Roqueplan het onderwerp behandelde. Uit de vergelijking zal het hun blijken, dat eene voorstelling zoo geheel *du Siècle de Louis XIV* als die van den eerste, — ondersteld dat de vermetele poging met hem, in natuurlijkheid van verteltrant, door eene vertaling te wedijveren, mij niet ware mislukt — weinig zou hebben gestrookt met de volkomener kunsttheorie van den laatste. Het schijnt me, dat deze hem in de zinnelijke schoonheid van het meisje, en in de voor alle gevaren verblinde verliefdheid van den leeuw, de middelen aanwees, waardoor hij slagen moest; mogt de uitdrukking van de gedachte, welke het stuk er door bij mij opwekte, niet te verre onder zijn talent zijn gebleven!

U slechts, u looft alle ziele te regt,
Liefde! die enkel aan streeling der oogen,
Enkel aan zinnelijk lokaas niet hecht, —
Liefde! die, huiv'rend voor de onschuld gebogen,
Als gij uw hartsgeheim open haar legt,
Schaante den bos van 't gelaat ziet verhoogen, —
Liefde! die trouw haar belooft in den echt:
Weërschijn van 't Goddelijk scheppingsvermogen!
Band, die de wereld behoudende omvlecht!

't Paar, dat ge in d'uchtend des levens bescheent,
Adelt ge en zaligt ge in lengte van dagen;
Vrij van het wee, dat verteert of versteent:
Togten der wulpschheid en wisselzins plagen,
Uwer een gloed, die de zielen vereent
Als ze u in kroost veraanschouwelijkt zagen, —
Uwer genot, of gij juicht, of gij weent,
U, wie 't Geloof, als u scheiding doet klagen,
Gaarne ten hemel zijn vleugelen leent!

SPEELMANS-DEUNTJE.¹

Stem: *Van 't lose visschertjen.*

oud AMST. LIEDEBOECK.

1

Het mildste zonneshijntje
Verleent het landschap kleur
Noch geur,
Als 't gulden Rijnsche wijntje
Den roemer, dien ik beur: —
Wie zou druilen,
Wie zou pruilen,
Die 't zag blaken
En mogt smaken?
'k Roep tot morgen
Vaarwel aan mijn zorgen,
Als ik druiven-zonlicht speur!

¹ Op de geestige schildery van Ary de Voys is de speelmaan in dubbelen zin *«de quint quyl»*; — dit verklare den luchtigen toon van het deuntje.

2

Hoe lokt het uit mijn vedel, —
 Veel bloempjes draagt in Mei
 De wei, —
 Die liedekens zoo edel,
 Dat allerzoetst gevelei:
 „Vlugge lansje,
 „Kom, een dansje!” —
 „Aardig zusje!
 „Geef me een kusje!” —
 En de voetjes
 Zij tripp'len al zoetjes,
 IJlings zwiert een bonte rei!

3

Al menig scheepjes-schelling,
 En zoo 't een pietje doet,
 Ook goed!
 Glijdt langs de gladde helling
 Van mijn' versleten hoed: —
 Oude manneke!
 Nog een kanneke, —
 En, mooi-Klaertje!
 Nu je vaertje
 Niet zal kijven,
 Och! laat me bedrijven,
 Speelmans knepen zijn ook zoet!

ARME OUDE LUIDJES.

Hoe schijnt de vreugd van 't leven
Den rijke mild gegeven,
Den arme naauw gegund,
Tot in de laatste stonde
Op beider stervenssponde
Der toekomst nevel dunt:
Het dartziek genoegten,
Het kommervolle zwoegen,
Wat vlugtig zoet en zuur!
Slechts dat we 't kwade meden,
Slechts dat wij 't goede deden,
Vertrouwt in 't uiterst uur.

Een zucht verving 't gefluister
In 't flaauw verlichte duister,
Op d'engen kronkeltrap,
Toen de arts, bij 't uitgeleide,
Het grootje voorbereide:
„Verwacht geen beterschap!”

En 't rustelooze sling'ren
 Van 't lampjen in haar ving'ren
 Verkondde maar te zeer,
 Dat zij den toestand raadde
 Van d'afgeleefden gade:
 „Ach!” — bad zij, „kom dra weêr!”

Het kamertje ingeslopen, —
 Zij liet de deur maar open,
 Maar op een kiertje staan, —
 Gleed langs de bedgordijnen
 Het dwarrelende schijnen,
 Hij moest haar gadeslaan!
 Vergeefs dat zij zich repte,
 En 't flikk'ren onderschepte
 Door 't groote Bijbelboek,
 Op tafel uitgeslagen:
 Daar riep een vriend'lijk vragen
 Haar in den schemerhoek.

Schoon 't moedertje wou spreken,
 Zij bleef in snikken steken.
 „Och, Vader!” — hief zij aan,
 — Ik mag dien naam der trouwe,
 Gegeven door een vrouwe, —
 „Zou 't op een scheiden gaan?”
 Zie, verre van te schrikken,
 Scheen hij haar toe te knikken,
 Terwijl hij opwaart wees:
 Hem heugden zestig jaren,
 Vol zorgen en bezwaren,
 Waarin hij Gode prees!

„Ach!” smeekte zij, en drukte,
 Toen zij zich schreiend bukte,
 Zijn stramme handen teër;
 „Ach! of ge dan in 't sterven
 „Genade mocht verwerven,
 „Door Christus, onzen Heer!
 „Gij hielt, in bange dagen,
 „Het oog op Hem geslagen,
 „Hoe is 't u thans te moê?”
 En langzaam opgerezen,
 Sprak, met schier blinkend wezen,
 De kranke zacht haar toe:

„Wij hebben 't ondervonden,
 „Wij, vroeg in d' echt verbonden,
 „Wij, sloovers tot aan 't graf!
 „Aan overvloed van goed'ren
 „Hangt blijdschap der gemoed'ren
 „Noch huw'lijkszegen af:
 „En waren hier beneden
 „De hoogste zaligheden
 „Voor ons, geringen, veil,
 „Hij gunt ook ons daarboven,
 „Wijl we in Zijn Zoon gelooven,
 „Genaè, verlossing, heil!...

„Ik scheid in dat vertrouwen,
 „Schoon de uren mij berouwen,
 „Waar in ik, aardsch van zin,
 „In ons gestaèg ontberen
 „Geen liefde wou waardenen,
 „Geen lout're Vadermin!...

„Ik vrees, dat luttel vreugde
 „Der menschen hart verheugde,
 „Verleende 't goud ze alleen!
 „Helaas! wat duizendtallen
 „Vast reddeloos gevallen,
 „Dewijl 't hun alles scheen!...

„Ons niet! — ik zat zoo blijde
 „Eens aan uw groene zijde,
 „Gij gaaft mij, arme, uw „ja!“...
 „O! uren, dagen, weken!
 „Zoo ras, zoo zoet verstreken,
 „Mijn lief! mijn bruid! mijn gâ!...
 „Wat donk're tijden kwamen,
 „Wij deelden alles zamen,
 „En alles viel ons ligt!...
 „Zoo we ied'ren nieuwen morgen
 „Voor nooddruft moesten zorgen,
 „Wij deden 't voor ons wicht!...” —

„Mijn Jan!” — het moederharte
 Sprak uit dien kreet der smarte,
 „Mijn Jan! hij zwerft op zee!” —
 En schoon de onzichtb're bode
 Den veegen kranke noodde,
 Toch deerde hem haar wee!
 Wat eenzame avonduren,
 Wat nachten zou 't nog duren,
 Eer zij haar' rouw, hoe groot,
 Een' oogwenk zou vergeten,
 Weêr moederlief geheeten,
 Door d'écnige uit haar schoot!

„Er is geen heinde of veere
 „Voor de oogen van den Heere,
 „Hij is alom nabij!”
 Dus klonk het in hare ooren,
 Nog zachter dan te voren:
 „Ai! zegen Jan voor mij!...
 „Hij bleef — al heeft hij jaren
 „Naar Oost en West gevaren,
 „Ons trouw, — getrouw aan God!...
 „Hij zal den kost u winnen!”
 Hoe moeilijk hield hij binnen:
 „Ik gunde u rijker lot!”

Die strijd, — het was zijn leste
 In 't ondermaansch geweste, —
 Werde zege door zijn vrouw;
 Want, over hem gebogen,
 Las hij in grootjes oogen
 Haar dank voor al zijn trouw.
 „Wat is, wat is u, Vader?”
 Zij kwam zijn lippen nader:
 „Genade... om Christus' bloed!”...
 Toen zij tot weêrziens kuste,
 Was hij reeds in de ruste,
 Meer dan alle aardsche zoet.

En 't heilige in dien vrede,
 Hoe deelde 't fluks zich mede
 Aan de arme, die zijn hand
 Bleef in haar vingers houden,
 Al voelde zij 't verkouden
 Tot in haar ingewand, —

En van het lijk niet schrikte,
Dewijl zij opwaart blikte,
Om d' engel na te zien,
Die over luttel jaren
Haar tot hem zal doen varen, —
Och! mogt het dra geschiën!

Hoe wij elkaêr gelijken,
Wij armen en wij rijken,
In de ure van den dood!
Of troost niet, bij 't verscheiden,
Één zelfde hope beiden:
Des Heeren liefde is groot!
Maar wordt Hij ligtst gevonden,
Hoe kleiner onze zonden,
Hoe grooter onze trouw;
Waar arme, die bij 't sterven,
Wat vreugd hij hier mogt derven,
Met rijker ruilen wou?

DE EERSTE DUIZEND.

Decembers zon verflauwde op 't erf
Der visschersbootjes-timmerwerf
In kwijnende afscheids-stralen;
Al bleeker ging de roode gloor
Der ringen van den rijm te loor,
Straks vonk'lende om de palen;
De mast van 't pinkje dierf den flits,
Op 't hellinghoofd, van gulden spits,
Naar 't westen uitgeschoten,
En 't glanzig ijsverschiet werd graauw,
Tot hoorb're stilte en tastb're schaâuw
Het kleene huis omsloten.

Oei! zucht ge ligt, 't begin luidt guur,
Maar vrolijk brandde 't knappend vuur,

Waarvoor zich Arend plaatste,
 En daalde de avond buiten vroeg,
 De vlam gaf binnen lights genoeg,
 Daar 't huisraad haar weërkaatste;
 Het blanke tin wierp zilv'ren schijn,
 Het koper seheen rood goud te zijn,
 En spiegels kist en kasten;
 't Waar stoffe voor zijn Guurtjes lof,
 Als vogelkooi noch bloemenhof
 Aan 't venster 't oog verrasten!

'k Heb eerbied voor het wakker wijf,
 Dat, rap en reë in 't huisbedrijf,
 De welvaart lokt door orde;
 En toch beklage ik 't lot des mans,
 Voor wien des levens schoonheidskrans
 In 't bruiloftsgroen verdorde:
 De vrouw verleene ook de armste kluis
 De poëzij van 't zoet tehuis
 Door kostelooze weelde!
 Hoe 't vinkje, dat van vreugde sloeg,
 Hoe krokus, die al klokjes droeg,
 Haar 't kleen vertrek bedeelde.

Een versche pijp stak Arend op,
 In 't eindje met den zilv'ren dop,
 Een kermisgift van Guurtje,
 En smaakte, trots zijn forschen aard,
 't Geluk, verknocht aan eigen hard,
 't Vertrouw'lijk schemeruurtje:
 „Kom, huisvrouw!” sprak hij blij te moë

Der ijverige breister toe,
 Aan 't vensterraam gezeten,
 „Al is die vaderlief voor mij,
 „Leg naalden en leg kluw ter zij,
 „Iets heug'lijks moet je weten!”

Vóór luttel jaren had ze als maagd
 Ter nood zich bij de schouw gewaagd,
 In zulk een passend donker,
 Of fluks getracht den schalk te ontvliên,
 -Uit vrees voor onverhoeds bespiên
 Bij 't grillig vlamgeflonker;
 Thans, zalig voorrecht van de trouw,
 Liet op zijn knie de jonge vrouw
 Zich door zijn' arm omvaêmen;
 Zoo hij nog even lief haar had
 Als toen hij haar om 't jawoord bad,
 Wat zoude zij 't zich schamen?

„Mijn wijfje!” en Arends volle stem
 Gaf aan het hart'lijk woord de klem,
 Die 't eigen was bij de ouden,
 „Mijn wijfje! te avond sluit het jaar,
 „En gaarne wist je, zeg het maar,
 „Of — wat wij overhouden?
 „'k Vergaf 't me nooit, zoo ik 't verborg,
 „Of droeg je niet de helft der zorg
 „Bij 't klimmen van de lasten?
 „Het werk des mans zij 't zwaarste deel,
 „Ook deze vingers wonnen veel,
 „Daar ze op de kleintjes pasten!

„Verheug je, trouwe hulp! met mij,
 „Wie, als de tijd, verachtend zij,
   „Ons schonk de Heer zijn' zegen! —
 „'t Verlies aan Oorsens is geboet,
 „Wij houden over! — gaauw en goed,
   „Was 'k nooit om werk verlegen; —
 „Wij houden over! — voor een kleed
 „Ligt in je knipje 't geld gereed, —
   „Voldaan zijn onze schulden,
 „Zoowel je moeders als de mijn, —
 „En raad eens wat we rijker zijn?
   „Onze eerste duizend gulden!”

O lieflijk zag als blijde bruid
 Het blond, blaauwoogig Guurtje er uit,
   Toen zij haar traantjes weende;
 Doch maagdenschap werd verdoofd
 Door 't opwaarts starend vrouwenhoofd,
   Dat aan zijn' boezem leende!
 't Was 'Arend, daar er 't licht op viel,
 Als werd voor 't innigst van haar ziel
   De sluijer weggeschoven:
 „Och manliel!” snikte ze, „och, is 't waar,
 „Je ziekte van verleden jaar
   „En moeders schuld te boven?

„Mijn arme moeder! — bij den Heer
 „Lijdt zij aan kwaal noch kommer meer,
   „Als hier haar grijsheid grieve; —
 „Wat vreugd zou 't wezen, zoo zij 't wist,
 „Dat zich mijn hart niet heeft vergist

„In de eerste en een'ge liefde!
 „Hoofdschuddend zag de sloof mij aan,
 „Toen 'k rijken Gerrit af dorst slaan;
 „Hoezeer zij zweeg, zij schreide;
 „O lieve moeder! nu bij God,
 „O zaagt ge welk een zalig lot,
 „Dat mij bij Arend beidde!”

Daar sloot de kus der huw'lijkstrouw
 De lippen van de dankb're vrouw,
 En zoet was beiden 't zwijgen:
 Geheim'nis toch der echte min,
 Sluit hij all' aardschen wellust in,
 Maar leert haar 't stof ontstijgen;
 Voor meer dan ondermaanschen togt
 Wordt ziel aan ziel door hem verknocht.
 De hemel zelf gaat open!
 En ligter valt op 's werelds zee
 Voortaan, door 't uitzigt op die reë,
 't Gelooven, bidden, hopen!

Het schemerde Arend voor 't gezigt,
 Niet enkel wijl 't ontstoken licht
 Op eenmaal helder gloorde;
 Schoon hij zijn bruine pinkers wreef,
 Toch zag hij, dat zijn Guurtje bleef
 Waar zij hem 't meest bekoorde:
 Zij lag — de groep was schoon te zien —
 Zij lag, al luist'rende, op de kniën
 Bij 't wiegje van hun vreugde;
 Een jongske stak, met schel geluid,

De mollige armpjes gierende uit,
Of moeders komst 't verheugde!

Verdubbeld smaakt het vrouw'lijk hart
Het zoet des heils, het zuur der smart
In 't leven van haar leven:
Onzigtb're hand, onbreekb're knoop,
Laat ze al haar vrees, laat ze al haar hoop
Slechts over 't wichtje zweven!
Hoe moedig Guurtje hart en hand
Den armen Arend had verpand,
Zij zorgde toen zij zoogde;
En 't was haar, wen zij 't kleed straks hief,
Als had ze 't jongske eerst blijde lief,
Sinds zij op voorspoed boogde.

„Geef,” sprak zij, en haar hoogmoed prees
Den woeler, die naar vader wees,
Voor snuggerheid en sterkte,
„Geef, manlief! geef je zoon een' zoen,
„Wat zou de gast 't je gaarne doen,
„Wist hij, hoe zwaar je werkte!
„Och, brengt voor dank hij drukte in huis,
„Er schuilt geneugte in 't wild gedruisch,
„Soms schraagt mij 't blijd geschater,
„En willig zwoeg en zweet je op 't erf,
„Laat hij maar eens van mooijer werf
„Oostindievaars te water!

„Het blijv' bij louter welvaart niet!
„'t Is of mijn oog zijn tweespan ziet

„In 't lustig: „voort, mijn blesje!”
 „Kom, knik eens, kind des overvloeds!
 „En zeg, dat in je mooie koets
 „Steeds plaats zal zijn voor besje!”
 Doch 't hupp'len op de knie had uit,
 Hoe vrolijk 't handje van den guit
 De kleine zweep nog zwaaide:
 Wat scheen in 't goud al gifs bereid,
 Daar de eerste duizend ijdelheid
 In moeders harte zaaide!

„Foei, Guurtje! foei; de Heer gebood
 „Te bidden om ons daag'lijksch brood,
 „Hij kende 't hart des menschen!
 „Wie zou,” vroeg Arend, „over 't wicht
 „Verzoeking, die in 't vele ligt,
 „Der weelde vuurproef wenschen?
 „Hij winn', van onzen kommer vrij,
 „Hij winne, ik gun 't hem, meer dan wij,
 „En deel 't met wees en oude;
 „Maar gelds genoeg, voor rust, die roest,
 „Waarbij hij ons zich schamen moest,
 „O, dat hem God 't onthoude!

„Was wakker op, mijn kloeke Claes!
 „Of 't zijn mogt tot scheepstimmerbaas
 „Van driemast-dubbeldekkers!
 „Maar vloeï de zegen nooit zoo mild,
 „Dat leëggaanslust je lokt in 't gild
 „Der trage rentetrekkers;
 „Schoon ieder Jan-Coupon benijdt,

„Wijl hij de vruchten eet der vlijt
 „Van landbouw en van handel,
 „Wenschte ik je een leven zonder zorg,
 „k Onthield je ligt den besten borg
 „Voor degelijken wandel!

„Wat zie ik? — tranen... — Guurte-lief!
 „Kom, laat de schalke hartedief
 „Die kussen van je wangen!”
 En 't jongske dartelde op haar' schoot,
 En woelde half haar' boezem bloot
 En stilde zijn verlangen;
 Maar gleed ook langs de teëre leën
 Haar linkerarm beschuttend heen,
 Uit louter liefde buigend,
 Te zeer greep zelfverwijt haar aan,
 Om oogen op het kind te slaan,
 Van moederweelde tuigend.

„Och, manlief!” klonk haar zoete stem,
 „Ik zou door 't water gaan voor hem,
 „Voor hem het vuur trotseren;
 „Wat zegt het? als je 't niet verhoedt,
 „Dreige ik mijn eigen vleesch en bloed
 „Den weg des kwaads te leeren!”
 En alle dichterlijke vlugt
 Beschamende in haar boezemtucht,
 Dacht ze aan den dag der dagen,
 Wanneer, bij 't lest bazuingeschal,
 De Heer en Heiland komen zal,
 En rekenschap ons vragen!

„Sterk,” bad zij, „sterk mijn’ zwakke zin,
 „Prent hem je vroed-, je vroomheid in,
 „Dan vinden we eens genade!”
 „Een wensch, die ’t oude jaar besluit!”
 Riep Arend in vervoering uit,
 Den arm om kind en gade;
 „Wie onzer ging niet troost’loos heen,
 „Verblijdde ’t woord des heils alleen
 „Die ’s hemels vreugd verdienden?”
 En ’t jongske werd goê nacht gekust, —
 En ’t paar, zegt gij, zoekt ook de rust?
 Iets minder haastig, vrienden!

Verteed’ring volgt op ied’ren toets
 Des edelaardigen gemoeds;
 Ons Guurtje dacht aan armen!
 Zoodra ze in fluisterende beê
 Hunne eerste duizend gelden deê,
 Voelde Arends harte erbarmen:
 „Ga,” sprak hij, en het mandje sloot
 Ter nood meer van al ’t vleesch en brood,
 Doch vracht noch nacht zou hind’ren;
 Het maanlicht sliep op versehe sneeuw,
 Ook was ’t niet ver naar Oorsen’s weêuw
 De sloof had zeven kind’ren!

/ W I N T E R T J E S - S C H I L D E R E N .

Al deinsde 't landschap voor een vlugt
Van vlokjes, dwarlende uit de lucht;
Al viel het bosch, al viel het ijs
Der weem'ling van de jagtsneeuw prijs;
Het schouwspel loeg den schilder aan,
Wiens studie half maar was voltooid,
Toen hij van d' olmtrouk op moest staan;
Geen vlugger reijen zag hij ooit!
Verrukt genoot hij 't wild muzijk
Der suiz'ling van den blanken stoet,
Het mogt hem scheem'ren bij den spoed,
Een vaart aan die des lichts gelijk!
't Versleten schetsboek onder d' arm,
Terwijl zijn pijp door 't knoopsgat hing,
Hield hem bewond'ring 't harte warm
Toen dra de storm den dans verving,
Het wolkend wit in 't ronde dreef,
Of arendswiek een kring beschreef,

En eiken, honderd jaren oud,
 Zich kromden zoo als kreupelhout.
 Hij stapte kloek door 't eenzaam oord
 Ter herberg in het dorpje voort,
 Hij stapte — neen, een kunst'naarsgril
 Beving hem — halfweegs stond hij stil:
 Langs 't afdak van een wel verrast,
 Door 't eenig altijd frisch festoen
 Dat aan de kruin des winters past,
 Een' breeden krans van klimopgroen,
 Scheen 't erf van zwaar geboomte omheind,
 Scheen 't aardig huis hem teek'nenswaard:
 Wierd der bewoners gastvrije aard
 Van veer' door 't eibernest geseind,
 't Geen op des hooibergs hoogsten staak
 De wind thans wieg'len deed in 't zwerk?
 Er lag — een welkom blijk van smaak —
 Voor 't vensterraam een bloemenperk;
 Er stond — maar hoor, daar peep de klink
 Der kleene deur al: „rink, kink, kink,”
 En: — „warm u!” — sprak de grijze vrouw,
 Wier raadje snorde bij de schouw.

„'t Is buijig,” zei ze en mat meteen
 Den vreemden gast van top tot teen,
 Die, 't mutsje liggend, dat hij droeg,
 De vlokken langs de tegels joeg:
 Iets edels nam voor 't jeugdig hoofd,
 Iets koens haar voor zijne oogen in:
 Geene ontucht had hun vuur verdoofd,
 Hoe wild het haar krulde om zijn kin!
 Als was hij t'huis, ontknoopte hij

Den bonten strik der overdas,
 En 't zwart fluweel van d' engen jas,
 Het plooide breed, het golfde vrij!
 Had hem een lachje op 't strak gezigt
 't Goedronde van haar aard onthuld?
 De koop'ren knijpdoos kwam aan 't licht,
 De bruine meerschium werd gevuld,
 En zij, die trots het toezien spon,
 Of bij dien draad haar leven won,
 Riep 't meisje, keerende uit de schuur,
 Te moet: — „Kom, Anne! geef wat vuur!” —

Vergeefs had reeds zijn rappe hand
 De tang gegrepen van den wand,
 Het staal viel klett'rende op den grond,
 Zoodra de lieve voor hem stond! —
 Hoe overtrof 't blaauwoogig kind
 De schepping van zijn' stoutsten droom! —
 Als ge ooit in waarheid hebt bemind,
 Dan kent gij wel den teed'ren schroom,
 Waarmeê hij — toen het vuur de pijp
 Ontbranden deed — door 't wolkje heen,
 Het weeld'rig schoone van haar leên
 Bepicde, om ijlings zich 't vergrijp
 Te schamen, — ach! een omzien maar! —
 Omhuidde, bij zijn' stouter blik,
 Alreeds het gulden wimperpaar
 Hare oogjes niet in zoeten schrik?
 Verhoogde vast geen warmer toon
 Het rozenwaas van ied're koon,
 En slaakte niet voor 't eerst haar hart
 Een' zucht van lust, een' zucht van smart?

Weg stoof zij, schucht'rer dan een ree,
 Tot ze achter de open spinde glêc
 En rondtastte in dien schemerhoek,
 Als waren kruik en korfje er zoek,
 Schoon 't anders bleek; — hij prees 't onthaal,
 Al deed hij regt aan bier noch brood:
 Wie noodt zoo gul als Gelders taal
 Van lippen even frisch als rood?
 „Gij wilt geen maal doen, naar ik zie,”
 Hernam zij, — „dat ge grootemoè
 „Ons teekendet! —” Hij loeg haar toe,
 Het schetsboek oop'nende op de knie,
 En 't leed niet lang, of even trouw
 De vlosheid vierend van het vlas,
 Spon op 't papier, ter zij der schouw,
 De grijze, deeg'lijk als zij was;
 Een wenschenswaardige ouderdom,
 Wiens nacht van uchtendluister glom,
 Droeg ginds de leez'naar in 't verschiet
 Het heilig woord des Heeren niet?

„Hoe sprekend!” — klonk een zoet geluid
 't Ivoor van 't liefste mondjen uit,
 En 't slofje poosde en 't wiel stond stil:
 Onze oude knikte door den bril
 Haar beeld toe, waaraan niets ontbrak:
 Als had hij selv' die opgezet,
 Viel plooi bij plooi van 't mutsje, en 't jak
 Mogt sergie zijn, het kleeedde net!
 Maar, wee! daar vroeg de schalk zijn loon,
 Berouwde de inval Anne nu?
 „Een kusje, kind! of 'k schets ook u, —

„Het leste? top! — de lucht woei schoon,
 „Ik zie daar hoenders, en de mand
 „Met voer hangt giuder, —” sprak hij snel,
 Greep jolijk 't kortje reeds ter hand,
 Sprong haar vooruit tot bij de wel,
 Wees ijlings waar de zonneshijn
 Door klimopschaauw het schoonst zou zijn,
 En zag haar onder 't strooijen aan,
 Dat soms zij zuchtte: „Ach! waar 't gedaan!”

't Was ijdel! — 't Levendig tooneel
 Bood stoffe te over aan 't penseel:
 Goudlaken stak de haan zijn' kop
 De zeven hennen gaeslaande op,
 En kraaide schier van gulden eeuw, —
 Tot eend bij eend, die uit de bijt
 Aanwagg'lend schoven door de sneeuw,
 Hem noopten ten vergeefschen strijd!
 Al suiz'lend telkens meer gedaald
 Vloog een, twee, drie een musschendrom
 Op 't half verlaten slagveld om,
 En had zijn' buit omhoog gehaald,
 Eer 't sterker ruischte door de lucht,
 Een wolk van duiven nederstreek,
 En 't fraaiste tweetal uit de vlugt
 Het liev'lingspaar van Anne bleek,
 Gebogen over 's korfjes rand
 Het streelen duldde van haar hand,
 Tot 's jong'lings warme schoonheidszin
 Godes haar groette van de min!

Vergeef hem, zijt ge al jong geweest,

Dat hij zijn' arm sloeg om haar leest,
 En kozende een bekennt'nis bad,
 Of nog haar hart geen liefste had?
 Maar prijs haar, zijt ge zelve jong
 En schoon, ik eisch het bovendien,
 Dat ze ijlings naar heur woning sprong,
 Ook zonder eenmaal om te zien!
 Hij was, des ondanks, haar op zij',
 Toen zij den drempel overschreed:
 „Vertoon, —” zei grootje „wat gij deedt,”
 Hij wilde 't niet, toch kleurde hij,
 Maar antwoordde: „Als ik wederkom.
 „Ligt morgen avond, schikt u dat?”
 En gluurde naar 't lief meisje om,
 Dat met haar werk aan 't venster zat;
 En haperde bij 't afscheidswoord —
 Ter nood zag ze op, en breide voort —
 En ging al mijn'rend dorpwaarts heen
 En stond voor d' ezel dra alleen.

Alleen, maar in 't genot der kracht,
 Het oord te scheppen, dat hij dacht:
 Den tooverstaf der poëzij
 Te zwaaijen over 't wintertij!
 Schoon 't landschap sloop, een zachte glans
 Weërschitterde als der zonne groet,
 Van wolkenlooz' azuren trans
 Op d' in kristal verkeerden vloed:
 Geen' zweem van rouwe had zijn rust!
 Ter weërszij droegen beemd en bosch
 Den vonkelrijm voor blaad'rendos,
 Langs 't ijsvlak zweefden liefde en lust!

De jeugd des dorps reed dartzel schaats,
 Het vaandel woei, — de vedel ging, —
 De mooiste kreeg de beste plaats, —
 Er reide zich om Anne een kring!
 En 't was of elk haar handje vroeg,
 Hoe bloô zij de oogen nedersloeg,
 En 't scheen, dat zij 't schroomvallig gaf
 Aan — was 't ontworpen beeld dan af?

Voltooi het zelf — vervul dien droom!
 De scheem'ring daal', — de schilder koom', —
 De klink ga op, — de stoel sta klaar, —
 En bij het afscheid fluist're 't paar! —
 Wie droomt zoo traag? — Strooi frisch gebloemt'
 Eer de oogstzon gloeit voor Anne's deur,
 En warm bemind en wijd beroemd
 Stell' de echt zijn beden niet te leur!
 Laat wichtjes dart'len aan haar kniën,
 Vall' goud en glorie hem ten deel, —
 Ik wensch voor 't straks geschetst tafreel
 Bedaagd — benijd — hem weêr te zien:
 O kunst en liefde! O liefde en kunst!
 Wat haalt bij 't gadeloos geneugt,
 Te streven naar uw dubb'le gunst
 In d'eersten opgang van de jeugd?
 Weleer had voor den open zin
 Des leerlings 't ijs een hemel in;
 Weemoedig slaat de meester 't ga:
 „— Waar bleeft ge, mijn Arcadia? —”

MAART, MDCCCXLIV.

—Oranje in 't hart en niemands slaat!"
O. Z. VAN HAREN.

I

De Maart der Noordsche luchten
Doet heel het landschap zuchten:
Wat wee voerspelt zijn wolk! —
En toch, in ons geweste
Vernieuwde de allerleste
Den band om Vorst en Volk!

Hij vlocht hem niet van bloemen,
Die 't gistren hoorde roemen,
Die 't heden ziet vergaan;
Noch dwong de slui'm'rende eiken
Ous jeugdig groen te reiken
Voor schaars vergolden daën.

Noch tooverde uit den wingert
Den tros, van loof omslingerd,
Waar alle zorg voor wijkt;
En koos ook geen laurieren,
Als 't heldenvoorhoofd sieren,
Waar onze kroon op prijkt.

Hij vroeg ter gulden keten
Aan iedere' ingezetten,
Wat goude hij veel had af;
Hij heeft haar vol geklonken,
Daar rijken schatten schonken,
Daar de arme een' penning gaf!

II

o Feit, der vaad'ren waardig!
Voor al wat groot was vaardig,
Tot al wat goed was reê!
Geen evenaar van rijken
Moog' meer ons krijgswaard blijken,
Geen bezem van de zee:

Ons is ons woord nog heilig,
En heel Europa veilig,
Als 't Neêrlands trouw vertrouwt,
Wat nabuurs, fel gebeten,
Onze' afgod durfden heeten:
Goud, albeheerschend goud!

Wete ieder, dat wij 't achten
 Een' hefboom aller krachten,
 Die handel schept en schoort,
 's Lands vlagge ons doet ontrollen,
 Waar de oceanen stollen,
 Waar 't zeeschuim zegend gloort, —

En d' oogst der morgenlanden
 Verspreidt langs onze stranden,
 Werk welvaart — geld genot;
 Slechts vloek voor wie vergeten,
 Het vonnis van 't geweten,
 De rekenschap aan God.

III

Getuig het, 's Gravenhage!
 De haghelijke vrage
 Verdeelde ons staatsbeleid;
 Maar ook het neen der leden,
 Die manlijk weêrstand deden,
 Was louter eerlijkheid.

Geen onderscheid in keuze
 Schond de eenheid aller leuze:
 Voldoening onzer schuld;
 En wat de wrevel morde,
 Het Neêrlandsch volk mint orde,
 't Heeft eisch en hoop vervuld.

't Geloofde, dat naar de aarde
De heldenvoorzaat staarde,
Die wetten eerbied droeg;
Het gold hem blijk te geven,
Of 't hart der jongste neven
Voor regt nog rustig sloeg.

Daar bragt Oranje 't offer,
En toe bleef kist noch koffier
Van heel de burgerij;
Ook gaven zelfs de schaam'len
Die naauw hun nooddruft zaam'len...
Uit pligt werd poëzij!

IV

De Maart der Noordsche streken
Pleegt willig 't graan te weeken,
Vertrouwd aan de open voor, —
Stelle ons, in 't wortelvatten
Der uitgezaaide schatten,
De toekomst niet te loor!

Geen sleurzucht der gewente
(Het zij onze eerste rente)
Verstikk' verbeet'ringslust;
Wat sluimerende krachten
Alleen den wekker wachten,
Worde ieder zich bewust!

Waar voorspoed woont en vrede,
 (De erkenning zij de tweede!)
 Gelde ook de stem van 't Volk;
 Geen staat valt om te zetten,
 Verstrekt de wet der wetten
 Zijn' wil en wensch ten tolk!

Het Neêrland onzer dagen
 (Gunn' God ons, wat wij vragen!)
 Beleve eene andere eeuw
 Van Volks- en Vorstenglorie,
 En 't schrijfstift der historie
 Wijz' weder op den Leeuw!

V

Och! dat zij spoedig kome,
 Die vrije, — vroede, — vrome!
 Elk onzer breng' haar aan:
 Laat enk'le droppels leken,
 En plassen worden beken,
 En stroomen oceaen.

Voor niemand is 't verborgen:
 Ons heden draagt ons morgen
 Ontkiemende in den schoot
 De wilskracht spreekt uit ijver,
 Maar faalt zij, trots den drijver,
 Voert dommelzucht ter dood!

Gedacht, — gewerkt, — gebeden!
 En vroegst en jongst verleden
     Zijn lessen afgevraagd,
 Tot uit het schemerduister
 Voor aller oog de luister
     Eens nieuwen morgens daagt!

Tot we ied'ren twist beslechten,
 Daar pligten en daar regten,
     Gesteld in wederwigt,
 Voor armen, noch voor rijken,
 Den evenaar doen wijken, —
     Voor allen liefde en licht.

VI

Oranje-Vorst! wien dringen
 Volschoone herinneringen
     Als u ter schoonste taak?
 Het Delftsche grafgesteente
 Verkondt der goë gemeente:
     „Hij diende vrijheidszaak!”

Uw jonglingsroemzucht plukte
 Den krans, die haar verrukte;
     Europa werd uw Faam.
 Mogt de avond van uw leven
 Ons dubbele oorzaak geven,
     Tot zegg'nen van uw naam!

Wat heeft uw troon te vreezen,
Als gij gelijk durft wezen
Die 't volk tot vrijheid riep?
En door zijns voorbeelds prikk'ling,
Voorbeeldelooze ontwick'ling,
Der wereld wonder schiep!

Door 't geen we roemrijkst deden, —
Door 't geen we bitterst leden, —
Zijn we aan elkaër verknocht;
En onder uw geleide
Wacht Rooms en Onroomsch beide
Slechts zege van den togt.

1844.

DE STILSTAANDERS.

Jan Salie sloeg zijn tent op 't ijs;
Het zeuriede om hem, groen en grijs,
Slof-slaperig of wigtig-wijs,

Een slempjen werd geschonken, —
En 't deeglijk Voorstel kwam ter spraak,
Dat voor des volks — der vrijheid zaak,
Ons aller, ook des Konings taak,
Heel Holland tracht te ontvonken!

„Ik weet niet waar men zich om weert!

„Wie heeft er Grondwet gestudeerd?

„Al ging de wereld glad verkeerd,

„Ik zou haar laten loopen!”

De man deed best niet voort te gaan;

Ook zegt men dat hij langs de baan

De Ontvanger juist een schaats zag slaan: —

Zijn personeel stond open!

„En dan,” begon een andre Piet,
 Maar die zich nimmer manen liet,
 „Wat schok zou 't geven aan 't Crediet!
     „Wel, 't was abominabel,
 „Als ik geen enkelen coupon
 „Zoo dood gerust meer knippen kon!
 „'t Werd immers, als partij het won,
     „Een torenbouw van Babel?”

„Vergun mij,” — vroeg een Twijfelaar, —
 „Die vreeze en vraag zijn niet klaar;
 „Ook nu is 't Budget openbaar
     „En moet — per saldo sluiten;
 „'t Geschië voortaan met min gebrouws!
 „Weleerlijk, dat is Jan van ouds,
 „Weleerlijk met zijn tonnen gouds,
     „Weleerlijk met zijn duiten!”

De Salies knikten blij te moe
 Elkander bij dat woord eens toe ...
 „En toch weet ik wel, wat ik doe,
     „En wat ik niet zal laten,
 „Als door een' schreuwert uit mijn buurt
 „Ook mij 't Verzoekschrift wordt gestuurd!”
 't Orakeltje werd aangegluurd:
     Het was nog al verwaten!

„Ik teeken, zooals ieder man
 „Gerust petities teek'nen kan
 „Ik teeken ja! — maar niet mijn' van,
     „Te zot wie dien er zette! —

„Ik geef den aard aan van 't gedrijf,
 „En elk moog' toezien waar hij blijv',
 „Wanneer ik flink er onder schrijf:
„Trompeurs — trompés — trompettes!”

„Stil!” — riep Jan Salie, schoon 'k niet regt
 Bevroed wat omging in den knecht,
 Wiens hart geen heil'ge heug'nis hecht
 Aan 't Smeekschrift onzer Eed'len; —
 „Stil!” — of zijns ondanks de eerbied sprak
 Voor 't Zevental, dat met LUZAC
 Zijn zegel aan een Voorstel stak,
 't Geen niemands gunst wil beed'len!

„k Verdenk geen mensch,” zwoer Nommer Zes,
 „Maar daag'lijks zegge ik tot mijn' bles:
 „Al zoetjes is een wijze les!”
 „En weet ge wat ik schrome?”
 Hij zag eens om ter wederzij,
 En voer toen voort: „We zijn hier vrij:
 „k Voorzie verzwaarde heerschappij
 „Van 't nimmer rustend Rome!”

„Wel mogelijk,” zei men tot elkaër, —
 „En ook wel niet!” — de Twijfelaar
 Viel andermaal de Salies zwaar; —
 „De strijd moct toch gestreden!
 „Of oude of nieuwe Wet het winn',
 „De een houdt als de aër gelijkheid in; —
 „Maar wetenschap en waarheidszin
 „Gaan voort met rassche schreden!” —

„Dat mogt wat”, lichte een oude Heer,
 „Het blijft als 't was! ziedaar mijn leer,
 „De wijze eerbiedigt wie regeer’,
 „En walgt van elk spektakel!
 „Och, wat men van Vooruitgang droom’,
 „Die komt, waratje! niet per stoom:
 „Vóór vijftig jaar de Vrijheidsboom,
 „En heden het Mirakel!”

Een besje hoorde 't: „Lieve deugd!
 „Zoo mag ik 't zien, — dat iemands jeugd,
 „Dat u die groene Markt nog heugt!
 „Wij dansten 't Carmagnooltjen
 „Er zamen! — 't Is toch vreemd gegaan!
 „U bragt het ambt en titels aan!
 „Ik veeg bij winterdag de baan
 „En hou des zomers schooltjen!”

De grijsaard staarde driest den drom
 Der gasten rond; — zij schenen stom; —
 Toen greep hij in zijn' vestzak om:
 „Houd op met dat gekwalie!”
 't Geld werkte fluks — 't was mondje digt! —
 En ach! waar' dit het laatst berigt,
 Dat iemand zenden kon in 't licht,
 Van praatjes van Jan Salie!

„EEN WONDER IS DE NIEUWE BEURS!”

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Ei, waartoe zulk een zuilenlast,
Wanneer er niets moest opgetast
Dan 't geveltje, dat hoogst gepast
Met gulden cijfers ons verrast?

't Is maar een vraag, Jan Salie!

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Zeg, zoudt ge er een vergrijp in zien,
Wanneer zij der verstramde kniën
Van d' ouden dag, of kreuplen liën
Eén' glooijende' opgang aan mogt biën?

Het waar' niet heusch, Jan Salie!

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Toch schuilt er ergens in 't bestek
 Dier binnenplaats een klein gebrek, —
 Ik weet, gij wilt geen overdek! —
 Maar dan een klok, die de aandacht trekk'
 Dat 't uur verloopt, Jan Salie?

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Voor 't keurig beeldje, — dat mij deert
 Uit kunstzin, die CELLINI eert,
 [De vluggert is al half verweerd] —
 Had ik een' weërhaan hier begeerd,
 Maar niet van 't hof. Jan Salie!

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Maar geeft die lakensche gordijn
 Den voorhof niet te zeer den schijn
 Of we in het land van 't flerecijn
 En ver van 't zonnig Zuiden zijn,
 Dat togt waardeert, Jan Salie?

„Een wonder is de Nieuwe Beurs!”

Geloof het maar, Jan Salie!

Doch wacht u voor die duisternis:
 Men loopt er zijn' kassier soms mis,
 En spreekt een aêr aan op den gis,
 Juist nu de Bank zoo moeilijk is,
 En 't geld zoo schaarsch, Jan Salie!

"Een wonder is de Nieuwe Beurs!"

Al zevenmaal, Jan Salie!

JOOST VONDEL zong het koopgeluk

Van 't achtste wereldwonderstuk;

KEES LOOTS vertroostte 't in zijn druk: —

Een lof, die als hun lof verrukk',

Faalt de uwe nog, Jan Salie!

"T WAS MAAR EEN WEESJE.

I

Er treedt uit gindsche aéloude poort
Geen schout of schoutendinaar voort,
Om plaats te maken;
Ook zwerft er op dat plein geen drom
Van dragers om,
Gehuld in veinsziek, vaalzwart laken;
Geen lijkkoets roept aan deur of raam
De vrouwen zaâm;
Het daag'lijksch leven
Gaat ongestoord zijn stillen sleur:
Waar ook de buurt om rouw' of treur,
Niet om een wees ter baar geheven! —
Valt haar alleen niet hard! — Verzelt
Naar 't stille veld,
Ter donk're groeve,
Die jeugd, die zelf den laatsten pligt
Aan lot- en leedgenoot verrigt;

Wie heeft er deernis met de droeve?

Daar gaat ze in Aemstels kleuren heen! —

Hoe statig zijn dier knapen schreên,

De kleene kist is in hun midden!

En toch, schoon de ernst hun flink gelaat

Aandoenlijk staat

Bij 't lijkebieden,

Ai, toont mij, waar, op straat of gracht,

Hun 't meelij wacht

Der smart verschuldigd?

Waar zwijgt het spel van luim of gril

Een oogwenk stil

Om rampen dus vermenigvuldigd?

Voor d' enk'len burger, die daar poost,

Gedachtig hoe zijn eigen kroost

Een zelfde lot kon zijn beschoren,

Heeft heel die menigt', heeft ze alleen

Een hoofd, een hart voor bezigheên,

Voor haar belang slechts oog en ooren! —

Houdt 't haar ten goede — Tijd is geld!

En de ijver telt

Ook oogenblikken!

Maar hoort, ... getrappel, — ziet, ... daar daagt

De weelde, die haar tweespan jaagt,

Hoe zal haar 't onderscheid doen schrikken!

Hoe zal zij, trots dier rossen drift,

Hen toomen, zeggend met de Schrift:

„We zijn gelijken!” —

Wat ijd'le waan! — de weg is breed,

Maar! even als ze in 't leven deed,

Blijft in den dood ook de armoë wijken!

II

En echter, zoo de wereld wist,
     Wie in die kist
     Wordt weggedragen,
 Ligt liet haar onze klagt niet koel,
 Ligt dat we een zweem van meêgevoel,
 Iets vochtigs in hare oogen zagen!
 Pas dertien jaar! — Eer lentelucht
 In bloesem hope gaf op vrucht,
 Den schralen stengel afgebroken;
 Pas dertien jaar! — En naar den geest
     Nooit jong geweest,
 In schaâuw des wederspoeds ontloken;
 Pas dertien jaar! . . . Maar reeds genoeg
 Geklaagd; — bij wat zij dulde en droeg,
 Viel 't sterven ligter dan het leven:
 Wat was, eer moeder de oogen sloot,
     Haar liefde groot!
 Wat bleek haar trouwe sints verheven!
 Daar is een armoc, die 't gemoed
     Vereelten doet,
 Totdat de hand of rooft of bedelt;
 Maar, ter beschaming van wie goud
 Het hoogste goed des levens houdt,
 Ook eene ontbering, die veredelt!
 En deze alleen was in de kluis
     Der weduw t'huis;
 Zij leerde bidden — werken — dragen, —
 En maakte 't kampen met het lot
 Voor moeder en voor kind genot,
 Zoo vaak heur pogen scheen te slagen!

En deed haar, als de donk'rer nacht
 Na donk'ren dag geen redding bragt,
 In lief te hebben en gelooven
 Een toekomst zien, die de overvloed
 Slechts op haar stervensspand vermoedt,
 En toch al 't aardsche gaat te boven!
 't Is of de hemel wieken leent
 Aan wie dus worstelt, wie dus weent,
 En ze in zijn voorsmaak zich vermeijen!
 Er school voor liefde in leed nog lust,
 Tot moeder was goê nacht gekust
 En 't weesje in 't groote huis mogt schreijen,
 En ze alle nachten, zonder schroom,
 Den dood zag komen in den droom,
 Hij droeg de trekken van haar moeder, —
 En wel wou bidden: "neem mij meê!"
 Maar 't woord weêrhiel: — als hij het deê,
 Wie zou er waken voor haar broeder?

III

Lief jongske, dat ter laatste wijk
 Uw zusjes lijk
 Naauw na kunt treden,
 Al steunt des meesters wakk're hand
 Voor u, met vader-ingewand,
 Uw wank'le schreden, —
 Lief jongske, dat de krachten mist,
 Om op haar kist
 Een handvol aarde
 Te werpen, en 't gelaat verbergt,

Als waar 't uw jeugd te veel geveerd,
 Te zien hoe stof tot stof vergaerde, —
 Lief jongske! staak uw zelfverwijd,
 Uw klagt, dat ge in den schoonen strijd
 Bij uw verscheiden lotgenooten
 In 't lijdzaam dragen van den last,
 Heur zwakke schoud'ren opgetast,
 Zoo verre zijt te kort geschoten!
 Het morren tegen 's hemels roê
 Komt niemand toe!
 Maar vroeg te grijpen naar het wapen,
 Of 's werlds luk veroverbaar
 En slechts de prijs der koenheid waar',
 Daar is de sterkte toe geschapen!
 Volg gij haar inspraak! Vaar ter zee!
 Geen rijker geldt bij haar voor twee,
 Geen week'ling, die haar gunst mag winnen!
 Haar meesters viert ze in moed en kracht,
 En hem slechts, die 't gevaar veracht,
 Voert zij de haven veilig binnen!
 U loeg van kinsbeen de oceaen
 Verlokkende aan,
 Thans staat zijn blinkend pad u open, —
 Al erft gij maag- noch moedersgoed,
 Met beider heug'nis in 't gemoed
 Wat valt er niet van u te hopen?
 Verleiding wone in 't vreemde land,
 Op 't verste strand
 Zien zij uw schreden;
 En houdt ge in held'ren keerkringsnacht
 Aan boord de wacht,
 Gij hoort heur beden!

Geen wenschen zijn 't om goud of eer,
Die vraagt men boven 't stof niet meer,
Die laat men achter;
Maar om des levens zoetsten troost:
Een brave gade, een min'lijk kroost,
En liefde, ook in den dood tot wachter.

1851.

HET JAGERTJE.

Och, arme, stram van leden,
Och, arme, graauw van haar,
Het jagertje van heden
En van voor vijftig jaar!
Wie wenschte u niet geborgen
Op 't hofje zonder zorgen
In 't hoekje van den haard?
Wie deed zijn beurs niet open
Om daar uw kost te koopen, —
Zoo de eenige gij waart!

Gij de eenige!... maar lichtte
Dan reeds de schoone dag
Die, daar de trekschuit zwichtte,
Haar geest ook wijken zag?

Ach, jagertjes op knollen,
 Die met het lijntje sollen,
     Die sukk'len vroeg en laat
 Langs platgetreden wegen,
 Waar komen ze ons niet tegen?
     Wie telt ze in Kerk en Staat?

Och, type, graauw van haren,
 Och, type, stram van leën;
 Een tweetal honderd jaren
     Vlood sints uw bloeitijd heen!
 Nog half in 't schuim bedolven,
 Maar rijzende uit die golven
     Toen Holland zeil en lijn
 Mogt als bevrijders vieren,
 Ze om 't wapenbord doen zwieren,
     Er 's werelds gids meê zijn!

Bewond'rend hield ze op beide
     Die vloten 't oog gevest:
 De een dreef door woud en weide,
     De aêr heerschte in Oost en West!
 Harmonisch met bevelen,
 Door tal van koop'ren keelen
     Verkond op d' Oceaen,
 Hief de uwe uit ranke schuiten,
 Langs 't zee-ontwoekerd buiten,
     Een eigen veldzang aan!

Helaas! de nijd ontwaakte...
     En of ons 't luk verried
 Toen aarde en hemel blaakte,

Des nabuurs staf gebiedt!
 Wat baten schreijende oogen
 Om hoop te wreed bedrogen,
 Om waan te lang gevoed?
 Als gij in zwellende aad'ren
 Nog de' erfachat voelt der Vaad'ren
 Toon krachten, ijver, moed!

Och, type, stram van leden,
 Och, type, graauw van haar,
 Een luttel tal van schreden,
 Dan strekt ge u op de baar! —
 En toch belooft de voren
 Nog andere trezoren
 Dan die 's lands akker dierf;
 Toch hangen aan de transen
 Nog even schoone kransen
 Als 't voorgeslacht verwierf!

Een nieuwen strijd gestreden
 Op nieuw ontsloten baan!
 Geleên, — geloofd, — gebeden, —
 Zoo is 't ons voorgegaan!
 Geen middelmaat ons wennend',
 Een hooger prikkel kennend'
 Dan aller weërhaan-gunst,
 Draag 't veld der wetenschappen
 Het merk van versche stappen
 En streele ons frissche kunst!

Och, arme, graauw van haren,
 Och, arme, stram van leên,

Daar rijzen onder 't staren
Uw folt'raars om u heen!
De rossen die den wagen
Bevleugeld voort doen jagen,
De stoomwolk in 't verschiet, —
Waarin wie u gelijken
Met lint en lauw'ren prijken! —
Versmaad mijn penning niet!

1852.

HET UURWERK VAN 'T METALEN KRUIS

10 DECEMBER 1855.

't Metalen Kruis doet zijn trofee,
In vollen vreê,
Aan d' Aemstel rijzen;
De troffel wordt een wees geboôn
Om de' eersten steen zijn plaats te wijzen:
Een uurwerk is des jongskens loon.

Men prijz' de keuze van 't geschenk!
Of schuilt er niet een stille wenk
Voor allen, hoog of laag gezeten,
Een les in die gedachtenis:
Zoo burger als bestuur moet weten
Hoe laat het is?

Gelukkig 't volk waar elk zijn tijd,
In vrede en strijd,
Waardeert met oordeel;
Het geeft op alle teek'nen acht,
't Heeft open oog voor ieder voordeel,
't Heeft open oor voor elke klagt!

Ontlook voor ons die gulden eeuw!
Sints Hollands opgerezen leeuw
Den doodschrik voor zich uit deed ijlen,
Zijn manen schudde op vijands grond,
En fierder weêr om zeven pijlen
Oranje wond?

Geef antwoord, gij, die zonder schrik
Des nazaats blik
Schier uit durft dagen,
Den grondslag leggend voor uw boog
Waar oost en west kwam offers dragen,
Toen vlijt der wereld eijns er woog!

't Is niet uw doel om eigen naam
Te beuren tot den tromp der faam,
Haar grootspraak beed'lend voor uw glorie:
En toch, — zoo 't feit erinn'ring vroeg,
Was dan de veder der historie
Niet borg genoeg?

Den volksgeest, — roept gij, — van weleer,
 Dien volksgeest eer! —
 Van uwe lippen?
 Zoo 't in den roes der zege waar'
 Dat zedigheid den toom liet glippen,
 Maar nog na vijf en twintig jaar!

Weet iemand wat zoo langzaam rijpt
 Als volksgeest die zijn tijd begrijpt,
 En, 't krijgswaard keerende in de schede,
 Geen kracht, geen gave rust gehengt,
 Eer welvaart offers van den vrede
 Voor allen plengt?

't Waar' luttel schade of 't Kruis den Dam
 Zijn ruimte ontnam,
 De noode ontbeerde,
 Als de eigen moed, als de eigen kracht
 Die 't Vaderland in druk verweerde,
 Verlost, ons verder had gebragt!

In 't weesjen werd Van Speyk genood;
 Maar zoekt zijn schim onze oorlogsvloot,
 Vergeefs zwerft ze om langs alle zeeën! —
 Het Kweckschool bragt zijn troffel hier,
 Waar vond onz' koopvaart nieuwe reeën
 Voor nieuw vertier?

Onz' schamele armen groeijen vast
 In tal en last,
 In woeste wennis; —
 Eer gij den volksgeest zuilen sticht,
 Aan al wie hongert brood en kennis,
 Wat aardsche vreugd, wat hemelsch licht!

Op 't: „Voorwaarts!” streedt ge en overwont;
 Maar noch gelukkig noch gezond
 Verteert ons traagheids uitstel-kanker.
 't Ontsluute een ander veld van eer!
 Verjaarden ploeg noch roestend anker
 Genade meer!

Bij kind'ren van één groot gezin
 Moest broedermin
 Voor kerktwist hoeden,
 — Die doorn daar niemand roos aan zag! —
 En liefde, wars van kwaad vermoeden,
 't Geloof slechts toetsen aan 't gedrag!

Gij wenscht, gij wilt het!... Profecy
 Van schooner dageraad aan 't Y
 Der kwijnende, waar d' aard voor knielde?!
 Hernieuwing van d' aelouden gloor,
 Toen godsvrucht deeglijkheid bezielde,
 Den nabuur voor?!

Hoe elk u dan benijdbaar prees,
o Burgerwees
Van flinken wandel!

Als weer aan u de keus mogt staan:
De wereldwegen van den handel,
De beemd der kunst, der kennis baan!...

Het uurwerk gaat, schoon 't scheemrend Oost
Nog van geen purp'ren stralen bloost:
Zijn wijzer leere u werkend wachten.
Het koene hart in 't kloeke lijf
Vindt oefenperk voor alle krachten
In 't kleenst bedrijf.

1855.

HAESJE CLAESDOCHTER

OP

'T PRINSENHOF.¹

Haesje Claes, die 's werelds hulde
Plag te ontvangen in haar bloei,
Wijl de zee geen schepen duldde
Daar haar wimpel niet van woei;
Haesje die een huis zich bouwde
Dat paleizen overtrof,
Haesje kwijnt nu, arme en oude,
Weg op 't stille Prinsenhof!

Heugenis van beter dagen
Scherpt den angel van het leed!
Heeft zij stof tot bitter klagen,
Die zich weërgalooze weet?

---

¹ Het gemeentebestuur van Amsterdam houdt, sedert Koning Lodewijk het Stadhuis in paleis verkeerde, zijne zitting op het voormalig Prinsenhof; Haesje Claesdochter, hier voor de Stedemaagd genomen, stichtte het Burgerweeshuis.

Echter laat zij van haar lippen,
 Ernstig op elkaër gedrukt,
 Vrage noch verzuchting glippen,
 Licht het grootst, nu diepst zij bukt!

Dan alleen als ze, onder 't stromp'len,
 Hoog of laag gemeen op straat
 Woorden van beklag hoort momp'len,
 Overschrijdt haar wee de maat:
 Om ziet ze, en de dwergen schrikken
 Voor de stralen uit die wolk:
 Vindt het toornen van haar blikken
 Fluks in elks gewisse een tolk?

Ieder waant een klagt te hooren,
 Ieder vreest verdiend verwijt:
 „Heb ik,” ruischt het in onze ooren,
 Schoon zij statig verder schrijdt,
 „Heb ik daarom vest en wallen
 „Viermaal uitgelegd gezien,
 „Dat gij dus die laat vervallen,
 „Traag van handen, slap van kniën?

„O verbasterde gemeente!
 „Waarom rees in kerk bij kerk
 „Vroed- en vroomheidspraalgesteente
 „Beide tijd en nijd te sterk,

„Als de lust voor elke ontwikk'ling
 „U met vrijheidsliefde ontvlugt?
 „Louter ijs voor hooger prikk'ling,
 „Blakend vuur voor wuft genucht!”

„Welvaartsbronnen zijn verlopen!” —
 „Zou ik gram zien, was het waar?
 „Blijkt niet, gaan uw kisten open,
 „Ieder vorst uw schuldenaar?
 „Hooger steigert vast uw weelde!...”
 Maar de stem sterft in 't verschiet,
 Want, hoe gruwzaam ook misdeelde,
 Haesje vloekt haar kind'ren niet!

Broeders! zal zij langer treuren
 Om haar oudst, haar deeg'lijkst kroost?
 Of het grijze hoofd weêr beuren,
 Door een jonger teelt getroost?
 And're tijden, and're krachten,
 Houdt zij 't oog op ons gerigt,
 Half vertwijflend in 't verwachten...
 Wie zijn regt eischt, doe zijn pligt!

Slechts vernieuwing kan behouden,
 Achter raakt wie stil blijft staan;
 Wedstrijd was de lust der Ouden,
 Wedstrijd in het voorwaarts gaan!

Wie den moed heeft dus te stieren,
Wordt geen minder krans beloofd,
Dan den schedel mogt versieren
Van een Bicker of een Hooft!

Zou een enk'le 't kwaad beteug'len?
Ieder repp' zich koen en knap!
Dan eerst krijgt de handel vleug'len,
Invloed dan de wetenschap!
Schande zou op allen kleven,
Als na luttel tijdsverloop
Haesje Claes niet op mogt leven,
Maar de schimp werd van Euroop!

1855.

MOEDERROUW.

Maand en dag zijn weêrgekomen,
Maand en dag, zoo bang, zoo wreed;
Straks een jaar werdt ge ons ontnomen,
En nog lijde ik wat ik leed!
IJdel bleek der vriendschap wanen,
Dat in meêgeschreide tranen,
In vertroosten en vermanen,
't Wee allengs verzachting vindt:
Ieder avond, ieder morgen,
Onder zegen, onder zorgen,
In 't verkeer en in 't verborgen,
Hijgt mijn hart naar u, mijn kind!

Zoo de nacht mij rust doet smaken,
't Leed is nieuw na elke rust!
Immers worde ik bij 't ontwaken
Weêrlichtsnel 't mij weêr bewust!

Niet het hoofd omhoog geheven,
Of gij beide lot en leven
Koninklijk de wet mogt geven,
    Bloeiend beeld van kracht en moed!
Neen, met sombere afscheidsblikken
En een stem, wier veege snikken
Mij doen schreijen, mij doen stikken,
    Brengt ge uw droeven uchtendgroet.

Offer boven moederkrachten,
    Scheen mij, schijnt me uw dood een roof;
Voor mijn kreten, voor mijn klagten
    Vlood het huiverend geloof!
Laat er bitt're tranen leken,
Van berusting valt te spreken,
Waar de liefste banden breken,
    Waar het kind zijne ouders dierf;
Maar de vromen zelfs verstommen
Als zich stramme schouders krommen,
Niet 'wijl de asch heeft uitgeglommen,
    'Wijl verwachting blakend stierf!

O, mij bleef nog menig zegen,
    Gade en kroost getuigt er van;
Maar dus lief en leed te wegen,
    Is 't een moeder die het kan?
's Hemels meêlij' dult de zonde,
Schuilt ze in 't bloeden van die wonde;
Staar ik onzen disch in 't ronde,
    'k Zie de plaats slechts waar ge ontbreekt;

En wanneer, op hoogtijdsdagen,
 Schalkte en scherts den wedstrijd wagen,
 Hoor ik in 't gejuich u klagen,
 U, die nooit weêr tot ons spreekt.

Anders is eens vaders smarte,
 Anders eener moeder rouw:
 't Hoofd des mans gebiedt zijn harte,
 Naar het harte leeft de vrouw.
 Om zich fierer op te rigten
 Leert de slag den sterke zwichten;
 Hem toch roepen honderd pligten,
 Welvaart, glorie, nageslacht. —
 Onze wereld ligt verscholen
 In de panden ons bevolen,
 En als 't graf die houdt verholen,
 Houden wij bij 't graf de wacht!

Echter weet ik, dierb're gade!
 Hoe dat heerschen op 't gemoed,
 Hoe die ijver vroeg en spade
 Wordt gewroken en geboet!
 Niet alleen als uit mijn treuren
 Mij uw teêrheid op wil beuren,
 Hoor ik 't leed u 't hart verscheuren,
 Hoor ik tranen in uw stem;
 Slechts één naam blijft in uw droomen
 Over bleeke lippen komen,
 En die naam, zoo vaak vernomen,
 Is de zoete naam van hem!

Onze glorie is geweken
 En gevallen onze kroon!
 Laat mij tuigen, laat mij spreken
 Van den lieven oudsten zoon!
 Gun mij, droeve, dat ik rouwe,
 En de moeder en de vrouwe
 Kwijt zich met te grooter trouwe,
 Allen alles, weenend-waar,
 Tot een hooger licht zal dringen
 Door de vale schemeringen,
 Die mijn zoet verschiet vervingen
 Sints ik neêrzonk bij de baar.

Voer' de toekomst op de bede,
 Die ik voor mijn dierb'ren slaak,
 Voer' ze vreugde en voorspoed mede
 Zonder dat mijn ziel die smaak';
 Breng' de wiss'ling der saizoenen
 Velden, die van zegen groenen,
 Bloesengeuren, bloemfestoenen —
 Maar gedoog het dat ik schrei,
 En al duldend, en al dragend,
 Zachtkens als de herfstnacht klagend,
 Niets van wat vergaat meer vragend,
 Mij met beter wiss'ling vlei.

Eerst'ling! die mijn ziel vervulde
 Met zoo groot een dank aan God,
 Of zich 't paradijs ontkulde
 In het moederlijk genot;

Eerst'ling die omhoog gevaren
Nu den nacht mij op moest klaren,
Maar mij somber aan blijft staren,
    Van den schrikb'ren doodstrijd moé,
Lach mij, als mijn boei zal breken,
Lach mij bij 't genade smeeken,
Lach mij ten vergevingsteeken,
    Engel, op mijn sterfbed toe!

1857.

BRONBEEK.

1

Waar ooit, o vaderlandsche vlag!
In volle zee, op vreemde reede,
Mijn blik uw banen wapp'ren zag,
Daar bragt gij zoete droomen mede,
Daar werd een droeve een blijde dag!
Wanneer uw drietal frissche kleuren
Ten boog zich welfde op 't wolkengraauw,
Of ridderwit en nassaublaauw
Ge boven 't staatsche rood dorst beuren,
Dan mogt door 't ziedend golfgebruis
Al de ongenâ der stormen varen,
Mijn mijn'ring smaakte in 't opwaart staren
De ruste van een lief te huis!
't Zij ge u aan verre kust ontplooidet
Op 's handels wemelend gebied,
Of in een lommerrijk verschiet

't Kasteel van ons gezantschap tooidet,
 Gij riept er 't oor, de weelde moê
 Des wond'ren rijkdoms van geluiden
 Vol ernst van 't noord, vol geest van 't zuiden,
 Ons Hollandsch „welkom”, hart'lijk toe!
 Gij die, wat heemlen u omvingen,
 Eens in die alle beeld van magt,
 Ons prikkelt door de erinneringen,
 Dat Oost als West u pleeg te zingen,
 Dat ge op den Teems de vrijheid bragt!

2

En echter, hoe uw indruk heden
 Hier spoorslag strekt tot hooger vlugt,
 Waar, wuivende over 't westersch eden,
 Geen tegenstelling van 't verleden
 Ons beurt'lings noopt tot bos of zucht!
 Was eens dit woud het rijk der stilte,
 Waaruit maar zelden hoorngeschal
 Het hert deed vlugten door het dal,
 Deed hijgen naar der meiren kilte, —
 Hoe eenzaam zij hier zeetlen mogt,
 Toen haar slechts Bentinck's rid vervaarde,
 Waar hij een wolk van stof ontwaarde
 En Willem in te halen zocht:
 Voor 't glimpend kouter kromp die heide,
 Ontgonnen werd deez' woeste grond,
 Een talloos torental verkondt
 Dat zich des huismans kroost verspreidde.

De Veluwe is zoo vaal niet meer:
 Dien „vilten hoed met gouden boorden,”
 Hem overstrikken pracht van koorden,
 De breede bol draagt veêr bij veêr:
 En hier, waar zich des IJssels sling'ren,
 Voor meer gebieds zijn stroom ontzegd,
 Vergoeding zoekt in kronkelvlecht,
 Hier hebben koninklijke ving'ren
 Het schoonst juweel er aan gehecht.

3

O Bronbeek, dat op 't groen tapeet,
 Ons lichtend uit een nacht van blaëren,
 Den witten gevel ginds verbreedt, —
 't Is of gij de' aardbol om doet varen
 Wie naar uw stille halle treedt!
 Daar ligt gij rustig in de hoede
 Van de u beschermende banier,
 Maar zet de phantasie in vier,
 Tot zwaaijens toe der tooverroede:
 Wat zegt het haar dat ons gebied
 Wegschemert in het enge Europe?
 Dit werelddeel begrenst de hope
 Der welpen van den zeeleeuw niet!
 Laat vrij naar 't West die wimpel duiden:
 Schoon 't certijds Nieuwe-Nederland
 Er 't Noorden ziet in laaijen brand,
 Al lokt 't „verzuimd”¹ Brazil in 't zuiden,

¹ O. Z. van Haren.

Ze omzeilt de Kaap, zij stiert naar 't Oost,
 Tot iedre wensch zijn haven vinde
 In 't paradijs van Insulinde,
 Het rijk der toekomst van ons kroost;
 Waar zij 't geheim die grootsch te borgen
 Den digten sluijer op doet slaan,
 In u, die tuigt hoe 's Konings zorgen
 Van de' avond reiken tot den morgen,
 Langs dubb'len wereld-oceaan!

4

Wat vorstenmagt ook prijs moest geven,
 Den geest van vrijer tijd ten zoen,
 De schoonste roos door 't loof geweven,
 't Benijdbaarste is haar nog verbleven,
 Het zoete voorregt goed te doen!
 't Is geen betoon van ijd'le gunsten
 Wie zich verdienst'lijk onderscheidt:
 Een ongelijkbaar heldenfeit,
 Een meesterschepping in de kunsten,
 De schare beurt ze tot de faam,
 En kransen, die, in spijt van jaren,
 Ook op een graf hun glans bewaren,
 Wie vlecht ze als zij voor de ceuwen zaam?
 't Is reiner weelde, uit lager kringen
 De deugd te brengen aan den dag,
 Die nooit zich zelve zocht of zag,
 Volwassen in verloocheningen!
 Maar wie, wanneer haar leeftijd klimt,

Trots zoeten waan, dat aller achting
 Beloont voor trouwe pligtsbetrachting,
 't Gebrek bedreigend tegengrimt!
 't Is God gelijk, tot haar te zeggen:
 Verongelijkte! uw vrees verdwijn'!
 Verheug u! hier is brood en wijn,
 En waar ge, moede, u neêr wilt leggen,
 Uw leger zal van 't zachtste zijn!

5

„Aan Ons die taak!” zoo juichte Hij,
 Den naam zijns grooten Voorzaats waardig;
 En werd langs Veluw's heuv'lenrij
 Geen geest als Greenwich omschiep vaardig,¹
 Daar lijde 's Konings lof niet bij!
 Het mogt Hem streelen, door zijn zalen,
 In al wat keerde uit Javaas schoot,
 't Bewind, het regt, het heir, de vloot,
 Des Oostens weêrschijn te zien stralen;
 Of bij vorstinnen van de beurs,
 Deed IJ en Maas Hij hoogtijd houën,
 Meer morgenlandsche pracht te aanschouwen
 Dan flonkerde op patriciesch keurs;
 Hij dacht, waar Hij dien glans zag spelen,
 Waar welvaart ruischte, aan de arme schaar

¹ Christopher Wren, de Engelsche bouwmeester, die op last van Willem III het bekende hospitaal deed verrijzen in de dreven van het voormalig Placentia.

Die steeds moest deelen in 't gevaar,
 Die in de glorie schaars mogt deelen;
 Die 't zengen van zoo wreed een zon,
 Op wacht er tartende in het wapen,
 Geen kransen voor de kale slapen,
 Alleen wat wonden over won!...
 En willig als Hij 't feestglas vulde,
 Op 't heil van 't lieve Vaderland,
 Bragt Hij dien drom in Bronbeek hulde,
 Voor al wat deez' voorbeeldig duldde,
 Voor wat hij roemrijk hield in stand!

6

In 't voorjaar al den lust der lente,
 Na ruste in 't hoekjen van den haard;
 In elk seizoen des aardrijks rente,
 Gesmaakt in heil'ge tuchtgewente:
 Onze Oudjens zijn die weelde waard!
 Des Konings borstbeeld voor hun woning,
 En boven dit 's lands vlag haar sier,
 Vindt vriend noch vreemd die teek'nen hier
 Hun deugd te blinkend een belooning;
 De blaauwe rok met geel geboord,
 Hij voegt aan hun gebronsde leden,
 Al tooit er 't „ijz'ren rijk”¹ van Zweden
 Zijn helden meê in 't hooge Noord!
 O zegevierend vergelijken!

¹ Vondel.

Hun moed bleek hechter dan metaal,
 Waar slechts het stout gezwaaide staal
 Den sluik geheven Kris deed wijken.
 Hoe dáár 't Wilhelmus heeft gestreên
 Getuigt die groep in 't beukenloover:
 Op 't bankjen glijdt het zonlicht over
 Die leêge mouw, dat houten been!
 Is 't wonder dat we, bij 't ontmoeten,
 Der jonkheid, die haar lief gezigt
 Verbaasd ter straffe tronies rigt,
 Die trouw met eerbied leeren groeten,
 Dat onze hoed van zelv' zich ligt?

7

Een onbekommerde ouderdom,
 Een eerlijk, eervol gaan ten grave:
 Gij schat de erkent'nis, dankb're drom!
 Maar zegent toch nog zoeter gave, —
 Niet eenzaam doolt uw grijsheid om!
 Moge ook de menigt' 't oor u neigen,
 Herroept gij, uit uw lentetijd,
 De zee, de luchtstreek en den strijd,
 Die gij bij beurte u zaagt bedreigen, —
 Het lang verhaal oogst luttel dank,
 Bewond'ring krimpt tot mededoogen,
 En afgedwaald zijn nieuwsgiere oogen,
 En 't wuft gehoor wenscht rijker klank.
 Hoe anders uwer makers luist'ren
 Naar storm zoo woest, naar kamp zoo zwaar!

Al was de trouwste met u daar,
 Ook hij houdt de aêm in bij uw fluist'ren!
 Gij smaakt 't waarachtig meêgevoel
 't Geen vreemden broeders maakt voor 't leven,
 En ééne kerk hier plaats deed geven
 Aan misaltaar en predikstoel!
 Aandoenlijk blijk, dat in gevaren
 Zich 't onverzoenlijke verzoent;
 Dat, in welk bedehuis we ons scharen,
 Als wij ter blaauwe verte staren
 Een zelfde kust der hope groent!

8

Heil ons! Als uit die zalige oorden
 De derde Willem nederblijkt,
 Naar bosschen die Zijn hart bekoorden
 Zoo vaak ze in najaarszonne gloorden,
 Hoe hem de Veluwe verkwikt!
 Ginds hoort Hij 't blijde hofgeschater
 Om 't edel spel van veêr met veêr,
 Bij 't Aardhuis aan het Udd'ler meer, —
 Ten spiegel strekt er 't stille water;
 Maar 't is naar valk en reiger niet,
 't Is naar Sophie, als jagtgodinne
 Gedost en echter die der minne,
 Dat aller oog bewond'rend ziet!
 Hier doet de vlagge die Hij voerde,
 Toen, voor 't geweten in 't geweer,
 Verbolgen zee noch vijands heer

't Heldhaftige gemoed ontroerde,
De deugden van Zijn naneef kond;
Die, gaf 't geërfde ook mild te maaijen,
Een nieuwen oogst zich wilde zaaijen
In onzer harten dankb'ren grond;
En op Zijn beê de plek zal wijzen,
Waar oud're schuld worde afbetaald,
En Neêrlands volk, voor de arme grijzen
Uit heir en vloot, een huis doe rijzen,
't Geen Bronbeek's luister overstraalt!

1863.

HEUGENIS VAN ZANDVOORT.

I

Het vurig tweespan, dat den wagen
Voor 't badhuis uit het stof deed dagen,
    Stond naauw onwillig stil
Of hofflijk voerde van de trede
De jonge man zijn gade mede,
    Gedost naar modes laatsten gril;
Had zich de schoone les zien geven
Een trap bevallig op te zweven?
    Het viel niet sierlijker te doen;
    Hoe jammer dat tot prettig praten
Noch hem noch haar lectuur mogt baten!
Toen op het klein terras zij zaten,
    Van zoeten kout zelfs geen vermoên.
't Was 't alledaagsche: „Hebt ge ook hinder
„Van togt?” — „Heel weinig, hier nog minder?”

En straks: „Hoe lastig is die zon!“ —
 Een pauze, — Jan brak ze af. — „Niet helder,“
 Was 't water, en: „niet koel de kelder,“
 „Fi donc! coupé,“ bleek haar bouillon.

II

Al wand'lend aan den voet der duinen
 Verdrotten hen de witte kruinen
 Dier „leège, leège zee!“
 Noch in de scheem'ring van die kolken,
 Noch op den lichten zoom dier wolken
 Ging hun verbeelding mijn'rend meê!
 In schrik bezweem 't verveelziek staren,
 Daar rees een hoofd, met blonde haren,
 Eens jonglings borstbeeld uit de baren:
 Hoe fier die worst'laar overwon!
 En toch door breeder reeks van golven,
 Met blinkend schuim al was bedolven,
 Eer kieschheid zelve blozen kon!
 Neen, vraag niet of zij zich vermeidden
 De tinten-grenslin te onderscheiden
 Van hemel en van oceaen,
 Om in een stip een schip te ontdekken,
 Dat zoete phantasie zal wekken,
 Reeds zijn ze 't huis weer doorgegaan.

III

Daar zweeft hun blik het dorpjen over:
 „Een zee van zand en luttel loover,

„Slechts daken rood en zwart!”
 Wat aarz'len zij het in te treden,
 Te hooren wat er werd geleden,
 Te leeren wat er troostte in smart?
 Hoe wenschte ik haar te zien bewogen,
 Als zag zij al d' ellend voor oogen
 Van zoete hoop, zoo vaak bedrogen;
 Wanneer, in wilden najaarsnacht,
 Een visschers-vrouwtjen, in het midden,
 Voor hare onnooz'len poogt te bidden,
 En zij, helaas! vergeefs verwacht!
 Hoe moest het schouwspel veler prikk'len,
 Wedijv'rend hier de jeugd te ontwikk'len
 Of ze eindelijk vooruit mogt gaan,
 Hem in gepeins zich doen verliezen
 Om fluks, beraèn, zijn taak te kiezen,
 En flink de hand er aan te slaan!

IV

Och, vrome wenschen! — 't Heilig streven
 In kennis schaa'm'len kracht te geven,
 Het laat dezulken koel!
 Zij zorgt dat om haar kleed van zijde
 De kantslip zonder kreukels glijde,
 En: „naar de tent,” verkondt zijn doel.
 Voort, schimmels, voort! — Hoe arm is weelde,
 Waar 't lot wel overvloed bedeelde,
 Maar 't bij die enk'le gave ook liet!
 Geen oor verleenend voor de waat'ren,
 Wier donders in de stormen klaat'ren,

Die in de zon van zege schaat'ren;
Geen oog voor 't wiss'lend wolkverschiet!
Er schuilt in alle vreugde en smarte
Een studie voor 't gevoelig harte,
Een les in beeld voor 't peinzend hoofd;
En zucht en zin die op te vatten,
Wie zou ze boven goud niet schatten
Wanneer 't gemoed of geest verdooft!

1863.

LM 6919

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY

Oct. 31

1903.